152
డిసెంబర్
1993

అరుణతార

సాహిత్య సాంస్కృతిక మాసపత్రిక

సెక్యులరిజం - భూస్వామ్య వ్యతిరేక కార్యక్రమం —ఆర్. ఎస్. రావు

జాతీయోద్యమ కవిత్వం - హిందూత్వం —పినాకపాణి

కథాకథనం - మన అవగాహనా లోపాలు —సెర్చ్

తెలుగు కథ : పునర్నవం —కె. వి. ఆర్.

పల్లె అలికిడి (కథ) —బుర్ర తిరుపతి

విరసం 14వ రాష్ట్ర మహాసభలు

1994 జనవరి 12, 13 - రాజమండ్రిలో

విప్లవ రచయితల సంఘం

విషయసూచిక

1. నేనొక గుర్తు తెలియని ఎన్‌కౌంటర్ మృతదేహాన్ని (కవిత) —[illegible] 3
2. స్పృహ —గంగాధర్ బి. 5
3. నేరాల మరకల్ని పోయి కడుగుతామా —సి. సాగర్ 7
4. పులి కూలిపోయినా పంజా రాలిపోదు! —అనామకుడు 8
5. ఒక మాట - ఒక సంభాషణ —సమత కె. 10
6. అసలు సంభాషణ —నాగుల మధుసూదన్ 10
7. రెండు శైళ్ళ మధ్య —రాప్తాడు గోపాలకృష్ణ 11
8. సెక్యులరిజం - భూస్వామ్య వ్యతిరేక కార్యక్రమం —ఆర్.ఎస్. రావు 12
9. జాతీయోద్యమ కవిత్వం - హింసాత్వం —పినాకపాణి 22
10. కథ : పల్లె అటకెక్కి —ఇంద్ర తిరుపతి 29
11. కథా కథనం - మన అవగాహన లోపాలు —సెర్ప్ 38
12. తెలుగు కథ : పునర్నవం —కె వి.ఆర్. 47
13. 'సరిహద్దు' నవల —చేతన 51
14. లేఖలు 54
15. విరసం విశేషాలు 56
16. విరసం 14వ రాష్ట్ర మహాసభల కార్యక్రమాల కరపత్రం 61
17. స్వీకారం 65
18. అదే నాటిక —షహీదా 67
19. నాటక రంగం —బిటిరా 68

చందాలు పంపవలసిన అడ్రెస్ :

వి. చెంచయ్య

6-5-13, పిన్నంరాజువారి వీధి

కావలి-524 201

నెల్లూరు జిల్లా

రచనలు పంపవలసిన అడ్రెస్ :

కె. వి. ఆర్.

11-33-957, వెంగళరావు నగర్

కావలి-524 202

నెల్లూరు జిల్లా

KLVA101M108

కవిత

నేనొక గుర్తు తెలియని ఎన్‌కౌంటర్ మృతదేహాన్ని !

ఈ దేశం నా తల్లి, ఈ దేశం నా ప్రాణం
ఈ దేశ సుఖ సంతోషాలే నా సుఖ సంతోషాలు
ఈ దేశ దేహంలో భాగం నా పల్లె
తను కష్టించి, పండించి, పస్తుండి
ఈ దేశానికి తిండి పెట్టింది నా పల్లె
ఈ దేశానికి సంపదను—సౌందర్యాన్నిచ్చింది నా పల్లె
నా పల్లె ఇప్పుడు ఈ దేశానికి ఓ శత్రుదేశం అయ్యింది
నా పల్లె సరిహద్దులు ఈ దేశానికి శత్రుదేశ సరిహద్దులయ్యాయి
నేను శత్రువునయ్యాను, శత్రుదేశ సైనికుణ్నయ్యాను
ఎందుకు ? —ఎందుకు ? —ఎందుకు ? నా పల్లెమీద యుద్ధం ఎందుకు ?
నన్ను వెంటాడి, వేటాడి కాల్చిచంపడం ఎందుకు ?
నేనూ, నా పల్లె చేసిన నేరం - ద్రోహం ఏమిటి ?
కష్టించి పండించాను నా కడుపుకు తిండేదని అడిగాను
నేను పండించిన పంటకు గిట్టుబాటు ధర ఏదని అడిగాను
నేను కూలీగా, జీతగాడిగా ఎన్నాళ్ళు ? నాకు భూమేదని అడిగాను
నా రెక్కలు ముక్కలై నాశేసుకున్నా-
నా రక్తాన్ని చెమటగా తడిపినా
నిలువ నీడలేక, ఒంటికి బట్టలేక
సుఖం-సంపద లేకపోవడానికి కారణం ఎవ్వడని ప్రశ్నించాను
కాని కష్టం చెయ్యని వాడికి కార్లు, బంగ్లాలు-
సుఖాలు-సంపదలు, అధికారాలు ఎక్కడివని ప్రశ్నించాను
ఆ ప్రశ్న నేరమయింది - ఆ ప్రశ్న ద్రోహమయింది

ఆ ప్రశ్న కుట్రయింది - ఆ ప్రశ్న తిరుగుబాటయింది
నన్ను తిరుగుబాటు దారుడన్నారు - నన్ను నక్సలైటు అన్నారు
అప్పుడు మొదలైంది నా పల్లెమీద యుద్ధం
అప్పుడు మొదలైంది ఈ హత్యాకాండ !
ముఖం చెక్కివేయబడి, కాళ్ళు తెగనరకబడి
గోనె సంచులల్లో, రైలు పట్టాలమీద, ఏటికాలువలల్లో దొరికిన
గుర్తులేని శవాన్నీ నేనే! అదృశ్యం చెయ్యబడ్డవాన్నీ నేనే !
నాగరికులు సంచరించే చౌరస్తాలో-
అనాగరికంగా ఉరితీయబడ్డవాన్ని నేనే !
నా కళ్ళముందే నా తల్లీ, చెల్లీ, భార్యాబిడ్డలను
ఈ దేశ సైనికులు చెరుస్తుంటే "నిర్జీవి"గా నిలబడ్డవాన్ని నేనే !
దొంగ, హంతకుడు, వ్యభిచారి అని ప్రచారం చేయబడ్డవాన్ని నేనే !
అర్థరాత్రి నా పల్లెమీద దాడి చేసి
నా భార్యాబిడ్డల కౌగిట్లోంచి నన్ను వేరుచేసి కాల్చి చంపేస్తే-
"ఎన్‌కౌంటర్లో నక్సలైటు మృతి" అని ప్రకటించబడ్డవాన్ని నేనే !
ఓ మానవతా వాదులారా !
నా తోటి మనుషులారా !
నన్ను కట్టేసి కాల్చి చంపిన చెట్టును అడగండి
నన్ను పూడ్చిపెట్టిన నేలను అడగండి
నన్ను కనీ పెంచిన పల్లెను అడగండి
జీవితం పట్ల నా ఆశనూ - జీవించాలనే నా కోరికనూ
తరిమి తరిమి కాల్చి చంపుతుంటే....
భూమండలమంతా పరుగెడుతూ నేను అరుస్తున్న అరుపుల గురించి చెప్తాయి
సుఖమయ జీవితాల కోసం నేను కన్న కలల్ని గురించి చెప్తాయి
మీలో ఎవరైనా
మనిషిని మనిషే చంపే ఈ అమానుషం ఏమిటని-
ప్రశ్నించాలనుకుంటే-
ఈ వ్యవస్థ స్వరూప-స్వభావాల గురించి మీకు చెప్తాయి.

—కౌముది

★

స్పృహ

కొన ఊపిరి మీద టన్నుల కొద్దీ బరువు
స్పృహ వచ్చినప్పట్నుండీ ప్రాణం పోతే బాగుండుననే చివరి కోరిక
గొంతు పెగలటం లేదు
శరీరంలో ఏ అవయవమూ కదలడం లేదు
'నరక' యాతన ! అసలేం జరిగింది ?
అసహాయ స్థితిలో ఆలోచన తెగటం లేదు

★ ★ ★

బూట్ల చప్పుడు
యుద్ధ మేదైనా జరుగుతోంది కాబోలు !
ఏ దేశంతోనే ?
ఎవరిదో చేయి నన్ను తాకుతోంది.... నన్నే, నన్నే ....
నన్ను రక్షించటానికా !? నేను బతికేస్తున్నానా !?
చెయ్యి నా రొమ్ముల్ని తాకింది
పోనీలే
మరో జన్మనిస్తున్నవాడు దేవుడితో సమానం
తాకనీ .... నన్ను బయటికి తీస్తేచాలు
లేక నేను చచ్చిపోయినా పరవాలేదు
కాని, ఈ 'నరకమే' నాకొద్దు

★ ★ ★

ఆ చెయ్యి శత్రు సైనికుడిది కాబోలు
వాడు నన్ను బయటికి తీయలేదు
నా మెళ్ళో నగలన్నీ తెంపుకు పోయాడు
జాకెట్లో రూపాయి నోట్లు కూడా ....
యుద్ధంలో బాంబులు నా ఇంటి మీదనే పడ్డాయా ?
పక్కింటి వాళ్ళేమయ్యారో !? నా బిడ్డలు, భర్త ....

★ ★ ★

కుక్క అరుస్తోంది
ఒగర్చుకుంటూ నాపైపే వచ్చింది
నా శరీరం నాకుతోంది
మన పోలీసు కుక్కలా ఉంది
ఆ వెనకే బూట్ల చప్పుడు -
విదేశీ భాష !
పరదేశ సైనికులు నన్నెందుకు రక్షిస్తారు
అరె ! ఏమిటీ ఆశ్చర్యం !
నా మీది బరువు తొలగిపోతోంది
శత్రుసైన్యం నన్ను రక్షిస్తోంది
తర్వాతయినా చిత్రహింసలు తప్పవేమో !

★ ★ ★

ఆస్పత్రి, డాక్టరు, నర్సులు, జనం
అంతా మనవాళ్ళే .... అసలేం జరిగింది ?
యుద్ధం అయిపోయిందా ?!
"యుద్ధమూ లేదు నా బొందా లేదు
భూకంపమొచ్చింది
పోయినోళ్ళు, పోగా మిగిలోళ్ళు,
అంతా మనోళ్ళే !
శత్రువులూ లేరు, సైనికులూ లేరు
నిన్ను కాపాడింది 'ఫ్రెంచి' సహాయబృందం
ఆ కుక్క కూడా వాళ్ళదే
సాయం చెయ్యటానికి, మనదేశమొచ్చారు"
— మరి నా నగలు తెంపుకుపోయినోళ్ళు ?
"మన పోలీసోళ్ళే"
(శవాల మీది చిల్లర ఏరుకునే దరిద్రాన్ని చూశాను కాని, ఇలాంటి నీచాన్ని వేనెక్కడా చూడలేదు)

మొగల్తూరు — గంగాధర్. జి.
10-10-93

★

నేరాల మరకల్ని పాలు కడుగుతాయా ?

పులిలో
కరుణను చూడొచ్చు
పోలీసులో
కాఠిన్యం, క్రూరత్వం తప్ప
చూడలేము
అది
భూకంపం కావచ్చు
తుపాను కావచ్చు
ప్రజా ఉద్యమం కావచ్చు
అవి
సహాయ కార్యక్రమాలు కానీ
యండి
శాంతి భద్రతల రక్షణ కానీయండి
వారికి కావాల్సింది
భక్షణే
శవాల మీది పేలాలను
పీతిలో గింజలను తినే
ప్రవృత్తి కల్గిన వాళ్ళు
భూకంపంలో
ఆస్తులను కోల్పోయి
ఆకలితో అల్లాడుతున్న బాధితులకు
అందాల్సిన
పాలలో ముఖాలు కడుక్కొని
ముద్దుగా మూడుపూటలా భోంచేసి
తీరికగా
శవాలమీద నగానట్రా
శిథిలాలలోని డబ్బు, దస్కాలను
దొరల్లా దోచుకుంటున్నారు
మనం
సిగ్గుపడాల్సిన పనేలేదు
రహస్యాలు రాబట్టేనెపంతో
ఎంతమందిని
కసాయి వాని కంటే హీనంగా
రక్తాలు కారేట్టు హింసించి
లాకప్‌డెత్‌లు చేయడం లేదు
రక్షణకోరి దరిచేరిన
స్త్రీలను
ఎంతమందిని
మానభంగం చేయలేదూ
మతకలహాలప్పుడు
ఒకవర్గంపై కాల్పులు జరిపి
ఎంతమంది
చావుకు కారణమవడం లేదు
అధికారమదంతో
అవార్డులు, రివార్డుల కోసం
రోజుకెంతమంది
ప్రజారాసులను పొట్టనపెట్టు
కోవడం లేదూ
పాలల్లో మొఖాలు కడుక్కున్నా
రని
మనం ఇవ్వాళ
బాధపడాల్సిన పనేలేదు
వాళ్ళు
రక్తంలో స్నానం చేయడానికి
అలవాటు పడ్డవాళ్ళు.

— నీలిసాగర్ ★

పులి కూలిపోయినా పంజా రాలిపోదు!

చిట్లిన కన్నీటి చినుకు
వానై వరదై ఉప్పొంగిన వాగై
ఎగిసిన కల్లోల సాగరమైపోతుంది
ఇప్పుడు సాగరమంటే పొంగుతున్న జనసముద్రానికి సంకేతం,
ఇప్పుడు సాగరమంటే పొంచివున్న బడబాగ్నికి పర్యాయం,
ఇప్పుడు సాగరమంటే—
చివురిస్తున్న వేలేత చిగురాకుల మీద చిందిన చెరగని నెత్తుటి సంతకం,
కురుస్తున్న నెత్తుటి తుంపర్లలో తూలిపడిన తొలి వేకువ తుషారం,
పలుకుతున్న విశ్వసంగీతపు అనంత స్వరాల్లో పల్లవిస్తున్న విప్లవగీతం,
ఇప్పుడు సాగరమంటే —
కొట్టుకుంటున్న గుండె లోతుల్లో తట్టుకుంటున్న నిర్నిద్రరుధిర స్వప్నం,
కమ్ముకుంటున్న చీకట్లలో చెకుముకి రాపిడుల వెలుతురు వ్యూహం,
ఉద్యమిస్తున్న దండకారణ్యపు తొలి పొద్దుల్లో రెపరెప లాడ్తున్న అరుణా
రుణ కేతనం,

అన్నా! సాగరుడా! మా వీరుడా!
నిరంతర సమరశీలీ! ప్రజా యుద్ధ నావికుడా!
మా నెత్తుటి గుండె! మా ఎర్రజెండా!
వాడు పులిని కూల్చానని విర్రవీగుతున్నాడు
కాని వాడికి తెలియదు
పులి నేల కూలిపోయినా పంజా వాడిపోయి నేల రాలిపోదని!
ఇప్పటి దాకా వాడు మా గుండెలకి గాయాలు మాత్రమే చేశాడు
కాని ఇప్పుడు ఏకంగా గుండెనే మాయం చేసి మట్టుబెట్టేశాడు
అయినా బాధ పడ్తున్నమే కాని భయపడటం లేదు.
ఎందుకంటే జన సమర యోధునికి మరణమే లేదుకదా!
అయినా మేం మౌనంగా వుండలేం
ఎందుకంటే ప్రతిరోజూ ఉదయించే వేకువకి అలసటలేదు కదా!

ఎందుకంటే ప్రళయ శబ్ద శిఖరాలమీద
నిప్పులు విరజిమ్ముకుంటూ నడుస్తూన్న వాళ్ళం కదా !
అయినా మేం అలసిపోం
ఎందుకంటే ఎన్నడూ ఆదమరవని ఆశయం వుందికదా;
అయినా మేం రాజీ పడలేం
ఎందుకంటే ఎన్నడూ లొంగని, వంగని, అలుపెరుగని
ఆకుపచ్చని సముద్రపు అలలమై సాగుతున్న వళ్ళంకదా,
అయినా పోరాడకుండా వుండలేం
ఎందుకంటే నిరంతరం యుద్ధరంగంలో నేలజారుతున్న
నెత్తుటి వెచ్చటి వడగాల్పులు మధ్యే ఉద్యమిస్తున్న వాళ్ళం కదా
అయినా మేం ఓడిపోం
ఎందుకంటే నిత్యం సాయుధున్నే చేస్తూన్న ఆయుధం వుంది కదా,
ఇప్పుడు -
క్రోధంతో బిగిసిన కోటాను కోట్ల చేతులను
పదునెక్కిన పంజాలుగా సాయుధం చేసుకొని,
మాయమైన గుండె స్థానంలో
మండుతున్న సూర్యుడ్ని ప్రతిష్ఠించుకుని
పోటెత్తుతున్న సాగరాన్ని ఆవిష్కరించుకుని
ముందుకే మున్ముందుకే సాగుతున్నాం !

— అనామకుడు

★

చరమగీతం

ఒకగొంతు పలికితే
వంద తుపాకులు చుట్టుముట్టాయి
ఒక కపోతం ఎగిరితే
వందకాకులు పొడిచాయి !

'నే ఎగరేసిన శాంతికపోతం
నేలపై రాలింది !
నేగీసిన చరమగీతం
నింగికెగిసింది ?'

— దొంతులపల్లి కృష్ణారెడ్డి ★

ఒక మాట - ఒక సంభాషణ

ఇంకా బతికే ఉన్నాం
కలుసుకున్నాం
శత్రువుని దెబ్బకొట్టాం
కామ్రేడ్స్‌ని కోల్పోయాం
అయ్యో! ఆ కన్నీటిని నా కళ్ళకివ్వు
అయినా కొనసాగుతున్నాం
అవును కొనసాగుదాం
నిలబెడదాం అమరుల ఆశయాన్ని !
ఒక కరచాలనం - ఒక లాల్‌సలాం
ఒక కలయిక
పోరాటాన్ని విస్తరిద్దాం
విప్లవాన్ని విజయవంతం చేద్దాం
గుణపాఠాలు తీసుకున్నాం
నష్టాల్ని నివారిద్దాం
మళ్ళీ కలుస్తామా ?
మళ్ళీ కలుస్తామా ?
....
జాగ్రత్తగా వుందాం
మళ్ళీ కలుద్దాం
మళ్ళీ కలుద్దాం
ఒక కరచాలనం- ఒక లాల్‌సలాం
ఒక వీడ్కోలు
రెండు హృదయాలు
అర చేతుల్తో సంభాషించుకోడం
ఒక కరచాలనం
ఒక పిడికిలి బిగింపు
ఆ సంభాషణను
ఒక్క మాటలోకి క్లుప్తీకరిస్తే
'లాల్‌సలాం' !
విడిపోతూ చేయి కలపకుండా 'హఠాత్తుగా వెళ్ళిపోయిన' సాగరన్నకు కన్నీళ్ళతో

—సమత కె ★

అసలు రహస్యం

నిన్ను వధువుగా స్వీకరించలేదు - వరకట్నంగా !
నీ మెడలో వేసింది తాళికాదు - ఎగతాళి !
నీ నుదుట దిద్దింది తిలకం కాదు !
చిత్రహింసలకు చిహ్నమైన రక్తపు మరక !
నీ కాలివేలికి తొడిగింది మెట్టెకాదు—
నీ ప్రగతిపై వేటు వేసే సమ్మెట !

రెండు జైళ్ళ మధ్య

Death is not the greatest loss in life,
The greatest loss is what dies inside us while we live.
—Norman cousis

జైళ్ళను పడగొట్టాలి
జైళ్ళను పునాదులతో తవ్వి పారెయ్యాలి
జైళ్ళను ధ్వంసం చేసి ఆకాశాన్ని విశాలం చెయ్యాలి
మనిషిని బంధించే జైళ్ళను
మనిషి కోదండమేసే జైళ్ళను
మనిషిని రోకళ్ళు ఎక్కించే జైళ్ళను
గోళ్ళల్లో గుండు సూదులు గుచ్చే జైళ్ళను
మనిషిని గాయాల ముద్దను చేసే జైళ్ళను
మనిషిని బండను చేసే జైళ్ళను
మనిషిని మృత్యువును చేసే జైళ్ళను
ఏం చెయ్యాలో అదే చెయ్యాలి !
జైలంటే రాజమండ్రి సెంట్రల్ జైలే కాదు
జైలంటే సికింద్రాబాద్ సెంట్రల్ జైలే కాదు
అనుబంధం బేడీలు వేసి
అనురాగం చీకటికొట్టులో తోసి
వికసిస్తున్న వ్యక్తిత్వాన్ని నిలువు నిలువునా నీరుగారుస్తూ
నీలో పాత పురాతన మనిషిని ఆవిష్కరించి

నీ చేతికి తొడిగింది గాజులు కాదు -
పీడనకు గురి చేసిన సంకెళ్ళు !
నీ పాదానికి పూసింది పారాణి కాదు -
బానిసగా నీ సేవకు పూసిన గృహిణి అనే పూత !
ఈ అలంకారాల వెనుక ఎంతటి ఆక్రందనో
అందుకే నీవు చుట్టిన జుట్టు బిగించిన పిడికిలికి సంకేతం

అనంతపురం, 31-10-93 —కాగుల మధుసూదన్ ★

సెక్యులరిజం - భూస్వామ్య వ్యతిరేక కార్యక్రమం

సెక్యులరిజం మీద సెప్టెంబరు 'అరుణతార'లో వచ్చిన హరగోపాల్ వ్యాసం చాలా బాగుంది. అయోధ్యకాండ తరువాత సెక్యులరిజం, కమ్యూనలిజం మీద చాలా చర్చ మొదలయింది. చాలా విషయాలు ముందుకు వస్తున్నాయి. కమ్యూనలిజం అనేది ఒక ప్రశ్నగానూ, దాన్ని అర్థం చేసుకోవలసిన అవసరం గురించి, దాన్ని ఎదుర్కొనవలసిన పద్ధతుల గురించి వ్యాసాలు బహుళంగా వచ్చాయి. చాలా అవగాహనలు కూడా ముందుకు వచ్చాయి. హరగోపాల్ వ్యాసం కమ్యూనలిజం నిర్దిష్టతను, ఆ నిర్దిష్టతను భారత సామాజిక, ఆర్థిక, రాజకీయ చట్రంలో చూడటం ఒక విశేషం. అలా చూడటమే కాక కమ్యూనలిజాన్ని వ్యతిరేకించే సాంఘిక సంబంధాలను ఆ చట్రంలోనే వెతకడం కూడా చేసింది. అది ఆ వ్యాసంలోని ప్రత్యేకత. ప్రస్తుతం ఆ వ్యాసం మీద, ఆ సమస్య మీద కొన్ని సందేహాలు, కొన్ని ప్రశ్నలు.

నడకలో నడతలో నిద్రలో నిన్ను వెంటాడే ఇల్లూ జైలే.
నీలోనూ వొక జైలుంటుంది
నిన్నెప్పుడూ అర అంగుళం అరగదీస్తుంటుంది
విలువల సంచులలోకి కుదిస్తుంటుంది
లోక మర్యాదలతో ఆత్మహత్యిస్తుంటుంది
అవసరానికి ఆక్సిజన్ అందకుండా చేస్తుంటుంది.....
అంతర్ బహిర్ జైళ్ళమధ్య నీవు నిత్య ఖైదీవి
రెండు జైళ్ళ మధ్య నీవు మాటలు పడిపోతావ్
రెండు జైళ్ళ మధ్య నీవు రెక్కలను కలగంటావ్
రెండు జైళ్ళ మధ్య నీవు ఆకాశాన్ని విలపిస్తావ్
రెండు జైళ్ళ మధ్య నీవు శిలామానవుడవౌతావ్

—రాప్తాడు గోపాలకృష్ణ ★

కొన్నాళ్ళ క్రితం వేణుగోపాల్ 'సృజన'లో బాబ్రీ మసీదు, రామజన్మభూమి వివాదంమీద కొంత పరిశోధన చేసి ఒక వ్యాసం వ్రాసారు. అప్పటివరకు ఉన్న సమాచారాన్ని అంతా క్రోడీకరించి వ్రాసిన వ్యాసం అది. ఆ వ్యాసాన్ని మెచ్చుకుంటూ ఒక పాఠకుడు అయితే మనం ఏమిటి చెయ్యాలి అనే భావన వచ్చే ప్రశ్న వేసాడు. ఆ ప్రశ్న అలాగే ఉండిపోయింది. ఈలోపుగా బాబ్రీ మసీదును కూలగొట్టడం కూడా జరిగిపోయింది. మళ్ళీ తిరిగి అదే ప్రశ్న సమాధానం కోసం.

బాబ్రీ మసీదు అకస్మికంగా ఒకరోజు జరిగిన సంఘటన కాదు. దానికి ముందు రిహార్సల్సు జరిగాయిట. ఎలా పడగొట్టాలి, ఏ టెక్నిక్‌తో పడగొట్టాలి, ఏయే పరికరాలు కావాలి, ఎంతమంది మనుషులు కావాలి, ఏ ఏ ప్రాంతాల్నించి తెప్పించాలి అని, ఇవన్నీ ముందుగానే ఊహించి ఏర్పాట్లు చేసుకున్న తరువాత జరిగిన సంఘటన. రాజ్యాధికారానికి ముందే తెలిసిన సంఘటన. ఆ సంఘటనలో ఆకస్మికత ఏమీ లేనేలేదు. అలాగే కొన్నాళ్ళక్రితం అద్వానీగారి రథయాత్ర, ఆ రథయాత్ర దారిలో జరిగిన మారణహోమం కూడా ఆకస్మికం కాదు. అదేదో ఒక ప్రతిపక్ష రాజకీయ పార్టీవాళ్ళు రాజ్యాధికారం కోసం చేసిన గూడుపుఠానీ కూడా కాదు. అంతక్రితం ఒక ప్రధాని రామరాజ్యం తెస్తానని శిలాన్యాసం కూడ చేసిన సంఘటనలోనూ ఆకస్మికత లేదు. అలాపోతే, చిన్న ఎత్తున స్థానికంగా జరిగినట్లు కనిపించిన మతకలహాలు మన దేశంలో చాలానే జరిగాయి. కొన్ని ఊర్లు వాటికి పెట్టింది పేరు. అహమదాబాదు అంటే ఒక పారిశ్రామిక కేంద్రంగా పాఠ్యపుస్తకాల్లో వ్రాసినా, అది ఒక మతకలహాల పట్టణంగానే కనిపిస్తుంది. అలాగే చాలా మహానగరాలు, మత కలహాలు అయిన వెంటనే ఎందరో మేధావులు- అస్గర్ అలీ ఇంజనీరు లాంటివాళ్ళు- ఎన్నో పౌరహక్కుల సంఘాలు- నిజ నిర్ధారణ కమిటీలు వేసి వాటిని పరిశీలించి ఎన్నో గొప్ప రిపోర్టులు వ్రాసారు. అనేకాకుండా ఆయా చోట్ల శాంతి, భద్రతలను కాపాడటం కోసం అన్ని మతాలనుండి నాయకులను తీసుకుని పీస్ కమిటీలు కూడా వేసారు. ఆ చర్యలు ఏవీ కూడా అయోధ్యకాండని ఊహించలేకపోయాయి, ఆపలేకపోయాయి. ఇక్కడ ఒక విశేషం ఏమిటంటే, మత కలహాలను స్థాపీకరించటం. హైదరాబాదులో జరిగిన మతకలహాలు అక్కడ

పరిస్థితులకే కుదించటం, అక్కడ ఉన్న రాజ్యాంగ వ్యవస్థ నడుపుతున్న మనుష్యుల మంచి, చెడులను, విధి నిర్వహణలో లోపాల్ని, ఇంకా పోతే అక్కడ స్థానీయంగా ఉండే ఆర్థిక పరిస్థితులను లేక అక్కడ స్థానీయంగా ఉండే లుంపెన్ పరిస్థితులను తెలియచెయ్యడం రిపోర్టులు చేసిన పని. స్థానీయం చెయ్యడంవలన ఆ సంఘటనలు ఒక విపరీతం (abberation) లాగానే కనిపిస్తాయి. కాని భారత సమాజంలో పెరుగుతున్న కమ్యూనలిజం, దాని నిర్దిష్టతను ప్రశ్న వేసుకోవడం కాని అయోధ్యకాండని ముందుగానే ఊహించటం కాని, ఊహించి దానిని వ్యతిరేకించ గలిగిన శత్రువును పట్టుకోవడం గాని జరగటానికి సమాయత్తం చేసే ప్రయత్నాలకి దోహదం జరుగలేదు. ఈ లోపున కమ్యూనలిజం అంతై ఇంతై అంతింతై వామనావతారంలాగా బాబ్రీ మసీదుని కూల్చేవరకూ పెరిగింది. కమ్యూనలిజం ఒక గుణాత్మకమైన మార్పు చెందింది. అంతవరకూ స్థానికంగా ఉన్న సమస్య ఒక భావజాలంగా సాంఘిక చైతన్యంలో స్థిరపడిపోయింది. ఒక ప్రాపంచిక దృక్పథంగా మారిపోయింది.

రాష్ట్రిము, రాష్ట్రి భావన అనేది హిందూ రాష్ట్రిము, హిందూ రాష్ట్రి భావనగా మారిపోవటం ఈ గుణాత్మకమైన మార్పులో ఒక అంశం హిందూ భావన అనేది అయోధ్యకాండ ముందే మనం చూడవచ్చును. దేశానికి ఒక గుర్తింపు గురించి నెహ్రూగారి హయాంలోనే లలితకళా అకాడమీ, సంగీత నాటక అకాడమీ అంటూ హిందూ బ్రాహ్మణ్యంలో ఉండే కళలన్నీ ముందుకు తెచ్చే ప్రయత్నం, బిర్లాలాంటి వాళ్ళు గుళ్ళు కట్టించుకుంటూ పోవడం, ఆ తరువాత కాలంలో 'గర్వంతో చెప్పుకోండి మేము హిందువులం' అనటం, అవన్నీ హిందూరాష్ట్రి భావనలో భాగంగానే జరిగాయి. కాని దానికి గుర్తింపు అయోధ్య కాండ తరువాతే వచ్చింది. ఆ భావన, నమ్మకం అనేది చట్టానికి, రాజ్యాంగ సంవిధానానికి అతీతం అని అద్వానీ, వారి సహచరులు చెప్పటానికి ధైర్యాన్ని ఇచ్చింది. అలాగే నమ్మకం అనేది జ్ఞానం కంటే ఎక్కువ అని భారత చరిత్రని నమ్మకం పునాది మీద నిర్వచించటానికి ఆ భావజాలం ధైర్యాన్ని ఇచ్చింది. అలాగే నమ్మకం శాస్త్ర జ్ఞానానికి అతీతం అని, వేదాలలో అణుబాంబులు వెతక వచ్చుననటం, వేదాలలో నూతన గణితం ఉందనటం ఒక భాగమే. వందఏళ్ళ క్రితం బ్రాహ్మణ్యంగా ఉన్న హిందూ తత్వం హిందూ తత్వంగా ఉన్న బ్రాహ్మణ్యంగా మారిపోయింది. అప్పుడు "అన్నీ వేదాలలోనే ఉన్నాయిష" అని వెటకారంగా చెప్పగలిగిన సమాజం ఈ వంద

ఏళ్ళలో అలా చెప్పటానికి భయపడిపోతోంది. స్వామి వివేకానందుడు అనబడే నరేంద్రదత్తు చికాగో వెళ్ళిన సందర్భంగా, గిరీశం ద్వారా గురజాడ చేత "అన్ని మతాలూ పరిశీలించి వాటి తాలూకు యసెన్స్, నిగ్గు తీసి ఓ కొత్త మతం ఏర్పరవాను. అదే, అమెరికా వెళ్ళి ప్రజ్వలింపజేస్తాను .... మన చమకంలో యేమన్నాడూ ? శ్యామాకాశ్చమే వామల అన్నం మా మజాగా ఉంటుంది. నాక్కావాలి ఓ దేముడా ! అన్నాడు. ఆ చమకంలో యవడికి యిష్టమైన వస్తువులు వారు కలపవచ్చును— కంది గుండా చమే, ఇంగువ నూనా చమే .... దీనినే రివిజయస్ రిఫార్మ్ అంటారు. అని వ్రాయించిన సమాజం, వందేళ్ళలో అదే చికాగో ఉత్సవాలు జరిపి హిందూ మతం ముసుగులో దాక్కుంటోంది. ఒక పాతికేళ్ళ క్రితం రంగనాయకమ్మ చేత 'రామాయణ విషవృక్షం' వ్రాయించిన సమాజం, అయోధ్య కాండకు ముందెప్పుడో దివికుమార్ వ్రాసిన 'అయోధ్యలో రావణాకాష్టం'లో ఉన్న రెండు పంక్తుల మీద ఒక పాఠకుడి చేత దివికుమార్‌ని, ఆయన కుటుంబ సభ్యుల్ని, ఆ పుస్తకం ప్రచురించిన వారిని చంపుతానని, తప్పుల తడకల ఇంగ్లీషులో వ్రాయించింది రామాయణంలో చారిత్రికత లేదు, మహాభారతంలో ఉంది అని ఒక సుదీర్ఘమైన, ఆసక్తికరమైన చర్చను జరిపిన పరిస్థితులు ప్రస్తుతం లేవు. జాతక కథలలో ఉన్న సీతరాముల సంబంధాలు పేర్కొన్న సహ్మత్ ప్రదర్శనలను హిందూ మతోన్మాదం ఎదుర్కోవటమే కాకుండా, పార్లమెంటు స్పీకరుతో సహా అటువంటి చారిత్రిక సత్యాలు హిందూ సెంటిమెంట్సు బాధపడతాయని ఆ ప్రదర్శన ఆపే ఏర్పాట్లుగా కూడా చేసారు. సి.పి.ఐ, సి.పి.యం, యమ్ పిలు కూడా నోరుమెదపలేదు. అంత వరకూ మారిపోయింది సమాజం. ఇది ఒక గుణాత్మకమైన మార్పు.

ఈ మారిన చట్రంలో కొన్ని కొత్త చర్చలు తీసుకుని రాబట్టాయి. సెక్యులరిజం అంటే ఏమిటి ? ఏది నిజం సెక్యులరిజం, ఏది దొంగ సెక్యులరిజం అనేది ఒక చర్చ. హరగోపాల్‌గారు కూడా ఈ చర్చలో భాగం క్రిందే ఎన్‌సైక్లోపీడియాలు మిగిలిన పుస్తకాలలోకి వెళ్ళారు. కాంక్రీటుగా ఆలోచించే మనిషి కాబట్టి ఆయన పుస్తకాలలో మొదలుపెట్టినా మళ్ళీ కాంక్రీటుకి వచ్చారు. కాని సెక్యులరిజం మీది వివాదం రాజ్యాధికారంలో సెక్యులరిజం మీది చర్చగానే మిగిలిపోతుంది. ఎక్కడో ఒక ఆశతో రాజ్యాంగచట్టంలోనో పార్లమెంటులోనో న్యాయవ్యవస్థలోనో పోలీసు వ్యవస్థలోనో సెక్యులరిజంని చూడటం జరుగుతుంది. లేకపోవడం చూడడం కూడా జరుగు

తుంది. సమాజం, సామాజిక ఆర్థిక సంబంధాలలో వెతకడం జరుగదు ఎందుకంటే, సమాజంలో ఉండేది సెక్యులరిజం గురించి కంటే భూమి కోసం, భుక్తి కోసం, ఇంటి కోసం, చదువుకోసం, తన ఉనికి కోసం సంఘర్షిస్తూ ఉంటుంది. ఆ సంఘర్షణకి కావలసిన విలువల గురించి సంఘర్షిస్తూ ఉంటుంది. సెక్యులరిజం, సూడో సెక్యులరిజం అనేవి ఒక విలువగా కూడా కనిపించదు. సెక్యులరిజం, సూడో సెక్యులరిజం లాంటిదే. మెజారిటీ కమ్యూనలిజం, మైనారిటీ కమ్యూనలిజం మీద చర్చ ప్రజాతంత్రంలో ఉండే మెజారిటీ, మైనారిటీ భావాన్ని అప్రజాతంత్రమైన కమ్యూనలిజానికి కూడా ఆపాదిస్తుంది ఈ చర్చ. ప్రజాతంత్రంలో మెజారిటీ మైనారిటీని గౌరవించాలని, మైనారిటీ ఏదైనా సమస్య మీద మెజారిటీ నిర్ణయాల ఆచరణకు కట్టుబడి ఉండాలని ప్రజాస్వామ్యంలో ఆచరించే కొన్ని మర్యాదలు. మొదటిది, ఏ సమస్యమీద అయినా అంతిమ నిర్ణయం చేయలేమని, మనం చేసే నిర్ణయాలు తప్పు అనవచ్చును, ఆ నిర్ణయాలను సంఘర్షించి మార్చవచ్చును అనే భావన పునాది. ఒక కార్యక్రమం చేపట్టినపుడు, అందులోని అవాంతరాలు తగ్గించేది రెండో ప్రాతిపదికకి పునాది. సమస్యను బట్టి మెజారిటీ, మైనారిటీలు మారటం జరుగుతుంది. అటువంటి ప్రజాస్వామ్య భావనలో మతాన్ని ఇరికించి దేశం మెజారిటీ హిందువులు, మిగిలినవాళ్ళు మైనారిటీలు అనే చర్చ, సమాజం ముందుకు తేవడం జరుగుతోంది. ఇదే సమాజం కొన్నాళ్ళక్రితం ఓరాములు, గోండులు, ఇతర ఆదిమ జాతులు హిందువులా కాదా అని చర్చించింది. అది మర్చిపోయి ప్రతి మనిషికి తన నమ్మకాలు తనకి ఉండవచ్చును, తను ఏ మతం కావాలంటే ఆ మతం అనుసరించవచ్చును అనే ప్రాథమిక ప్రజాస్వామ్యపు హక్కు కూడా మరచిపోయి, చర్చ అంతా మెజారిటీ మైనారిటీ కమ్యూనలిజం మీద చర్చగా మారిపోయింది. ప్రశ్న కమ్యూనలిజం అయితే, చర్చ మెజారిటీ మైనారిటీ కమ్యూనలిజంలోకి మారిపోయింది కొంత వరకు ఈ అవగాహనకు ఇంకొక్క అవగాహన తోడు అయింది. అదేమిటంటే బి. జె. పి. అంటే ప్రతిపక్ష పార్టీ, రాజకీయ అధికారం కోసం మెజారిటీ కమ్యూనలిజంను రెచ్చగొడుతోందని భావన. ఈ అవగాహనలోని లోపం ఏమిటంటే, ప్రతిపక్షం అనగానే అది రాజ్యాధికారానికి ప్రతిపక్షంగానే కనిపిస్తుంది. నిజానికి ప్రతిపక్షంగా పార్లమెంటులోనూ, బయట కూడా అది రాజ్యాంగంలో ఒక భాగమే. అందుకనే క్లింటన్‌గారి దూతల దగ్గరనుంచి ప్రధాని వరకు అందరూ, అద్వానీగారినీ,

అలాగే మిగత ప్రతిపక్షాలను కలుసుకుని రాజ్యాధికార విశేషాల గురించి చర్చించు కుంటారు. ప్రతిపక్షాలూ అనేవి అధికారం కోసం వేచిఉండే వ్యక్తులు అని మర్చిపోతే, పార్టీ మార్పిడులు అర్థం అవవు ఆయారాం గయారాం అంటే తెలియదు. పైగా, ప్రతిపక్షాలంటే రాజ్యాధికారాన్ని వ్యతిరేకించే శక్తులుగా కూడా కనపడతాయి. ఇటు వంటి దృక్పథంతో చూచినపుడు తరచుగా మనకు కాంగ్రెస్‌లో అర్జున్‌సింగ్‌లాగా, బి. జె. పి లో బాజ్‌పాయిలాగా, సి. పి. ఐ. సి పి. యం పార్టీలాగా కనిపిస్తాయి. ఇంకా పోతే, కమ్యూనలిజంని వ్యతిరేకించే శక్తులు మైనారిటీలలోనూ, షెడ్యూల్డు కులాలు, మతాలూ, మహిళలలోనూ కనిపిస్తాయి. కొంతవరకు అవి ప్రధానంగా కూడా కనిపిస్తాయి. కమ్యూనలిజాన్ని మెజారిటీ, మైనారిటీలుగా చూడటంలో పరిమితు లవి దొంగ సెక్యులరిజం, నిజం సెక్యులరిజంలో చూడటంలో పరిమితులు కూడ. హరగోపాల్‌గారి వ్యాసం ఈ పరిమితులు దాటి కొంత ముందంజ వేసింది. ప్రశ్నలు ప్రశ్నలుగానే ఉండిపోకుండా దాని సమాధానం సామాజిక రాజకీయ సంబంధాలలో వెతకటం ఈ వ్యాసం ప్రత్యేకత.

క్లుప్తంగా హరగోపాల్ వ్యాసం చెప్పేది, మతం అనేది మనిషికి ప్రకృతికి గల వైరుధ్యాలలో, అంటే ఉత్పత్తి శక్తుల రంగంలో పుట్టి, మనిషికి మనిషికి గల ఆస్తి సంబంధాల రంగంలోకి మారి ఫ్యూడల్ వ్యవస్థలో రాజ్యాంగానికి మద్దతుతో ఉపరితల అంశంగా నిలబడిపోయింది. పెట్టుబడిదారీ సమాజం మతంతో ఘర్షణ పడి మతం ప్రాధాన్యతను తగ్గించింది. కాని మతం పాత్రను పూర్తిగా తీసివేయలేదు అని అన్నారు. దీనికి రెండు కారణాలు చెప్పారు. మొదటిది పెట్టుబడిదారీ వ్యవస్థకు సంబంధించినది. ఆ వ్యవస్థ కూడా ఒక ఆస్తి సంబంధంపైన నిర్మితమైన వ్యవస్థ కాబట్టి ఆ వ్యవస్థ అసమానతలు, పరాయీకరణ, అనిశ్చిత ఆర్థిక పరిస్థితులు కలిగి ఉండటం వలన మతానికి కొంత అవసరం ఉందనేది మొదటి కారణం. అంటే పెట్టు బడిదారీ వ్యవస్థ మతాన్ని ఉత్పత్తి శక్తుల రంగం నుంచి, ఆస్తి సంబంధాల సంబంధం నుంచి తీసివేయగలిగిందికాని ఉపరితల రంగంనుంచి తీసివేయలేదని చెప్పుకోవచ్చును. దీనినే వేరువేరు రకాలుగా కూడా చెబుతూ ఉంటారు. మతం ఒక ప్రయివేటు రంగం లోనిదని, వ్యక్తిగత విషయమని, ఇత్యాది. ఇలా చూసినప్పుడు మతం అనేది సామా జిక నిర్మాణానికి కాని, పునర్నిర్మాణానికి కాని సాధనంగా కాకుండా, సాంఘిక స్థిరత

కోసం పనికివచ్చే ఒక పనిముట్టుగానే మిగిలిపోయిందని అనుకోవచ్చును. మతంలో ఉండే చారిత్రికత, నమూనాల ప్రభావం సామాన్య మానవుడికి ఒక ఉపయోగం, రాజ్యాధికారానికి ఒక ఆయుధం అవుతుంది అనుకోవచ్చును. ఇలా చూచినపుడు ఆ ఆయుధం ఎప్పుడు పెట్టుబడిదారీ వ్యవస్థమీదనే ప్రయోగింపబడుతుందని, ఏ రంగంలో తిరిగి ప్రవేశిస్తుంది అనే ప్రశ్నలు ఆసక్తికరంగా ఉంటాయి. ఆస్తి రంగాలు, ఉత్పత్తి శక్తుల రంగాలనుండి విడదీయబడి ఉపరితలంలోనే ఉన్న మతం తిరిగి ఉత్పత్తి శక్తులను ప్రభావితం చేస్తాయా, ఆస్తి సంబంధాలను ప్రభావితం చేస్తాయా అనేది మనం వేసుకోవలసిన ప్రశ్న.

ఇక హరగోపాల్‌గారు చెప్పిన రెండవ కారణం. పెట్టుబడిదారీ వ్యవస్థ వలసపాలనగానూ, సామ్రాజ్యవాదంగానూ మారే క్రమంలో వలస ప్రాంతపు ప్రజలమీద మతం పట్టును సడలకుండా జాగ్రత్తగా కాపాడుకోవటం. వలసపాలన, సామ్రాజ్యవాద క్రమాన్ని పెట్టుబడిదారీ వ్యవస్థ మతాల మధ్య వైరుధ్యంగా చూడ టం కంటె పెట్టుబడిదారీ వ్యవస్థ భూస్వామ్య వ్యవస్థ మధ్య వైరుధ్యంగా చూడటం సబబేమో! అందులో ఒక పరికరంగా మతాన్ని, ఆ మతాన్ని కూడా మతానికి పైన చెప్పిన మూడు రంగాలలో ఉండే ఉపయోగం ద్వారా చూడటం మంచిదవుతుంది. సామ్రాజ్యవాదం ఒక రాజకీయ, ఆర్థికశక్తిగా (సంబంధాలుగా), వలస ప్రాంతపు రాజకీయ ఆర్థిక శక్తులతోనూ (సంబంధాలలో) వైరుధ్యంతో ఉంటుంది. వాటితో ఐక్యత, సంఘర్షణలతో కూడి ఉంటుంది. సంఘర్షణే ప్రధానంగా ఉంటే ఫ్యూడల్ సంబంధాలు, శక్తులు, మతంతోకూడ సంఘర్షణ ఉండేది. సంఘర్షణ కాక ఐక్యతే ప్రధానమైనపుడు, భూస్వామ్య సాంఘిక సంబంధాలతో ఐక్యతని వేరువేరు దశలలో వేరు వేరు రంగాలలో కల్పించుకోవచ్చును. ఐక్యత, సంఘర్షణ అనేది ఆర్థిక మిగులును తరలివేయించే క్రమానికి అధీనమై ఉంటుంది. ఎందుకంటే అది సామ్రాజ్యవాదానికి ప్రధానం కాబట్టి. హరగోపాల్ పెట్టుబడిదారీ విధానానికి, మతా నికి వైరుధ్యాన్ని గుర్తించి దానిని మొదటిదశలో శత్రు వైరుధ్యంగాను, సామ్రాజ్య వాద దశలో మిత్ర వైరుధ్యంగానూ ప్రతిపాదించారు. ఇక్కడ వచ్చే సమస్య సామ్రాజ్యవాదం, భూస్వామ్యానికి ఉన్న రాజకీయ, ఆర్థిక సంబంధాలు - ఏ సంబంధాలయితే సామ్రాజ్యవాదం, మతంతో ఉన్న వైరుధ్యానికి పునాదులవుతాయో, ఆ సంబంధాలు కనుమరుగయిపోతాయి. ఆ కనుమరుగు అవటంలో పెట్టుబడి విధా

నం మతం ప్రాధాన్యత పెంచటంలో సెక్యులరిజం గురించి చెప్పవచ్చునేమో కాని గాంధియన్ పొజిషను అర్థం చేసుకోవటం కష్టం. నెహ్రూవియన్ (ద్వంద్వవైఖరి) నుంచి దాటుకోవడం కష్టం. పైగా సామ్రాజ్యవాద వ్యతిరేకత హిందూ, ముస్లిం మతోన్మాదంగా కూడా మారవచ్చును (ఆ వ్యతిరేకతలో భాగంగా హిందూ ముస్లిం ఐడెంటిటీ ప్రధానం అవవచ్చును). ఇంకోరకంగా చూచినప్పుడు మతవ్యతిరేకులు సామ్రాజ్యవాదపు తొత్తులుగా కనిపించవచ్చును. బ్రాహ్మణ్యానికి వ్యతిరేకంగా వచ్చిన ఉద్యమాల మీద ఆ ముద్ర మనకి తెలిసినదే. అందుచేత ఆ వైరుధ్యాన్ని లొకేట్ చెయ్యడం రాజకీయ, ఆర్థిక సంబంధాలలో చూడటం తప్పనిసరి అవుతుంది. హరగోపాల్ రెండవ కారణంలో వైరుధ్యం సామ్రాజ్యవాదం, భూస్వామ్యానికి చూడకుండా సామ్రాజ్యవాదానికి మతానికి చూస్తే సెక్యులర్ శక్తులను కాని మతతత్వ వ్యతిరేక శక్తులను కాని పట్టుకోవడం కష్టమవుతుంది.

వ్యాసం సెక్యులరిజంని పెట్టుబడిదారీ వ్యవస్థకు, మతానికి మధ్య ఉన్న వైరుధ్యాన్ని చూడటంలో పెట్టుబడిదారీ వర్గం యొక్క ఉపయోగాలరీత్యా ఆ వర్గం చేపట్టిన, ఆ వర్గం నాయకత్వంలో చేయబడిన సంఘర్షణలలో సెక్యులరిజంని చూసింది. ఆ వర్గం ఎప్పుడైతే అటువంటి సంఘర్షణను ముందుకు తీసుకుని రాలేదో ఆ సంఘర్షణ తీసుకొనివచ్చే వర్గాలు, గ్రూపులు గురించి వ్యాసం కొంతవరకూ వెతికిన ప్రయత్నం కనిపిస్తోంది. వ్యాసం చివరలో మనని ఆకర్షించేది ఒక ప్రాతిపదిక. సెక్యులర్ శక్తులనేవి ఈ వ్యాసం ప్రస్తుతం జరుగుతున్న పోరాటాలలో గ్రహించి ఆ పోరాటాల ఐక్యతను ప్రాతిపదికగా పెట్టింది. "రైతుకూలీ సంఘ నాయకత్వాల్లో జరుగుతున్న ఉద్యమాలు, పోరాటాలు, ఫెమినిస్టు ఉద్యమం, పౌర హక్కుల ఉద్యమం, దళిత ఉద్యమాలు ముందుకు వచ్చాయి. సెక్యులరిజంను ఉద్యమాలన్నింటిలో మౌలికంగా సార్వజనీనకంగా ఉండే విలువల ఆధారంగా నిర్వచించాలి." ఇందులో ప్రధానంగా రెండు సందేహాలొస్తాయి. మొదటిది సైద్ధాంతికం. రెండవది ఆచరణాత్మకం.

రైతుకూలీ నాయకత్వంలో పోరాటాలు, ఉద్యమాలు అని వ్యాసం చెప్పింది. ఆంధ్రదేశంలో రైతు కూలీ నాయకత్వంలో చేసే పోరాటాలనీ, ఉద్యమాలనీ నాయకత్వం వివిధ మార్క్సిస్టు లెనినిస్టు పార్టీలు చేపట్టాయి. ఎత్తుగడలలో తేడాలుండ

వచ్చు, అవగాహనలో భేదాలు ఉండవచ్చు కాని ఈ పార్టీలన్నీ ఒకే సైద్ధాంతిక అవగాహనతో, నూతన ప్రజాస్వామిక విప్లవం ధ్యేయంగా భూస్వామ్య వ్యతిరేక కార్యక్రమాలు ముందుకు తీసుకుని వచ్చాయి. అందులో భాగంగా భూపోరాటాలు, స్త్రీ విముక్తి కార్యక్రమాలు, బ్రాహ్మణ్య వ్యతిరేక సాంస్కృతిక కార్యక్రమాలూ వంటివి చాలా చేపట్టాయి. నూతన ప్రజాస్వామ్య విప్లవం గురించి పోరాడే ఈ ఉద్యమాలలో ఉండే సమగ్రతను గుర్తించక పోవటం వలన వ్యాసం వీటిని భూమి కోసం పోరాడే రైతుకూలీ ఉద్యమంగా కుదించింది. ఇలా కుదించటం వలన సెక్యులర్ శక్తులను వెతికే క్రమం భూస్వామ్య వ్యతిరేక శక్తులను వెతికే క్రమం నుంచి దూరమయింది. వ్యాసానికి కీలకంగా కనిపించిన ముఖ్య అంశం పెట్టుబడిదారీవర్గం మతాన్ని వ్యతిరేకించినపుడు, మతాన్ని వ్యతిరేకించే శక్తులను గుర్తించటం. వ్యాసం ఇచ్చిన చట్రంలో ఆ వ్యతిరేక శక్తులు ప్రధానంగా భూస్వామ్య వ్యతిరేక శక్తులు. వ్యాసం దీనికి ప్రాముఖ్యత ఇవ్వలేదు.

ఇంక రెండవ అంశం. వ్యాసంలో చెప్పిన పోరాటాలకు మధ్య ఐక్యత ఎక్కడి నుంచి వస్తుంది. ఏ ప్రాతిపదిక మీద వస్తుంది ? ఆ పోరాటాలకు మధ్య సంఘర్షణ కూడా ఉండవచ్చును. ఒక్కొక్క ఉద్యమం ఒక్కొక్క ప్రధాన లక్ష్యంతో ఉంటుంది. ఫెమినిస్టు ఉద్యమం పితృస్వామ్యాన్నే ప్రధానంగా చూడవచ్చును. దళిత ఉద్యమం బ్రాహ్మణ్యాన్నే ప్రధానంగా చూడవచ్చును. అప్పుడు ఆ రెండు ఉద్యమాల మధ్య ఘర్షణ ఉండవచ్చును. అలాగే ఏ రెండు ఉద్యమాలను తీసుకున్నా, భూమిహక్కు కోసం పోరాడే సమయంలో పితృస్వామ్యం తొంగి చూడదనేది చెప్పలేము. అలాగే పౌరహక్కుల ఉద్యమం, దళిత ఉద్యమం మధ్యన సంఘర్షణ కూడా ఉంటుంది కదా. అటువంటి పరిస్థితిలో ఏ ప్రాతిపదికమీద ఐక్యత సాధిస్తాం అనేది ఒక సందేహం. వ్యాసం ఐక్యతకు ఒక ప్రాతిపదికగా ఆ సంఘర్షణలలో ఉండే మానవతా విలువలు అని ప్రవేశ పెట్టింది. స్వేచ్ఛ, సమానత్వం, ప్రజాస్వామ్య సంస్కృతి అనే ఉన్నతమైన మానవతా విలువలు, ఒకరకంగా చూస్తే చాలా నిరూప భావనలు సారానికి సంబంధించినవి, రూపం లేనివి. స్వేచ్ఛ అంటే చెప్పలేం కాని సాకారంగా మనకి కనిపించేది బంధాలనుండి విముక్తి, విముక్తి గురించి ఒక పోరాటం. ఆ విముక్తి పోరాటంలో కొన్ని కొత్తబంధాలు

ఏర్పడవచ్చును. ఆ బంధాలు అనేవి ఆ రాజకీయ ఆర్థిక పరిస్థితులను బట్టి ఏర్పడుతాయి. అలాగే సమానత్వం అందరు మనుషులు ఒకటే అనేది ఒక నిరూప భావన. అది సాకారంగా ఒక రకమైన అసమానత్వాన్ని ఎదిరించటం. ఆ అసమానత్వాలు పోయి పోరాటంలో కొత్త అసమానత్వాలు రావచ్చును. అవికూడ రాజకీయ ఆర్థిక పరిస్థితుల నిర్దేశితమే. అలాగే ప్రజాస్వామ్య సంస్కృతి కూడా. నిరూప భావనలను పోరాటాలలో ఐక్యతని చూడటంలో ఆ ఐక్యత కూడా నిరూపం అయిపోయే ప్రమాదం ఉంది.

గుణాత్మకంగా మారిన మతోన్మాదం ఒక రాజకీయ శక్తిగా సాకారంగా గుర్తిస్తే దానిని వ్యతిరేకించే శక్తులు పోరాటాలలో ఐక్యతగా చూడటం జరుగుతుంది. ఆ ఐక్యత ఒక భూస్వామ్య వ్యతిరేక శక్తిగా కూడా గుర్తించగలం. వ్యాసం చెప్పినట్లు పెట్టుబడిదారీ వర్గ నాయకత్వం మతంతో మిత్ర వైరుధ్యంతో ఉంది అన్నారు. అందుచేత సెక్యులర్ శక్తులు ఆ నాయకత్వం నుంచి మరొక నాయకత్వం కోసం ఎదురు చూడవలసి ఉన్నది. అది భూస్వామ్య వ్యతిరేక నాయకత్వం. మౌలికంగా చూస్తే ఆంధ్రప్రదేశ్‌లో ఉన్న పోరాటాలు చాలావరకు భూస్వామ్య వ్యతిరేక సారాన్నే చూపిస్తాయి. దళిత ఉద్యమం అనేది బ్రాహ్మణ్యం మీద అయితే, భూ పోరాటాలు భూస్వాముల మీద, పౌరహక్కుల ఉద్యమం భూస్వామికీకృత రాజ్య యంత్రాంగం మీద. ఫెమినిజంలో కొన్ని అంశాలు భూస్వామిక పితృస్వామ్యంమీద మనకి కనిపిస్తాయి. వ్యాసం ప్రతిపాదించే ఐక్యత ఒక రాజకీయ ఐక్యతగా, భూస్వామ్య వ్యతిరేక ప్రాతిపదికగా చూస్తే సెక్యులర్ శక్తులు ఆంధ్రదేశంలో చాలా ఎక్కువగానే ఉన్నాయని అనిపిస్తుంది.

—ఆర్. ఎస్. రావు

★

వ్యాసం

జాతీయోద్యమ కవిత్వం - హిందూత్వం

ఆ యా కాలాల్లోని సామాజిక, రాజకీయ సంచలనాలన్నీ సృజనాత్మకంగా సాహిత్యీకరింపబడ్డాయి. భారతదేశంలో సుదీర్ఘకాల బ్రిటిష్ వలన పాలనకు వ్యతిరేకంగా చెలరేగిన నిరసనలు - ఉద్యమాలు భారతీయ సాహిత్యరంగాన్ని పుష్టివంతం చేశాయి జాతీయ కాంగ్రెస్ బలం పుంజుకొని గాంధీ నాయకత్వంలో ఉద్యమం సాగడానికి పూర్వరంగంలో కొన్ని శక్తులు విశేషంగా పన్జేశాయి. 1900 నుండే బెంగాల్ అగ్రవర్ణ సంపన్న వర్గాలకు చెందిన విద్యావంతుల్లో ప్రబలమైన బ్రిటిష్ వ్యతిరేక ఆలోచనలు బెంగాల్ విభజనతో రగుల్కొన్నాయి. బిపిన్ చంద్రపాల్ దేశ పర్యటన, వందేమాతరోద్యమం గాంధీ నాయకత్వం .... ఇవన్నీ తెలుగు కవితా రంగంపై ప్రభావాన్ని కలిగించాయి. చారిత్రక క్రమంలో పరిశీలిస్తే జాతీయోద్యమ కవిత్వంలోని హిందుత్వం కనిపిస్తుంది.

“మూడు వేల సంవత్సరాల కాలం నిరంకుశ ప్రభుత్వానికి, పురోహిత వర్గ స్వార్థ చింతనకు, దాస్యానికి, మూఢనమ్మకాలకు లోనైన భారతదేశం హీన దశకు వచ్చింది” అని మెకాలే అంటాడు. హిందూ, ముస్లిం మత, సాంఘిక జీవన విధానాలను నిరసిస్తూ క్రైస్తవ మిషనరీలు ఊపుగా రావడంతో, అంతదనక భారత సమాజంపై పట్టు ఉన్న హిందువులు తమ అధిపత్యం జారిపోతుందని హిందూ మత, సాంఘికపరమైన అన్యాయాలను నిర్మూలించేందుకు పూనుకున్నారు. మొదటి నుండి ఆ రకమైన జీవన విధానం పైన వ్యతిరేకతగల బ్రిటిష్‌వాళ్ళు వీటికి సంబంధించిన భావపరమైన స్వేచ్ఛ, సంస్కరణ అవకాశాలను కలిగించారు.

సంప్రదాయానికి వ్యతిరేకంగా తనదైన మార్గంలో బ్రాహ్మణ సమాజాన్ని సంస్కరించడానికి కృషి చేసిన రాజారామ్మోహనరాయ్ అన్ని మతాలను, సాంఘిక జీవన విధానాలను అధ్యయనం చేశాడుగాని ప్రాచీన కాలంలోని ఆచరణాత్మక హైందవాన్నే గట్టిగా సమర్థిస్తూ వచ్చాడు. తర్వాత తర్వాత హిందూమతం చుట్టూ అల్లుకపోయిన అమానుషాలను నిరసిస్తూ, మళ్ళీ ఈ నిరసనకు వేదాలను ఉపనిషత్తులను ఆధారం చేసుకున్నాడు. ఇలా పెరిగిన హిందూమతాభిమానం పరమతాలను నిరసించేదాకా

పోయింది భారతదేశంలో బ్రిటిష్ వ్యతిరేక ఆలోచనలు రావడం, ఉద్యమ నిర్మాణం మొదలైన కార్యకలాపాల్లో చురుగ్గా పాల్గొన్నవారందరూ దాదాపు బ్రహ్మ సమాజంలోని సభ్యులని భూపేంద్రనాథ్ దత్తా అంటారు. అదే కాలంలో బ్రిటిష్ వ్యతిరేకంగా నిర్మించబడిన 'జాతీయ మెహాయేలా' కూడా బ్రహ్మసమాజ సిద్ధాంతాలతో హిందూమతం పునాదిగా హైందవ జాతీయోద్యమం నడపడానికి నిర్ణయించుకుంది. 1862 నుండి ప్రచారంలోకి వచ్చిన ప్రార్థన సమాజం బ్రహ్మ సమాజంలాగా ఇతర మతస్థులను దూరం చేయరాదని నినాదాలిస్తూ హైందవ జాతీయత కోసం శ్రమించింది. మహాదేవ గోవింద రనడే మనఃపూర్వకంగా రామానుజ వైష్ణవాన్ని అవలంబించాడు. హిందూ మతాన్ని పునాదిగా చేసుకొని బయల్దేరిన సమాజాలనుండి వచ్చిన అరవిందఘోష్ మొదలయినవాళ్ళు 'భారత జాతీయ విమోచన'కు రంగాన్ని సిద్ధం చేశారు.

1905 జూలై 7న బెంగాల్ విభజనతో పెల్లుబికిన స్వాతంత్ర్య కాంక్ష, 1907 బిపిన్ చంద్రపాల్ ఆంధ్ర పర్యటనతో రాజకీయంగా, సాహిత్య పరంగా తెలుగులో మార్పులు సంభవించాయి ఈ పరిణామాలతో సరికొత్త రాజకీయ చైతన్యం పొందిన చిలకమర్తి 'భరతఖండంబు చక్కని పాడియావు' అనే పద్యం చెప్పారు. "హిందువులు లేగదూడలై" అని ఆనాటి ఉద్యమ రాజకీయ స్వభావాన్ని స్పష్టంగా సాహిత్యీకరించారు బిపిన్ చంద్రపాల్ ఉపన్యాస అంశం 'స్వదేశీ - ఆధ్యాత్మిక స్వాతంత్ర్యం' అని ఒక సందర్భంలో ఆయనే "బ్రహ్మ సమాజం వ్యక్తి స్వాతంత్ర్యం గురించి, సాంఘిక అసమానత గురించి నూతన సత్యాన్ని ప్రకటించింది. అప్పుడప్పుడే ఉదయిస్తున్న 'జాతీయ చైతన్యాని'కి ఈ నూతన సత్యం తీవ్రతరమైన ప్రోద్బలమిచ్చింది" అన్నాడు.

1911 దాకా ఆంధ్రలో నడచిన వందేమాతరోద్యమం తెలుగు కవిత్వంలో ఒక ప్రత్యేక శాఖను తీసుకొచ్చింది. ఆ రచనలను, వాటి నేపథ్యంగా పనిచేసిన హైందవాన్ని పరిశీలించాలి. బెంగాల్లో ప్రాముఖ్యం పొందిన సంస్కరణ భావాలు తెలుగుదేశంపైన విశేషంగా ప్రభావాన్ని చూపాయి. సమాజాన్ని, సాహిత్యాన్ని సంస్కరించబూనుకున్న ప్రథమునిగా చెప్పుకోదగిన వీరేశలింగంగారిపైన, రఘుపతి వెంకటరత్నం మొదలయిన వాళ్ళమీన ఈ తీక్షణత పన్నేసింది. బ్రాహ్మణ భార

తీయుల్లో వచ్చిన ఈ సంస్కరణ భావాలకు బ్రిటిష్ సామ్రాజ్యవాది తనకు ఇబ్బంది కలగనివరకు ఏర్పరచిన పరిధిని ఏ సంస్కర్తా అధిగమించే ప్రయత్నాలు, ఆలోచనలూ చేయలేదు. దీనికి చాలా కారణాలున్నాయి ఆ తరంలో సంస్కరణోద్యమాన్ని సాహిత్యాన్ని గురించి వాస్తవిక దృష్టితో ఆలోచించిన గురజాడ మినహాయిస్తే మిగతా సంస్కరణవాదులు - సాహిత్యకారులు పైన పేర్కొన్న సంస్కరణవాద లోపాల్లో పడిపోయారు. గురజాడకున్న అధ్యయనపటిమ, ఆంగ్ల సాహిత్య, రాజకీయ పరిశీలనాదృక్కోణం.... ఇవన్నీ తెలుగు ప్రజలకు కావలసిన సంస్కరణ, సాహిత్య వాస్తవాంశాలు ఆయన 'ప్రజల ఉద్యమం'నందు స్పష్టంగా కనిపిస్తాయి.

'యుగకర్తలు'గా చర్చలకు గురైతున్న గురజాడ, రాయప్రోలు రాసిన 'దేశభక్తి', 'శ్రీలుపొంగిన ...' రెండు గీతాల్లో గురజాడ జాతీయత, ప్రజాస్వామిక భావాలు వాస్తవికంగా కనిపిస్తాయి. అదే 'శ్రీలుపొంగిన'లో వేదశాఖలు విరియుటం, ఉపనిషత్తులు పూయుటం, వ్యాసవాల్మీకుల స్తుతి కనిపిస్తాయి. తెలుగు కవిత్వంపై బ్రహ్మ, ఆర్య సమాజాల ప్రభావం, రవీంద్రుని భారతీయ ఆధ్యాత్మిక చింతన, భగవదారాధనలో కొత్త మార్గాలు, ఆత్మాశ్రయ ప్రేమ, అరవిందుని తాత్త్విక భావాలు గమనించదగిన అంశాలు. గురజాడ చరమదశ నుండి ముప్పై ఏండ్లపాటు సాగిన భావకవిత్వంపైన, అదే సమయంలోని జాతీయోద్యమ కవిత్వంపైన ఈ శక్తులు ప్రత్యక్షంగానో, పరోక్షంగానో పనిచేశాయి. ఆ కాలంలో కవిత్వం రాయడమైనా, రాజకీయాల్లో పాల్గొనడమైనా అగ్రవర్ణ విద్యావంతులకు మాత్రమే సాధ్యమయ్యే పని కావడం వలన జాతీయోద్యమ కవితావనికి, భావకవితావనికి ఒకే వర్గ ప్రాతిపదిక. అందుచేత కవి ఏ రకమైన కవిత్వం రాసినా అందులో వర్గస్వభావంరీత్యా రాజకీయపరంగా హిందుత్వం కనిపిస్తుంది.

1920-21 దాకా జాతీయోద్యమానికి ఎలాంటి రాజకీయ, ఆర్థిక తాత్త్విక చింతన లేకపోవడాన్ని, అదేస్థానంలో హిందూమతాన్ని ఉపయోగించుకోవడాన్ని గమనిస్తే, తెలుగు కవిత్వంలో కూడా భూతకాల వైభవాలను స్మరణకు తెచ్చుకొని మతపరంగా, సాంఘికంగా వర్తమానాన్ని నైరాశ్యంగా తీసుకొని గతవైభవ పునరుద్ధరణ భావాలనుండి దేశభక్తి కవిత్వం రూపుదాల్చింది. గతంలోని సాంఘిక,

సాంస్కృతిక రంగాల్లోని కట్టుబాట్లు సడలడం, దానికి ఒకరకంగా కొంతవరకు బ్రిటిష్‌వాళ్ళ విద్యావిధానం, సంస్కృతి కాబట్టి వాళ్ళకు వ్యతిరేకంగా ఏదైతే 'భారతీయ సంస్కృతి' అని పిలబడ్తుందో ఆ హిందూమత సంస్కృతులను కీర్తించడం దేశభక్తి అయిపోయింది. క్రమంగా ఇది ఆంధ్రోద్యమానికి దారితీసింది. 'స్వాతంత్ర్య రథము', 'ఆంధ్ర పౌరుషము', 'వేంగీక్షేత్రం' మొదలయిన కావ్యాలు హిందూ పునరుద్ధరణ వాదాన్ని గంభీరంగా, ఆధ్యాత్మికంగా మార్చి, చివరికి హైందవ జాతీయోద్యమం కోసం అర్రులు సాచినవే !

గాంధీ ప్రవేశంతో రాజకీయాల్లోనూ, సాహిత్యంలోనూ స్పష్టమైన మార్పులు జరిగాయి. జాతీయోద్యమం అన్ని ఘట్టాల్లోనూ తెలుగులో విస్తృతమైన కవిత్వం వచ్చింది. గాంధీయిజం పేరుతో నడిచిన ఉద్యమం మొత్తంగా హిందూ భావజాలంపై నిర్మించాలని గాంధీ తీవ్రమైన ప్రయత్నం చేసి విజయం సాధించాడు. గాంధీకి ముందు తిలక్ గణేశ ఉత్సవాల పేరుతో నడిపిన ఉద్యమంలో హిందుత్వం కనిపించినా, వలస పాలన విముక్తికై ప్రజలంతా ఏకమైన పోరాట రాజకీయ స్వరూప స్వభావాలన్నింటికి మతాన్ని అంటించినవాడు గాంధీ. హరిజన యాత్రలో గాంధీ "అస్పృశ్యత మహాపాతకం, మనమందరం ఒక్కటయినపుడు మనలో ఎక్కువ తక్కువలంటూ ఉండరాదు. మన సోదరుడైన హిందువును అస్పృశ్యునిగా పరిగణించరాదు" అంటూ హరిజనుల ఆలయ ప్రవేశం గురించి మాట్లాడ్తూ వేదాలను ప్రమాణాలుగా స్వీకరిస్తామని, సవర్ణులకు వర్తించే అన్ని శాస్త్ర నిబంధనలు హరిజనులు అనుసరించినప్పుడే వారు దేవాలయాల్లోకి ప్రవేశానికి అర్హులు అన్నాడు. ఒకానొక కాలంలో స్పష్టంగా దళితుల అణిచివేతకై ఒకవర్గం తమ ప్రయోజనాల కోసం తయారు చేసుకొన్న వేదాలను, శాస్త్ర నియమాలను దళితులు అనుసరించాలనడం ఏ రకమైన సిద్ధాంతం ? అది ఏ వర్గతత్వం ? దానిలో ఎంత హరిజన ప్రేమ కనిపిస్తుంది ? ఇలాంటి రాజకీయ ప్రతిపాదనల. సంస్కరణల ప్రభావంతో వచ్చిన కవిత్వంలో హిందుత్వంగాక ఇంకేముంటుంది ?

గాంధీ నాయకత్వంలో మద్యపాన వ్యతిరేక ఉద్యమంలో సారాకున్న సామాజిక, ఆర్థిక కోణాల గురించి ఎంత ప్రచారం జరిగిందోగాని 'కల్లుతాగితే గాంధీ గారి శాపం తగుల్తుంది' అనే తీరులో ఆ ఉద్యమం నడిచింది. జాతీయోద్యమ నిర్వ

హణకు త్యాగశీలురైన దేశభక్తులు అవసరం కాబట్టి గాంధీ కార్యకర్తలను కర్మ వీరులుగా తీర్చిదిద్ది ఆత్మబలాన్ని ప్రసాదించాడు. ఉద్యమాన్ని నడిపే నాయకత్వం (స్పష్టంగా గాంధీని) గురించి రచనలు వచ్చాయి. నాయకుని ఆత్మశక్తిని, నిరాడంబ రత్వాన్ని, త్యాగాన్నికీర్తిస్తూ చివరంటా రచనలువచ్చాయేగాని, విమర్శనాత్మక వాస్తవి కాంశాల స్పర్శతో కూడిన రచనలు బహు అరుదు. స్వరాజ్యమనేది పవిత్రమైన పదం, అదివేదోక్తమైన శబ్దం, ఆత్మపాలన అని అర్థం అంటూ స్వాతంత్ర్యోద్యమమంటే ఆధ్యాత్మిక సాధన అనే విశ్వాసాన్ని ప్రజల్లో కలిగించిన నాయకత్వ లక్షణాలన్నీ ఆదేశీరులో సాహిత్యీకరింపబడ్డాయి. ఒక వ్యక్తికి నాయకత్వ లక్షణాలు ఆపాదించి సందర్భం, సన్నివేశం అంతా అతనిచుట్టే తిరగడానికి మతపరమైన ప్రోద్బలంతో పాటు భూస్వామ్య భావజాలం ఎక్కువగా పనిచేస్తుంది. జాతీయోద్యమంలోని భూస్వామ్య వర్గాలతో రాజీస్వభావం ఒకే వ్యక్తిని నాయకునిగా, చివరికి దేవునిగా చిత్రించే స్థాయికి కవిత్వాన్ని తీసికెళ్ళింది. ప్రజల మానసిక స్థాయికి సంబంధించి సాంస్కృతికంగా ఎలాంటి పరివర్తన జరగడానికిగాని, స్వాతంత్ర్యం ఎవరికి రావాలో, ఎందుకు రావాలో, దాని రాజకీయ ప్రాశస్త్యమేమిటో ఆ రచనలు వివరించ లేకపోయాయి. కాకుంటే ఉద్రేకపూరిత వాతావరణం నెలకొనడంతో అన్నివర్గాల ప్రజలు ఏకమయ్యారు. ఈ ఉద్రేకాన్నే కవిత్వం చిత్రించింది.

దుగ్గిరాల గోపాలకృష్ణయ్యగారి రామదండు భజన కూటమిలోని పాటలన్నీ జాతీయోద్యమాన్ని, నాయకత్వాన్ని హిందూమతపరంగా కీర్తించాయి. బరం పురంలో ప్రభుత్వ ఆజ్ఞలను ధిక్కరిస్తూ ప్రసంగించి అరెస్టయినపుడు, తనమీది నేరా రోపణకు ఆయన చెప్పిన సమాధానం హిందూ పురాణాలచుట్టూ గిరికీలు కొట్టిందే గాని, జాతీయోద్యమాన్ని అంటలేదు. అరవిందుడు దేశం గురించి చెప్తూ "ఆమె (భారతమాత) సజీవ దివ్యశక్తి స్వరూపిణి ఆధ్యాత్మిక భావనాశక్తితత్వమామె. సౌశీల్యమే ఈమె విగ్రహశక్తి యొక్క పరమరహస్యం" అన్నాడు. ఈ భారత భూమిని మట్టిని మట్టిగానూ, మనిషిని మనిషిగానూ, ఉద్యమాన్ని ప్రజల చైతన్య త్యాగాల ప్రతీకలుగానూ చిత్రించడంలో నిజమైన భావన ఉంటుందిగాని దేశాన్ని దేశమాతగానూ, మనిషిని దేవునిగానూ, ఉద్యమాన్ని అతీత దైవప్రేరణలుగానూ చిత్రించడం మతతత్వ మవుతుందేగాని మరొకటికాదు. ప్రజలను ఎలా చైతన్య వంతులను చేయాలో చేయలేకపోయి భ్రమాజనిత ఆవేశం శక్తివంతం కావడంతో జాతీయోద్యమ కవిత్వమంతా ఈ రకమైన ఆవేశాన్నే మతపరంగా అందించింది.

బసవరాజు అప్పారావు 'కుల్లాయి గట్టితేనేమి...' అనే గీతంలో గాంధీ సందర్శించి 'పండంటి మోముపై బ్రహ్మతేజస్సు' అని వర్ణించారు. ఆయనదే 'స్వరాజ్యలక్ష్మి పెండ్లికి పోదాము..' అనేది మరొక గేయం, అందులో "సంద్రమే పెండ్లిల్లు.. సదస్సులే దేవతలు.... ఉప్పు తలంబ్రాలు... గాంధీ వశిష్ఠ పురోహితుడు.. పరమాత్ముడే సాక్షిగా..." ఇలా సాగుతుంది. ఇతని ఉప్పు సత్యాగ్రహ భావనంతా హిందూమతం చుట్టూ భ్రమించి కవిత్వంగా వెలువడింది. అందుకే ఉద్యమంలో గాంధీకి వశిష్ఠ పురోహిత స్థానాన్నిచ్చారు. దేశభక్తిని ప్రేరేపించే బృహత్ కావ్యాలుగా వెలువడ్డ 'రాణాప్రతాపసింహ చరిత్ర', 'శ్రీ శివభారతము' స్పష్టంగా ముస్లిం వ్యతిరేక హైందవ దృక్పథంలో రాసినవే! అక్బర్‌కు వ్యతిరేకంగా రాణాను హిందూ నాయకునిగా కీర్తిస్తూ, అతని ఆశయం రామరాజ్యం కాబట్టి గాంధీకి ఉపమానంగా తీసుకున్నట్లనిపిస్తుంది. 'ఆకటా ముప్పదికోట్ల హిందువులు మోయనొగ్గ భారంబు నీవొక్కడవే ఎత్తుకోదలచితివ'ని రాణాను పొగిడారు. ఈ కావ్యం గురించి చెళ్ళపిళ్ళ వెంకటశాస్త్రి "ఈ మహోత్కృతి రామాయణమువలె వ్యాపించవలెన"ని అభిప్రాయపడ్డారు. అలాంటి కావ్యమే "శివభారతం". అసలు "శ్రీశివభారతం" అనడంలోనే హిందుత్వం కనిపిస్తుంది. గాంధీని, దేశమాతను స్తుతించే పాటలు అనేకం విస్తృత ప్రాచుర్యంలో ఉన్నాయి. "శ్రీగాంధీ నామం మరువాం...", "జయగాంధీ దేవా మంగళం" మొదలయిన పాటల్లో గాంధీని దేవునిగా కొలిచారు. మరొక భజనకీర్తన "ధరసహింసావ్రతము బూనండి" కూడా హిందుత్వాన్ని వెల్లడి చేసేదే! 'మా కొద్దీ తెల్లదొరతనం....' అని తిరుగుబాటు చేసిన గరిమెళ్ళ పాటల్లో కూడా హిందుత్వం మినహాయింపేం కాదు. పన్నులకు సంబంధించిన పాటలో "ఉప్పుకును పన్ను, పప్పుకును పన్ను, దేవుని కొండకు పెంచుకున్న కొప్పుకును పన్ను" అంటారు.

జాతీయోద్యమ నాయకత్వం, తెలుగు కవులు హిందూ మతంపైన అభిమానంతో వ్యవహరించారా! దురభిమానంతో ప్రవర్తించారా? లేక ఆనాటి సామాజిక సైద్ధాంతిక ఎదుగుదల స్థాయిని బట్టి, పరిస్థితులను బట్టి హిందుత్వం కనిపిస్తుందా! అనే ప్రశ్నలుంటాయి. బ్రిటీష్ సామ్రాజ్యవాది తన చర్యల వలన సృష్టించిన హిందూ- ముస్లిం భేదాలకు వ్యతిరేకంగా హేతుబద్ధ పోరాటం జరగవలసి ఉంది. అయితే ఈ పోరాటానికి జాతీయ బూర్జువా కాంగ్రెస్ నాయకత్వం వహించడం వల్ల, మత వైషమ్యాలకు వ్యతిరేకంగా మతాన్నే అంతర్లీనంగా ఉపయోగించుకోవడం

జరిగింది. నిజానికి జాతీయోద్యమానికి చారిత్రకంగా, వర్గ పరంగా ఉన్న పరిమితుల్లోనే పోరాట పంథా, రూపం నిర్ణయాత్మకమయ్యాయి. రాజకీయాల్లోకి, సాహిత్యంలోకి మతం రావడానికి అనాడు శాస్త్రీయ జాతీయ భావన లేకపోవడం ప్రధాన కారణము. అందువల్ల ప్రజల జీవితంతో గట్టి సంబంధమున్న మతాన్ని జాగ్రత్తగా వాడుకున్నారు. ఇక్కడ శాస్త్రీయ జాతీయవాదం చేయాల్సిన పనిని మతం చైతన్యీకరించింది.

1857 సమరంలో అమరులైన వీరులు, నాయకుల త్యాగాలు ఎన్నో ఉండగా తిలక్, మాలవ్యా మొదలయినవాళ్ళు శివాజీని, రాణాప్రతాప్ సింగ్‌ను ప్రజల ముందుకు తీసుకువచ్చారు. కవులుకూడా వీళ్ళను గురించిన రచనలే చేశారు. అప్పట్లో హిందుత్వం ఉన్నా, ఏ రూపంలో వచ్చినా, నేడు హిందూ దురహంకారం విచ్చలవిడిగా, దుర్మార్గంగా ప్రజలపై విరుచుకపడ్తుంది. ఈ కార్యక్రమానికి హింసాత్మకంగా అనాటి నినాదాలను, ఎత్తుగడలనే మళ్ళీ మళ్ళీ జాతీయత పేరుతో, సాంస్కృతిక సమైక్యత పేరుతో ముందుకు తీసుకువస్తున్నారు. గణేశ ఉత్సవాలు కొత్త రాక్షస స్వరూపాన్ని సంతరించుకుంటున్నాయి శివాజీ వేడుకలు ఫాసిజం మొనలాగా పదునెక్కుతున్నాయి. జైజై గీత పూర్తిగా భారతమాతకు సంధించబడ్తుంది. వేటినయితే కూల్చివేయాలనుకుంటున్నారో వాటిని కూల్చివేస్తున్నారు. వివేకవంతులు సైతం మోసపోయేలా 'వందేమాతరం' హిందూ విషం కక్కుతూ వీధుల్లో చావు నాటక మాడుతుంది. పాశ్చాత్య విజ్ఞానశాస్త్ర అధ్యయనం వలన, హిందూ ధర్మశాస్త్ర అధ్యయనం వలన ఈ రెండింట హిందూ మతమే మనసుకు పట్టడంతో బంకించంద్రుడు తాత్వికంగా హిందూ మతాన్నే సమర్థించాడు. అంతేగాక కృష్ణుని గీత కేవలం హిందూమత సిద్ధాంతమే గాక ప్రపంచ మానవాభ్యుదయానికి దోహదపడ్తుందని కృష్ణుని సంస్కర్తను చేశాడు. ఆ 'వందేమాతరం' నేడు రాముణ్ని హీరోను చేసింది. గాంధీ వలస వ్యతిరేక ఉద్యమం భూస్వామ్యంతో, సామ్రాజ్యవాదంతో రాజీపడి మతోన్మాదాన్ని 'జాతీయత' రూపంలో పెంచింది. నేడు మతం రాజకీయ శక్తి రూపాన్ని ధరించింది. పాశ్చాత్య దేశాల్లో చర్చి రాజ్యాన్ని నడిపించినట్లే పై ప్రభావం వల్ల మత సంస్థలు, మత భావాలు రాజకీయాలై, ఆ యా సంబంధిత వ్యక్తులు, సాధువులు, సన్యాసులు రాజకీయ నాయకులై పార్లమెంటుకు వెళ్తున్నారు. ఆ రోజుల్లోనే సబర్మతీ ఆశ్రమ యోగిపుంగవుడు మన వ్యవహారాలన్నీ మత,

కథ :

పల్లె అలికిడి

ఊరంతా ఒకవైపు ఉడికిపోతుంటే తన కడుపు తీపిని చంపుకోలేక దాసి ఎల్లవ్వ మాత్రం కాలేరు నుండి వచ్చే బస్సు కోసం ఆత్రంగా ఎదిరి చూస్తుంది.

"ఈ రోజు నా కొడుకు వస్తున్న అని కారటు ముక్క రాసిండే చెల్లె. ఈ రోజు నా కొడుకు రాకుంటె మంచిగుండు చెల్లె" అని పక్కపొంటి విల్సున్న దాసరి నర్సక్కతో ఎల్లవ్వ అంటుంది.

దానికి కారణం ఊరిలో జరిగే గొడవే.... లేగదూడల్ని తల్లులనుండి ఎడబారుస్తున్న దృశ్యం....

అంబటాల్లకు నాలుగు గంటలకే పోలిసోల్లు ఊరిమీద పడ్డరు. తమ వాహనాలను ఊరి బయటనే ఒదిలేసి జట్లు జట్లుగా విడిపోయి నాలుగు దిక్కుల నుండి ఊరిని మొత్తం చుట్టేసుకొన్నరు. చెట్లమీద కొందరు ఇండ్లమీద కొందరు ఎక్కి చీమ చిటుక్కుమన్నా ఫైర్ అనే విధంగా బందూకులతో సిద్ధమై ఉన్నరు. బహుశా దళము గురించి సమాచారం రాబట్టడం కోసమైనా వుండొచ్చు.

కోడి కూసిందో లేదో పల్లెలోని రైతులంతా, కూలీలు అంతా ఇదేమి పట్టనట్లు తమ దిన చర్యల్లో భాగంగా ఎవరి పనుల్లో వారు నిమగ్నమై ఉన్నరు. కాల

సాంస్కృతిక, రాజకీయ సంబంధాలుగా విడమర్చడం సాధ్యంగాని పని అని స్పష్టం చేశాడు. దేశంలో మైనారిటీ మతాలకు వ్యతిరేకంగా హిందూ ఫాసిజంతో నడిచే రాజ్యానికి నేడు జాతీయత అనే పదం 'వరం' అయిపోయింది. ఆ పేరుతో అధికారం నిలుపుకోవాలనుకునేవాళ్ళు, అధికారం కోసం తాపత్రయ పడేవాళ్ళు తమ హిందూ వాదాన్ని ఏదో ఒక రూపంలో తీవ్రవాదానికి వ్యతిరేకమనో, కుహనా లౌకికవాదానికి వ్యతిరేకంగా అఖండ భారతదేశం పేరుతోనే ముస్లిం వ్యతిరేకతగా సాగిస్తున్నారు. ఈ ప్రయోజనాలకు సాధనమైన వందేమాతరమంటే మందే రాజ్యమనికాదు, హిందూ రాజ్యమని అర్థం చెప్పుకోవాలి.

—పినాకపాణి ★

కృత్యాలు తీర్చుకొనేవారు తీర్చుకోవడానికి బయటికి వచ్చారు. ఇక అంతే పోలీసు ముఖాలు కనబడ్డ మనిషినల్లా ఈడ్చుకు పోతంద్రు. ముసలి ముతక అని తేడా లేకుండా ముక్కుపచ్చలారని పిల్లవాండ్లతో సహా సావడి వద్ద (గ్రామ పంచాయితీ ఆఫీస్)కు ఈడ్చుకొని పోతంద్రు. లాఠీలతో పంజిగొట్టినట్లు కొడుతుంద్రు-

గూళ్ళ సాయిలు, దొమ్మటి చెంద్రయ్య, అరెల్లి బుచ్చయ్య పిల్లు ఊరి బయట కాలువ ఒడ్డుకు కంబటుక (పాయఖాన) పోతంద్రు.

"ఏరా ! ఎటు పోతంద్రు.... మా తెలివయినోల్లురా ! మీ ఓల్లనంధర్ని సావడికాడ తొక్కుతుంటే మీరెటు పోతంద్రు భే.... నడుపుంద్రి నీయవ్వ దొంగ లం.... కొడుకులారా ! మీ అన్నలకు చెప్పుతార్రా.... !!" అని బుర్రమీసాల పోలీసోడు.

"కాదు బాంచెన్ మేము జెర కంబట్కు పోతన్నము. ఏదో రెక్కల కష్టం మీద బతికెటోల్లం.... రెక్కాడితెగాని డొక్కాడని బతుకు మాది. మాకు ఎవ్వరు ఎరుకలేదు. మా మానాన మమ్మల్ని బతుకనియ్యంద్రి" అని దొమ్మటి చెంద్రయ్య గజగజ వనుక్కుంట అనబట్టిండు.

అంతె లాఠీతోటి మల్లొకటి కొంకులల్ల పుచ్చుకున్నడు.

"అన్నన్నన్నా.... సత్తిని గదరా ! లం.... కొడుకా !" అని బాధను అనుచు కుంటూ మెల్లగా కూతబెట్టిండు చెంద్రయ్య.

అది విన్న పోలీసోడు మల్లో రెండు వేసిండు.

"నీ దండుంబెడుత సారు, నాకు ఏరుగత్తంది. నువ్వు మల్లకొడుతె ఇక్కడే ఏరుక్కుంట. అవ్వతోడు బాంచెన్ నన్ను జెర పోనియ్యి." అని అరెల్లి బుచ్చయ్య అన్నడు.

"పోంద్రి లంబిడి కొడుకుల్లారా, నేను ఇక్కడే కూసుంట అయిదు నిమి శాలల్ల తొందర పోయి రావాలె....నీయవ్వ... మమ్ములను చూత్తె పిల్లులైపోతరు. మీ అన్నలు రాంగనే పులులైపోతరు బిడ్డా ! అన్నం పెడుతరు, పాటలు పాడ తరు, మమ్ములను మా పెండ్లాలను చెండాలపు బూతులు తిడుతరు." అని అరుస్తూ కుంకుడు చెట్టు కిందకు వచ్చి సిగరేటు ముట్టిచ్చిండు పోలీసోడు.

ఇలా ముసలి ముతక అని చూడకుండా మాల మాదిగ, కాపు, కమ్మరి, కుమ్మరి, సాకలి అని గాకుండా సబ్బండ వర్ణాల జనాలనందరిని సావడి కాడికి ఈడ్చుకు వచ్చిండ్రు. అందరిని లైనులల్లో కూర్చుండబెట్టి ఒక్కొక్కరిని పిలుస్తూ బోర్ల బొక్కల పండబెట్టి చొప్పకట్ట కొట్టినట్టు కొడుతండ్రు. వాహ్వో ....వాయ్యో....అనే ధ్వనులతో పల్లె పల్లెంతా దద్దరిల్లింది !

సి.ఐ, యస్.ఐ, పోలీసులతో, సివిల్ పోలీసులతో, బి యస్ ఎఫ్ జవాన్లతో ఆఫీస్ పరిసరాలు మొత్తం నిండిపోయి ఉన్నది. ఇది గ్రామంలో ఎన్నడు కని విని ఎరుగని తీరు. ఇన్ని రోజులనుండి పక్క ఊళ్ళలోకి పోలీసోల్లు వచ్చి కోలాటం ఆడిపోయినప్పటికిని మన ఊరిలోకి మాత్రం వస్తలేరని, ఇదంతా మన దొరదయ అని, మన ఎమ్మెల్లే, మన సర్పంచ్‌గారి దయ అని ప్రజలు అనుకొన్నారు. కాని కొందరు తెలివైన కుర్రాల్లు మాత్రం వాన్ని ఏనాటి నుండో నమ్మటంలేదు. 'వాడు (ఎమ్మెల్లే) మనకు ఎప్పుడూ పక్కలో బల్లెమే' అని అనేవారు.

వాని భూములను దున్నినా కాని ఏమనకుండా ఊకున్నడంటే వాడు అయిపు చూసి దెబ్బతీస్తామనే ఎత్తుగడతో ఉన్నడు. పి.వి. నరసింహారావు కూడా వాడి భూములను దున్నిన వెంటనే దెబ్బతీయడానికి సరియైన సమయం కోసం ఎదిరి చూసిండు. అంతల్నే ప్రజాద్రోహి హయగ్రీవాచారిహత్య జరుగగానే వాడు ఈసాకుతో కేంద్రంనుంచి సరిహద్దు భద్రతా దళాలను దించి మొత్తం రాష్ట్రాన్నంతటిని రావణ కాష్టంలా మార్చినట్టు.... ఇప్పుడిక్కడ మన ఎమ్ ఎల్ ఏ కూడా ఇలానే చేస్తాడని యువకులు అన్న మాటలు ఈ రోజు నిజమవుతూన్నాయి.

మొత్తం ఏడ్పులతో పెడబొబ్బలతో గ్రామమంతా అల్లకల్లోలమై పోతుంది. ఎల్లవ్వ కండ్ల నీళ్ళను కొంగుతో తుడుసుకొంటూ కాలేరునుండి వచ్చే బస్సుకోసం ఇంకా ఎదిరి చూస్తుంది. బస్సురానే వచ్చింది. బస్సులోనుండి దిగే ప్రయాణికులను దిగినోల్లను దిగినట్టే సావడవద్ద కూసుండ బెడ్తుండ్రు. ఎల్లవకొడుకు రాములుకూడా దిగిండు. దిగుడుతోటే ఎల్లవ్వ కొడుకు దగ్గరికి ఉరుకపోయేసరికి ఒక పోలీసోడు ధోచేసిండు. ఎల్లవ్వ కిందపడిపోయింది. రాములను ఈడ్చుకుంటూ తీసుకెల్లి మందిలో కూసుండ బెట్టిండ్రు....

"నీ పేరేందిరా.... ?" పోలీస్

"రాములు సార్"—

"ఏం చేస్తవురా"? —మల్లీ పోలీసు.

"మొన్ననే సింగరేణి స్కూల్లో టీచర్ నౌఖరి అయ్యింది సార్, బియస్సి, బిఇడి సార్...." రాములు వినయంగా.

"అట్లనా....ఎక్కడ చేత్తన్నవురా.... ?"

"బెల్లంపల్లిలో సార్. ."

"అయితె నీవు సి.కా స వేరా....దా.... ఈ గుంపుల కూర్చో."

"లేదు సార్ నాకు ఏమి తెలియదు. నేను పంతుల్ని సార్."

"అరేయ్ ! పంతుల్లేరా మమ్ముల‌ను ఈ మధ్య పరేశాన్ చేసెటోల్లు. మీరు విప్లవ పాటాలు చెప్తేనే కదరా ! ఆ నాకొడుకులు తయారయ్యేది. ముందు మిమ్ములను తంతె బుద్ధి వస్తదిరా !!" అని ఒక్కటి ఈడ్చి ముడ్డిమీద తన్నిండు.

"సార్ సిన్సియర్‌గా నా పని నేను చేసుకొనేటోడ్ని. పగలంతా తీరిక లేకుండా పని చేసుకొంటున్నా- నన్ను అనవసరంగా కొట్టకండి సార్." రాములు.

"అరేయ్ నోర్ముయ్యిరా ! ఆ నాకొడుకులంతా సిన్సియర్లుగాకపోతే లంగలు, దొంగలు ఉంటార్రా.... అండ్లపని చేసేటోల్లంతా సిన్సియర్లేరా. ఇదీ పగలు చేసే పనా ! రాత్రి చేసేదేనాయె నువ్వు రాత్రిపూట పని చేత్తలేవా....చెప్పు నీకు చంద్రన్న తెలుసా తెలువదా. వాడు ఎక్కడ వున్నదో చెప్పు నిన్ను ఒదిలి పెడ్తం."

"సార్ నాకు ఎవరు తెలియదు. అసలు ఇక్కడి విషయాలే ఏమీ తెలియవు. ఎన్నటికో ఒకసారి ఈ ఊరికి వస్తాను." రాములు.

"సరెపోని. బెల్లంపల్లిదే చె ప్పురా ! సికాసోల్ల పేర్లన్న చెప్పు. గా రమాకాంత్ ఎక్కడున్నదో చెప్పురా !!"

అని రాములను విపరీతంగా కొడతండ్రు. తల్లి ఎల్లవ్వ శాపనార్థాలు పెట్టుకొంటూ శోకం పెడుతుంది ఎల్లవ్వలాంటి తల్లులు ఎందరో అక్కడ రోదిస్తుండ్రూ. తమ కొడుకుల కోసం, తమ భర్తల కోసం కనీసం శవంగానైనా తిరిగి ఇస్తారా లేదా అని రోదిస్తూ చూస్తుండ్రు. చంద్రన్న వాళ్ల కుటుంబాన్ని మొత్తం తల్లి, తండ్రి తమ్ముని గొడ్లను బాదినట్లు బాదుతుండ్రు.

రాములు అసలు ఊరికి వచ్చేవాడేకాదు. తన బాల్యమిత్రుడు ఖాసీమ్ పెండ్లి ఉన్నదని రెండురోజుల ముందే ఊరికి చేరుకోవాలని వచ్చాడు. కాని ఖాసీమ్‌ను కూడా ఈ పరస్థితిలో ఇలా చూడాల్సి వస్తదని అనుకోలేదు. తనకు తాకిన దెబ్బల కన్నా ఖాసీమ్‌ను ఆ పరిస్థితిలో చూడడమే బాధగా అనిపిస్తుంది. ఊరి ఆర్.యమ్ పి. డాక్టర్ రాజేశంను కూడా గొడ్డును బాదినట్టు బాదుతుండ్రు.

అరేయ్.... నువ్ అన్నలకు దబ్బులిస్తవటకదా...! వాళ్లకు స్కూటర్ ఇచ్చి, దెబ్బలు తాకితే కట్లు కడుతవటకదా! పందు లం....కొడుక" అని బండ బూతులు తిడుతూ కొట్టబట్టిండ్రూ. ఆయన భార్య వచ్చి పోలీసుల కాళ్లవేళ్లబడి బ్రతిమాలు తుంది.

ఊరిలో ఎస్.సి. పిల్లలకై ఒక హాస్టలును గత తొమ్మిది మాసాల క్రితం ఆరంభించారు. హాస్టల్‌లో వుండే పిల్లల్ని కూడా కొందరు పోలీసులు సావడి వద్దకు పట్టుకు వచ్చారు. అందరు చిన్న వయస్సుగల్లోళ్లే "ఇందులో సారదు ఎవడ్రా!"....అని సి ఐ. పిలువగానే భయంతో వనుక్కుంట సారయ్య ముందుకు వచ్చిండు. సారయ్యకు పదమూడు ఏండ్లు ఉంటాయి. ఎనిమిదవ తరగతి చదువుతుండు. హాస్టల్ లోనే తిని పడుకొంటాడు. మంచి గాయకుడు.

"నువ్ మంచోడివిరా సారా ! . . నువ్ బాగా పాటలు పాడుతవట కదరా !.. ఏది ఒక మంచిపాట పాడు"... అని సి ఐ. బుదురకిస్తండు. "మీ గద్దరన్న పాట పాడురా --, "మీ అన్నల పాట పాడు ... ఏమన్నా !."

"నాకు రావు సార్ !! నాకేమి తెలువదు సార్..." సారయ్య. సారయ్య ఎవరో రాములుకు బాగా తెలుసు. వాడు ఇంత చిన్నవయసులోనే మంచి గాయకుడు అయిపోయిండు. అన్నల పాటలంటే గద్దర్, సంజీవ్‌ల మించి పాడగలడు.

ఒకసారి ఆ మధ్య రాములు ఊరికి వచ్చినపుడు అన్నల సమావేశం ఆరంభంలో వీడు పాట పాడిండు.

వీరులారా వీరులారా

రైతుకూలీ బిడ్డలారా-

అనే పాట వాడు అభినయం చేస్తూ పాడితే కళ్ళల్లో నీళ్లు తిరిగేవి. దుఃఖం పొర్లుకు వచ్చేది. పాటలో ఉన్న అమరవీరుల రూపం మరియు వీని కంఠంలో వున్న పరి

కొత్త ఉత్తేజం మనిషిని కదిలించేది. చెన్నారెడ్డి హయాంలో వరంగల్‌లో రైతు కూలి సభ మీటింగ్ జరిగినపుడు సారయ్య కూడా వచ్చిండు.... అప్పుడు రాములు కలిసిండు.

"ఏరా తమ్మీ ! బాగున్నావా, చిన్నోడివి, భవిష్యత్తు ఇంకా చాలా ఉన్నోనివి. నువ్వెందుకు వచ్చినవు. నీకేమి అర్థం అయితది. బుద్ధిగా చదువుకోక." అని తను అంటే.

"ఎందుకన్నా ! మీరు పోస్టర్లు ఏస్తే, గోందు పిండి డబ్బనైన పట్టుకోవడానికైనా పనిచెయ్యనా.... మీకు మీటింగ్‌లోని మాటలు అర్థం అయితే నాకు అన్నల ఒక్క పాటనైనా అర్థం కాదా...." అని సారయ్య పలికిన మాటలు మరచిపోలేదు. అప్పటి జ్ఞాపకాలు అన్నీ కదలాడుతున్నాయి.

సారయ్యను ఈడ్చి ఒక్కటి తన్నిండు సి. ఐ అమ్మా అంటూ అరుస్తూ సారయ్య గోడకు పడ్డాడు.

"పాడురా బాద్‌ఖావ్.... మీ చంద్రన్న ఏడిరా చెప్పు.... మీ హాస్టలుకు ఎన్నిసార్లు వచ్చిండ్రా !.... ఎన్నిసార్లు అన్నం బెట్టిండ్లురా !... చెప్పు.... పాట పాడు...." అంటూ మళ్లీ కొట్టిండు.

"మీ ఇంట్ల మన్నువడ, మీ చేతులకు జెట్టలు పుట్ట, మీరు యాల్ల పొద్దుగాల సావ.... గా పోరన్ని అన్నాలంగ సంపబడ్తిరి. మీకు వాలు మరువని పోరగాండ్లు కూడా నక్సలైట్లే అయిండ్రు. నడుమ గా సదువుకొనే పోరడిని సంపబడ్తిరి...." అని దూలం ఈరవ్వ దుబ్బపోసుకుంటూ తిడ్తంది.

"ఓ ముసల్దానా ... నీ యవ్వా నిన్ను కూడ తన్ను మన్నాలే.... మా లావు ఉరికత్తన్నవు.... అడు పోరడానే.... అడు ఓరోరి అమీనోడ.... అని పాట పాడినోడు ... వాడికి తుపాకిస్తే ఇప్పుడు మమ్ములను కాలువడానే గీ పోరగాండ్లే రేపు పొరుకల సార్లు అయితరే."…. అని సి. ఐ.

సారయ్య ఏడుస్తుండు.

దూలము ఈరవ్వ మాట్లాడగానే కొస్త అందరికీ ధైర్యం వచ్చింది. ఆడోల్లు అందరు పిసర, పిసర వయ్యాల్తాండ్లు.

పదవ తరగతి చదువుకుంటున్న రేణుక ముందుక వచ్చి

"అపునుసార్.... మీరిన్ని తుపాకులు పట్టుకొని వాళ్ళ కోసం ఇంత తిరుగు తాంచే మీకే వాల్లు దొరుకుతలేర్రై రి. మాకెక్కడ దొరుకుతరు.... అనవసరంగా మా నాన్నలను కొడుతన్రు." అని ధైరంగానే అంది.

"అవ్వో.... ముండసూడు. ఎంత ధైరంగా అంటందో....ఓపోరి వియవ్వ మీ ఇండ్లల్లకు రోజు రాత్రి అత్తరేరానే.... మీరు బువ్వ పెడుతలేరా.... అదు విన్నకాక మొన్ననే వచ్చి ఇక్కడ మీటింగ్ పెట్టిండట మీకు తెల్వదా ! ....

"ఓ సారు.... ముంద రంద అనకుంట్రి మర్యాద దక్కదు. మంచిగ అనుండ్రి మాటలు".... మందిలో నుండి ఎవరో.

కిస కిస నవ్వి. "అవ్వో !.... నీ యవ్వ మాలావు కోపాలు అత్తన్నయే మీకు.... ఇగో సూదుండ్రి....! మేము చెప్పిన పని చెయ్యుండ్రి. మీ ఊరికే రాము. గా చెంద్రడిని మాకు పట్టివ్వండి. గుంజుకున్న భూములు ఎవరియి వారికి ఇచ్చే యిండ్రి ఇగ సూదుండ్రి మేము మీ ఊరికే రాము"....!

మీరే వాల్లకు కంచం సుఖం, మంచం సుఖం ఇస్తాండ్రు. ఇన్నాల్ల నుండి చూసి ఓపిక పట్టినము. పదిహేను రోజులు గడువు ఇత్తన్నము. ఆ చెంద్రన్ని పట్టివ్వకపోతే మీ ఊరిలో వలుగురిని లేపుతం ! ఎన్‌కౌంటర్ కథ అల్లుతం...." అని సి. ఐ. హెచ్చరించిండు.

"వలుగుర్ని ఎందుకు ఇప్పుడే అందర్ని చంపరాదుండ్రి. మీ పీనుగుల మీద పీనుగు లేసుకోండ్రి.... అప్పుడన్నా మీకుతి తీరుతది". మందిలో నుండి ఓ వడీసు మనిషి.

ఎవతే అది బాగా నీల్గుతంది. నీయవ్వ మీ సికలు కోత్త...." సి. ఐ.

"ఏం కోత్తవురా బాడఖావ్.... నీ అవ్వది కోసుకో, నీ పెండ్లాంది కోసుకో.... మంది ఉచ్చ తాగుకుంట మంజేరు గున్నలాగ బలుత్తండ్రు.... ఎన్ని రోజులు ఈ కుక్క బతుకు బతుకుతర్రా....!" ఒక మహిళ.

అంతే సి. ఐ. ముఖం మాడిపోయింది. "నీయవ్వ దొంగముండలు బరితెగి చ్చిండ్రు.... ముంద మిమ్ములను తొక్కితే" అంటూ "వాల్లను ఈడ్చుకు

రాంగ్రి...." అని జవాన్లను హూంకరిచ్చిండు. అంతే లాఠీలతో, గన్నులు మర్లేసి మహిళలపై 'గొర్ల మందమీద తోడేల్లు పడ్డట్టూ' పడ్డరూ. మహిళలంతా పడుకుంటూ లేసుకుంటూ చెల్లాచెదురయి ఇండ్లల్లకు ఉరికిండ్రు....

సి. ఐ. విజయగర్వంతో మీసాలు మెలేస్తూ అందరివైపు ఓసారి చూసి తన పని కానిస్తుండు.

కాని ఇండ్లల్లకు పోయిన ఆడవాల్లంతా కారప్పొడి, చీపురుకట్టలు, రోకలి బండలు పట్టుకొని చీమల దండులాగా కలిసి వస్తుండ్రు.... సి. ఐ., ఎస్. ఐ., బి. యస్. ఎఫ్ జవాన్లకు ఉచ్చబడ్డంత పనైంది. కాల్పులు జరుపుదామంటే మరో జలియన్ వాలాబాగ్ సీన్ అయ్యేట్లుంది. అందులో స్త్రీలు. అంటే తమ బతుకు కుడిదిలో పడ్డ ఎలుకలా అవుతుంది. ఏమి చేయాలో తోచక సి. ఐ. సైగతో సైన్య మంతా వచ్చి వ్యాన్లల్లో ఎక్కేసిండ్లు.

"అరేయ్ ఈసారి మిమ్ములను వదిలేస్తున్న.... ఇంకొకసారైతె ఒదిలే సమస్యే ఉండది. మీ ఆసాల్లు చెయ్యబట్టి ఈరోజు బతికి పోయిండ్రు...." అని అనడం ఆలస్యం ఇక వ్యానులు ఊరినుండి బయలు దేరినయి. విజయం సాధించిన ఉత్సాహంతో మహిళలంతా తమ భర్తలను, పిల్లలను తీసుకొని ఇండ్లల్లకు బయలు దేరిండ్రు.

రాములు తల్లి ఎల్లవ్వ వచ్చి కొడుకు పెయ్యంతా పునుకుతంది. రాములుకు ఇపుడు బాధలేదు. సంతోషంగా ఉంది ఇది ఈ రోజు జరిగిన తిరుగుబాటు కాదు. గత ఐదు సంవత్సరాల కిందట కూడా తమ పొరుగూరిలో కూడా ఈ విధంగానే మహిళలు పోలీస్ జీపులను తరిమారు. ఇప్పుడు మరింత బలోపేతంగా జరిగింది. అది రాను రాను ఉవ్వెత్తున ఉద్యమం లేస్తుంది.

ఆ రోజున అయిలయ్య రాజమల్లు లాంటి కామ్రేడ్స్‌ను అదృశ్యం చేసినప్ప టికిని, ఈ రోజున కల్ల మల్లేశన్న లాంటి వీరులను కాల్చి చంపినప్పటికిని ఇంకా చంద్రన్నలాంటి ఉద్యమ క్రాంతికారులు కోకొల్లలుగా పుట్టుకొస్తూనే వున్నారు. పరి కొత్త ఎత్తుగడలతో ఉద్యమాలను నిర్మిస్తూనే వున్నారు అని రాములు ఆనందంతో ఇంటివైపు అడుగు వేయసాగిండు.

"ఏం. సాయిలు బావ ఏర్గబోతనంటివి ఏమైంది." అరెల్లి బుచ్చయ్య వెట కారంగా అన్నడు.

"అదేనోయి వాయి.... ఏదో అప్పటిమట్టుకు తప్పుకోను అన్నగాని గా లం.... కొడుకులు తుపాకులు లేకుంటా అత్తే గా కాలువల తొక్కబోదు."

"అవ్వో.... మా ఎగురుతున్నవుకాని గాల్లను సూడంగానే నీ పి....లు పోయి కపాలం బట్టలేదు."

"గాల్లను సూత్తె మనకేడ బత్తుయి గాని అవ్వతోడే.... గాల్లు మన ఆడోల్ల అవతారాలను సూత్తే మాత్రం అల్లకు మాత్రం పి....లు కపాలం పట్టిన యనుకో....."

"పా....పా....మాటలకు ఏమొచ్చింది కాని పొద్దెక్కింది. ఎర్ల కొట్టుకొని పోవాలే పా...."

రెండో ట్రిప్పు బస్ వచ్చి కాలేరు వైపు పోతంది. ఎటువాల్లటు పనులకు పోతంద్రు.

రాములు, సారయ్య, ఖాసీమ్ ఒక్క దగ్గర కూసున్నరు.

"ఏరా బాబు సారయ్య.... చాలా రోజులైంది నీ నోటినుండి పాట వినక. ఒక మంచి పాట పాడు".... రాములు.

"కట్ల మల్లేశనా.... పోరు మల్లేశనా....
పీట మల్లేశనా....సి. కా. స మల్లేశనా అనే పాట
సారయ్య అందుకున్నడు.
అంతలోనే ఎవరో పిల్లగాడు కేక ఏసుకుంటా పోతండు—
అన్నలచ్చింద్రని. మందమీద మర్రిచెట్టు కింద ఉన్నరని.
రేణుక రయ్య రయ్య ఉరుకుతంది.
"ఎటే చెల్లే ఉరుకుతన్నవు...." రాములు.
"అన్నలచ్చింద్రట...." రేణుక.
సూరీడు నడినెత్తి మీదికి వచ్చిండు....

—బుర్ర తిరుపతి

★

వ్యాసం :

కథాకథనం - మన అవగాహనా లోపాలు

సాహిత్యం సమాజానికి ఒక పేలవమైన ప్రతిబింబమే అయినా అది సమాజ చరిత్రను వర్తమాన, భవిష్యత్ తరాల వారికి జనరంజక రూపంలో తెలియజెప్పే ఒక మహత్తరమైన సాధనం.

'కథారచన' సాహిత్యం అభివృద్ధి చెందుతున్న క్రమంలో రూపొందిన ఒక ప్రక్రియ. కథకు కేంద్రం 'సంఘటన'. కా.రా. మాస్టారు మాటల్లో "కథకు ఒక వస్తువేశం, ఒక సంఘటన తప్పనిసరి". కథకుడు ఎన్నుకునే సంఘటనను బట్టీ, ఆ సంఘటనను వర్ణించేందుకు అతను ఎన్నుకున్న శైలిని బట్టీ, ఆ సంఘటన పట్ల అతనికి వున్న అవగాహనను బట్టీ సమాజం పట్ల అతనికి వున్న నిబద్ధత స్పష్టమౌతుంది.

కథారచనను కూడా సామాజిక అభివృద్ధికి, సాంస్కృతిక వికాసానికి చక్కగా వుపయోగించుకోగలిగిన మార్క్సిస్టు స్పృహ కలిగిన రచయితలు మనకు వున్నారు. వాళ్ళు రాస్తున్న కథలలో సమాజ వాస్తవ చిత్రణతో పాటు, ఆ కథకుల దృక్పథం పాఠకుడిలో ఒక స్పష్టమైన అవగాహనను కలిగిస్తుంది.

సాహిత్యంలో ప్రతిబింబించే అంశాలు మౌలికంగా 1) సామాజిక నేపథ్యం 2) వైవిధ్యం 3) వర్తమాన భవిష్యత్తులు అనుకున్నప్పుడు, భవిష్యత్తు పట్ల మార్క్సిస్టు రచయితలకు మిగతా రచయితల కంటే భిన్నమైన, స్పష్టమైన ఒక అవగాహన మనకు కనిపిస్తుంది. మొదటి తరం కథా రచయితలైన కొ.కు, రావిశాస్త్రి, రంగనాయకమ్మ, కాళీపట్నం రామారావు లాంటి వారిలో ఈ అవగాహనను మనం గమనించవచ్చు.

ప్రజా ఉద్యమాలు ఉధృతమై, వాటిపై ప్రభుత్వాల అణచివేత తీవ్రమౌతున్న పరిస్థితుల్లోనే ఉద్యమాలలోని అవగాహనా లోపాలవల్ల ఏర్పడిన, ఏర్పడుతున్న గందరగోళాలు ఆ యా కాలాలలోని సృజనాత్మక రంగాలలో తమ ప్రభావాన్ని చూపుతూనే వున్నాయి. సాహితీ విమర్శ రంగంలో కూడా ఏర్పడిన యిలాంటి

అవగాహనా లోపం మొత్తం సృజనాత్మక రంగానికే ఒక ప్రతిబంధకం అవుతున్నది.

ఒక సాహితీ ప్రక్రియను సాకల్యంగా పరిశీలించేటప్పుడు. విమర్శకులు objective కోణంనుంచీ, subjective కోణంనుంచీ పరిశీలించాలి. Objective కోణంనుంచి, ఆ ప్రక్రియ సామాజిక నేపథ్యాన్నీ, చారిత్రిక అవశ్యకతనూ, ఆ ప్రక్రియ నేపథ్యంగా వున్న ప్రాంతపు అవగాహననూ, అలవాట్లనూ, ఆ ప్రాంత ప్రజల చైతన్యాన్నీ పరిశీలించాలి. అట్లాగే subjective దృష్టికోణంలో రచయిత నిబద్ధతనూ, ఆ ప్రక్రియలోని విషయం పట్ల అతని అవగాహననూ, అతనిపైవున్న పరిస్థితుల ప్రభావాన్ని పరిశీలించాలి పైన చెప్పిన ఈ విషయాలనన్నింటిని పరిశీలించడంలో మన విమర్శకులు సఫలమౌతున్నారా ? అనే విషయం పరిశీలించవలసి వుంది.

కొంతకాలంగా మన విమర్శకులు చేస్తున్న ఎక్కువ భాగం విమర్శలు పై అంశాలను దృష్టిలో వుంచుకొనికాక తమకున్న అవగాహన మేరకు రాస్తున్నవి మాత్రమే. ఈ విమర్శనా పద్ధతి ఉత్తమ సాహిత్యాన్ని ప్రోత్సహించడంలో ఎంత వరకు సఫలమౌతుందో ఆ విమర్శకులే చెప్పాలి ? ఈ అవగాహనా లోపం వల్ల విమర్శ స్థాయి తగ్గిందనడంలో సందేహం లేదు. ఈ లోపం సృజనాత్మక సాహిత్యంలో స్పష్టంగా ప్రతిబింబిస్తున్నది. యిటీవలి కాలంలో వస్తున్న కథాంశాలను పరిశీలిస్తే మనకు ఈ విషయం స్పష్టమౌతుంది.

మొదటి తరం విమర్శకులైన కె. వి ఆర్, రంగనాయకమ్మ, రాచమల్లు రామచంద్రారెడ్డి, త్రిపురనేని మధుసూదనరావు లాంటివారు విమర్శనా రంగంలో చురుగ్గా పనిచేస్తున్న రోజులలో వచ్చిన మేలిరకపు సాహిత్యం తరువాతి నాళ్ళలో కనిపించడం లేదనేది వాస్తవం. సృజనాత్మక సాహిత్య సృష్టికి ప్రతి బంధకంగా తయారైన అంశాలు దీనితో పాటు మరికొన్ని వుండవచ్చు. అయితే విమర్శ రంగం ప్రతిభావంతంగా పని చేస్తున్నప్పుడు యితర అంశాల ప్రభావం అల్పంగానే వుంటుంది. వాసిలో మెరుగైన సాహిత్యం సృష్టించబడుతుంది.

సాహిత్య రంగంలో మార్క్సిస్టు రచయితల కృషిపైన తొలినాళ్ళలో (యిప్పటికీ కూడా !) ఒక విమర్శ వుండేది. అదేమంటే "ఈ రచయితలు వస్తువుపై

చూపుతున్న శ్రద్ధ శిల్పంపై చూపటంలేదు." ఈ విమర్శను కొంతమంది రచయితలు యిటీవలి కాలంలో అధిగమించారు. అయితే కథావస్తువును ఎన్నుకోవడంలోనూ, వారి దృక్పథాన్ని తమ కథల ద్వారా తెల్పడంలోనూ వున్న అవగాహనా లోపాల వల్ల వారు విఫలమౌతున్నారు.

ఈ పరిణామం సకాలంలో గుర్తించబడటంలేదు. ఫలితంగా ఒక కమిట్మెంట్‌తో రాస్తున్న రచయితల రచనలు కూడా పాఠకుణ్ణి గందరగోళ పరుస్తున్నాయి. పాఠకుల చుట్టూ వున్న నిరాశాపూరిత వాతావరణాన్ని గ్లోరిఫై చేస్తున్నాయి. లేదా ప్రజా ఉద్యమాల పట్ల, పోరాటాల పట్ల తప్పుడు అవగాహనను కలిగిస్తున్నాయి. ఈ కోణంలోంచి, యిటీవలి కాలంలో వచ్చిన కొన్ని కథలను పరిశీలిస్తే రచయితల అవగాహనా లోపాలూ, వాటి కారణాలు మనకు కొంతవరకు అర్థం కావచ్చు.

బహుళ ప్రాచుర్యం పొందిన "మనిషి లోపలి విధ్వంసం" అనే అల్లం రాజయ్య కథను తీసుకుంటే ఈ కథ దాని వెనుకబాటుతనంతో కూడా ఎలా ప్రాచుర్యం పొందిందో, కథకుడి అవగాహనా లోపం ఎక్కడుందో అర్థం చేసుకోవచ్చు. రాజయ్య రాసిన పై కథనూ, "మధ్యవర్తులు" అనే యింకో కథనూ పరిశీలిస్తూ 'సృజన'లో వేణుగోపాల్ రాసిన వ్యాసం ఈ కథలలోని పరాయీకరణ గురించి కొంత తెలిపింది కానీ స్పష్టంగా లోపం ఏమిటో గుర్తించలేక పోయింది. పరాయీకరణ అనే అంశం మానవ శ్రమనూ, మానవీయ సంబంధాలనూ మనిషి నుండి దూరం చేసి మనిషిని ఒంటరిగానూ, నిస్సహాయుడిగానూ చేస్తుందని పరిణామ క్రమం చెబుతుంది. అయితే "పరాయీకరణ"ను ప్రధానంగా తీసుకున్న కథలలో, భవిష్యత్తు పట్ల స్పష్టమైన అవగాహన కలిగిన మార్క్సిస్టు రచయితల దృక్పథాలేవీ కన్పించలేదు. అల్లం రాజయ్య "మనిషి లోపలి విధ్వంసం"లో కథా నేపథ్యం తెలంగాణా ప్రాంతంలోని ఒక పల్లె. ఆ పల్లెలోని ఒక రైతు రాజారాం. యితను కొంతవరకు చదువుకున్నాడు. వార్తా పత్రికలు చదువగలడు, ఇంగ్లీషులో సంతకం చేయగలడు. నిరక్షరాస్యులైన చాలామంది తోటి రైతులకన్నా భిన్నంగా, తార్కికంగా ఆలోచించగలడు.

కథాపరంగా ఒక చిన్న రైల్వేస్టేషన్ సమీపంలో ఒక యువకుడు ఆత్మ హత్య చేసుకున్నాడన్న వార్త రైల్వేస్టేషన్‌లో వ్యాపిస్తుంది. కాసేపటికి అతని తండ్రి (కథలోని ముఖ్యపాత్ర రాజారాం), తల్లీ వస్తారు. తండ్రి వైపున నిలబడ్డ రచయిత కథను కొనసాగిస్తాడు. చనిపోయిన యువకుడు మూడు రోజుల క్రితం తల్లి దగ్గర నుంచి బైటి కొచ్చాడు. రైలు క్రింద తల పెట్టి మరణించాడు. "ఎంత కష్టం వస్తే ఆ పని చేశాడో !" అనుకున్నాయి. దాదాపుగా రైల్వేస్టేషన్‌లోని అన్ని పాత్రలూ రాజారాం బాహ్యస్మృతిలో లేదు. గతం, బాల్యం, వ్యవసాయం, దరిద్రం, తెగిన ఆలోచనల్లా మెదడులోకి జొరబడి గందరగోళ పరుస్తుంటాయి. పిల్లవాడి శవాన్ని తీసుకొని తల్లి వచ్చిన దారే వెళ్ళిపోతుంది. రాజారాం నాలుగు రోడ్ల కూడలిలో దిగాలుగా కూలబడ్డాడు. అతనికి సహాయం అందించి పూరడించగల బాటసారుల కోసం అతనితో పాటు (?) రచయితా ఎదురుచూస్తాడు.

ఈ కథలో రచయిత వ్యవస్థలో మనిషి విధ్వంసాన్ని గురించి చెప్పదలుచుకున్నాడు. ఆ మేరకు రచయిత అవగాహన చక్కగా వుంది.

★ ★ ★

పారిశ్రామిక విప్లవం తరువాత అభివృద్ధి వేగవంతమైంది. సంపదల్ని సృష్టించగల పెట్టుబడి తనను ఆధీనంలో వుంచుకున్న రాజులు, భూస్వాములు, మతాధిపతులపై తిరుగుబాటు చేసి విజయం సాధించి స్వతంత్రమైంది. ఈ అభివృద్ధీ, దీనికి కారణమైన కాపిటల్ తమ అభీష్టానికి వ్యతిరేకంగానే అయినా, మానవ శక్తిని సంఘటితం చేయటం ప్రారంభించాయి. యిక్కడ పెద్ద మొత్తంలో మానవశ్రమ అధిక వుత్పత్తి కోసం అవసరమైంది. శ్రమ ఒక ఉత్పత్తి సరుకుగా మారిపోయింది. దీనితో వ్యక్తి గుర్తింపు క్రమంగా క్షీణించసాగింది. 'వ్యక్తి' తన గుర్తింపు కోసం ప్రయత్నించడం తీవ్రమైంది. ఈ దశలోనే బూర్జువా విప్లవం అనిపించుకున్న ఫ్రెంచి విప్లవం అప్పటి సామాజిక విలువల్ని ఖండిస్తూ, వ్యక్తి ప్రయోజనాలకి ప్రాధాన్యతనిస్తూ స్వేచ్ఛ, సమానత్వం, సౌభ్రాతృత్వం అనే నినాదంతో ముందుకు వచ్చింది. అయితే వేగవంతమవుతున్న 'పెట్టుబడి అభివృద్ధి' వ్యక్తిమీద చూపిన ప్రభావాలు వ్యక్తిని తన వునికి కోసం మరింత defensiveగా మారేటట్లు చేశాయి. భూస్వామ్యం పతనమై పెట్టుబడి తనకున్న సమీకరణ స్వభావంతో భూమ్మీద వున్న సకల సంపదనూ,

శ్రమనూ సమీకరించ నారంభించింది. ఈ ఆర్థిక సంక్షోభం భూమిని ఆసరాగా చేసుకొని బ్రతికే వర్గాల్లో (యితర అన్ని వర్గాల్లోవలెనే) మానసిక సంక్షోభానికి కారణమైంది. శ్రమా, సంపదా పల్లెల నుంచి పట్టణాలకు తరలుతున్నాయి. ఈ నేపథ్యంలో రాజయ్య కథ 'మనిషి లోపలి విధ్వంసం'లో మనం చూసే పల్లె వాతావరణం ఆంధ్రదేశంలోని సగటు పల్లె వాతావరణం కన్నా కొంత భిన్నంగా వుంది. అక్కడ వున్న రాజకీయ చైతన్యం ప్రభుత్వాన్నీ, పోలీసులనూ స్థిరంగా నిలిచోనివ్వడంలేదు. అక్కడ వుద్యమాలు చేస్తున్న (వ్యవస్థీకృత విలువల) విధ్వంసం, ఒక నూతన వ్యవస్థ నిర్మాణాన్ని కూడా చేపడుతున్నది. యిలాంటి పల్లెలోని రాజారాం తన బాల్యంలోనే అన్నను కోల్పోయి, నాన్నకు ఆసరాగా చదువును వొదిలిపెట్టాడు. నాన్న చనిపోతే కుటుంబ బాధ్యతలు భుజాన వేసుకున్నాడు. తన చుట్టూ జరుగుతున్న విధ్వంసకరమైన అభివృద్ధితో సమానంగా పరిగెత్తటానికి బ్యాంకుల్లో, అంజుమన్ దగ్గరా అప్పులు తీసుకున్నాడు. నిండా మునిగిపోయాడు. తునికాకు కల్లంలో న్యాయంగా బతుకుదామనుకున్నందుకు జైలుకు వెళ్ళాడు. ఉద్యమంలోని ఒక యువకుడి జామీను కోసం యిల్లు తాకట్టు పెట్టాడు. అలా ఆస్తి మొత్తాన్ని పోగొట్టుకున్నాడు. భూమిపైన, ఆస్తిపైన వున్న మమకారాన్ని చంపుకోలేక దాదాపు పిచ్చివాడయ్యాడు. "తాను తన మనుషులను, భూమిని, పంటలనూ ప్రేమించటం లేదా ?" తన భార్యను, కొడుకును, తండ్రినీ, కుటుంబాన్నీ...." అని వణుకు పుట్టించేంత ఆలోచనల్లో నిరంతరం మునిగిపోయాడు. తన అస్తిత్వం గురించి, తన జీవితం గురించి ఆలోచిస్తూ "తన చావు ఎప్పుడు ప్రారంభమైంది. తన కలల ప్రపంచాన్ని ఎవరు ఎపుడు విధ్వంసం చేశారు ? తన ఏడుపు ఎక్కడ తెగిపోయింది. తన నరాలు ఒక్కటొక్కటీ పుటుక్కుపుటుక్కున తెంపిందెవరు ? చనిపోయిన అన్నా ! చదువు ఆపి కుటుంబాన్ని సాదుక వచ్చినప్పుడా ? మిరప తోటకు కొరుకుడు రోగం తాకి మాడిపోయినప్పుడా ? అప్పు క్రింద షావుకారు భూమి గుంజుకున్నప్పుడా ? అంజుమన్ అప్పులూ, తనఖా బ్యాంకువాళ్ళు వేలం వేసినప్పుడా ? సర్వం ఒక్కొక్కటీ వూడ్చుకుపోయి రైతుకూలీగా మారినప్పుడా ? ఈ అన్ని జాగల్ల తన జీవనాడులు ఒక్కొక్కటీ తెగిపోయినయి" అనుకున్నాడు. యిదీ స్థూలంగా రాజయ్య చెప్పదలుచుకున్న విధ్వంసం. అయితే, అదే ప్రాంతంలో ఒక పటిష్టమైన నిర్మాణం కోసం జరుగుతున్న యింకో విధ్వంసం కూడా కథలో

రాజారాం చెప్తాడు. ఈ విధ్వంసం అక్కడ జీవితాల్ని ఒక చైతన్యంవైపు నడిపిస్తున్నది. సారవంతం చేస్తున్నది. కాని మనిషి లోపలి విధ్వంసం కథలో ఆ ఛాయలేవీ లేవు. కథలోని ముఖ్య పాత్ర తన విధ్వంసానికి బేలగా విలపిస్తూ దారి తెలియక నాలుగు రోడ్ల కూడలిలో సహాయం కోసం నిలిచింది.

ఒక నిబద్ధత కలిగిన మార్క్సిస్టు రచయిత రాసిన ఈ కథ ద్వారా పాఠకులు ఏం తెలుసుకుంటారు? కథ చదవటం పూర్తయ్యేసరికి వికలమైన మనస్సూ, రాజారాం పాత్ర పట్ల అపారమైన సానుభూతీ తప్ప యింకేమీ మిగలవు. మామూలుగా అయితే రచయిత ఈ మేరకు గొప్ప విజయం సాధించినట్లే. కాని ఈ కథలో పాఠకులకు స్ఫూర్తినివ్వగల పాజిటివ్ అంశం ఏమిటి? కథలో రచయిత ఏ భవిష్యత్తును సూచిస్తున్నాడు?

పై ప్రశ్నలకు జవాబులు ఈ కథలో దొరకడం కష్టం. అయితే ఒక విధ్వంసమైన మనిషి పాత్ర పట్ల రచయితకు పూర్తి అవగాహన వుందనడానికి రాజారాం పాత్ర నిదర్శనం. కథలోని ఈ పాత్ర తన పరిస్థితులకు కారణాలు తెలిసినా తన పరిధినుంచి బైటపడలేక పోయింది. ఒక నిహిలిస్టుగా మారింది. ఒక లంపెన్‌గా తయారైంది. ఆ క్రమంలో తాగుడు, మానసిక అశాంతి, కుటుంబ హింసా మొదలైనవి ఈ పాత్ర దివాళాకోరుతనాన్ని బైటపెడుతున్నాయి. కాని వీటన్నిటిని రచయిత ఆ పాత్ర కోణంలోంచి చూడటం వల్ల, ఆ పాత్ర రచయిత యొక్క అపారమైన సానుభూతిని పొందగలిగింది. అయినా ఈ సానుభూతి ఈ కథకు ఒక సమర్థవంతమైన ముగింపును యివ్వలేకపోతే అందులో అసమంజసం ఏమీ లేదు. యిలాంటి పాత్రల గురించి రాస్తూ గోర్కీ తన విచ్ఛిన్నమౌతున్న వ్యక్తిత్వంలో యిలా అంటాడు-

"అతని అసంబద్ధ ఆలోచనల వెనుక, వింతయిన అతని చర్యల వెనుక ప్రపంచంపట్ల, ప్రజలపట్ల వ్యతిరేకత ఉన్నది. బలహీనమైన సహజాతమైన శత్రుత్వం వున్నది. రోగిష్టి మనిషిలో వుండే నిరాశావాదం వున్నది. అతని అవగాహనలు తప్పుడు వయిపోయాయి. అందువల్ల అతను జీవిత యాత్రలో వెనుకబడి తొట్రుపడుతూ వుంటాడు. అతను దారి మరిచిపోయాడు మళ్ళీ గుర్తించలేకపోతున్నాడు. అతని

కేకలు విస్ఫుల మౌతున్నాయి. అతని వాక్యాలు అసంబద్ధంగా వున్నాయి. అతని పదాలు విస్పారంగా వున్నాయి.

యిలాంటి పాత్రను యింత సమర్థవంతంగా చిత్రించగల అవగాహనవున్న రచయిత కథలో తన కమిట్‌మెంట్‌ను ఎందుకు మరిచిపోయినట్లు? యింతకు ముందు యిదే రచయిత రాసిన ఒక నవలలోని ముఖ్యపాత్ర తల్లినీ, తండ్రినీ, కుటుంబాన్నీ, మానాన్నీ సైతం కోల్పోయి, ఊళ్ళోంచి తరమ బడినప్పుడు కూడా భీరువు కాలేదు. పరిస్థితుల నెదిరించి పోరాడింది. "అగ్నికణ" మైంది.మార్గదర్శక మైంది.

ఈ కథలోని రాజారాం పాత్ర ఆమెకన్నా భిన్నమైన పాత్ర. సమాజం (దృష్టి)లో ఒప్పుదల వున్న పురుషపాత్ర. తన విధ్వంసానికి కారణాలపట్ల అవ గాహన వున్న పాత్ర. ఈ విధ్వంసానికి వ్యతిరేకంగా పోరాడుతున్న శ్రామికులతో ఈ పాత్రకు పరిచయం వుంది. వారి నిర్మాణ కార్యక్రమాలలో విశ్వాసం వుంది (?) అయినా చివరికి నిహిలిస్టు అయ్యింది. ఎందుకిలా జరిగింది.

ఈ కథలో కన్పించే ముఖ్యమైన లోపాలు :

1. పరిస్థితుల్ని ఎదిరించలేక సమాజంనుండి వేరుపడ్డ వ్యక్తి ముఖ్యపాత్ర కావడం.

2. ఈ ముఖ్యపాత్రకు సమాజంలోని మార్పుల గురించి అపారమైన అవగాహన వుండడం.

3. 80ల ఉత్తరార్థ దశకంలోని "పరాయీకరణ" అనే జబ్బునుంచి ఈ కథ బైటపడలేక పోవడం.

4. రచయిత తనను నమ్మిన దృక్పథంలో ఈ పరాయీకరణకు వున్న పరిష్కార మార్గాన్ని దర్శించలేకపోవడం వీటి మూలంగా కథలోని ముఖ్య పాత్ర లంపెన్ అయ్యింది. ఈ కథ ఎవరి ప్రయోజనాల్ని నెరవేర్చ దానికి రాయబడింది ? (వుపయోగపడింది) ?

× × ×

ఈ కథను కథలోని ముఖ్యపాత్రనూ గురించి ఆలోచించేటప్పుడు కథారచనా కాలంలో రచయిత పరిస్థితుల్ని గురించి ఆతని చుట్టూవున్న వాతావరణం గురించి కొంత ఆలోచించవలసి వుంది. యింతకుముందు ఈ రచయిత రాసిన రచనలద్వారా యితను కార్మిక వర్గ దృక్పథం వున్న రచయితగా మనకు తెలుసు. ఈ దృక్పథంతో రచనలు చేస్తున్న అనేకమంది రచయితల వలెనే ఈ రచయిత కూడా సమస్యనీ, సమస్య మూలాల్నీ చాలా కథల్లో స్పర్శించాడు. యిదీ యాదృచ్ఛికం కాదు. మరి ఈ కథ రాసేటప్పుడు రచయిత ఎదుర్కొన్న యిబ్బందులు ఏమైవుంటాయి? తన చుట్టూవున్న బీభత్సమైన వాతావరణం కొంత మేరకు మానవ సంబంధాలను ముక్కలు చేస్తూ వుండొచ్చు. తనచుట్టూ వున్న వాతావరణం తన వూహకందనంత వేగంగా మారుతుండవచ్చు. వీటన్నిటికన్నా మించి సమష్టి ప్రయోజనాల కోసం, సమష్టి కృషి సాధనగా జరుగుతున్న కార్యక్రమాలలోని అవగాహనా లోపాలుగాని, తన చుట్టూవున్న సంఘపు వ్యక్తుల మధ్య తను పొందలేకపోయిన ఉన్నత మానవీయ సంబంధాల ప్రభావంకానీ రచయితపై అనివార్యంగా పనిచేసివుండవచ్చు. ఈ కాలంలో రచయిత ఒక డిప్రెషన్‌కు లోనై వుండవచ్చు. అయితే వీటిని సరిచేసి అవగాహనా పూరితమైన రచనల సృష్టికి తోడ్పడలేకపోయిన విమర్శకుల పాత్ర నిందార్హం.

యిలాంటి అవగాహనా లోపమే ఈ రచయిత రాసిన యింకో కథ 'మధ్యవర్తులు'లో కనిపిస్తుంది. మధ్యవర్తులు కథలో ప్రధానపాత్ర పేద గ్రామీణ వాతావరణంలో పుట్టి పెరుగుతాడు. ఎన్నో అవమానాలకోర్చి బాగా చదువుకుని డాక్టరు అవుతాడు. ఈ క్రమంలో తల్లికీ, పల్లెకూ దూరమై, నగరవాసపు ఉన్నత మధ్యతరగతి జీవితం గడుపుతూ వుంటాడు. అయితే మానవనీయ సంబంధాల పట్ల ఆర్ద్రత తను కోల్పోక తనకూ తనవారికీ మధ్య విచ్ఛిన్నమౌతున్న సంబంధాల గురించి బాధపడతాడు. ఈ క్రమంలో తను చదివిన చదువే తన పరాయీకరణకు కారణమనుకుంటాడు. యిక్కడ చదువును అభివృద్ధి నిరోధకమనీ, పరాయీకరణ సోపానమనీ కథలోని ప్రధాన పాత్రద్వారా ఎలా అనిపిస్తాడో అర్థంకాదు. చదువు పరాయీకరణ సాధనాల్లో ఒకటైతే కావొచ్చేమో కానీ అభివృద్ధి నిరోధకం మాత్రం కాదు గదా? యిక్కడ రచయిత అవగాహన యంత్ర విధ్వంసం లాంటిదే. కానీ ఈ మాటను, రచయితలోని అవగాహనా లోపాన్ని విమర్శకులు స్పష్టంగా ఎందుకు చె

లేదో తెలియదు. పైరెండు కథలలోనూ గొప్ప సమాజ వాస్తవ చిత్రణ వుందికానీ రచయిత కమిట్‌మెంట్‌ను సూచించే అభివృద్ధికరమైన అంశంకానీ, భవిష్యత్ దర్శనంకానీ కన్పించదు.

గోపీ అనే రచయిత రాసిన 'అచూకి' అనే కథలో ఒక పిరికివాడైన కథా నాయకుడు ఉద్యమంలో కలవడం కనిపిస్తుంది. ఈ అంశాన్ని నిరసిస్తూ కె. వి. ఆర్. తన యింటర్వ్యూ (ఆంధ్రప్రభ, సాహితీగవాక్షం)లో యిలాంటి లంపెన్ పాత్రలను ఉద్యమాల్లోకి చొరపెట్టడంపట్ల తన అభ్యంతరాన్ని వ్యక్తపరిచాడు.

ఒక పల్లెలోని దళిత యువకుడు తన కులపు అమ్మాయిని యిష్టపడి మాన సికంగా, శారీరకంగా కూడా దగ్గరౌతాడు. ఆ అమ్మాయి గర్భవతి అయ్యి, ఆ విష యం ఊళ్ళో అందరికీ తెలుస్తుంది. పంచాయితీలో, యువకుడి తల్లిదండ్రులు అమ్మాయి చెప్పినదాన్ని నిరాకరిస్తారు. అప్పుడు అక్కడే వున్న ఆ యువకుడు ఏమీ మాట్లాడలేడు. ఆ తరువాత తన తల్లిదండ్రులను ఎదిరించలేని తన అసమర్థ తకు చింతిసూ ఆ అమ్మాయిని తనతో రమ్మని అడిగేందుకు అమ్మాయి యింటికి వెళ్తాడు. అమ్మాయి తల్లి తనలాంటి అసమర్థుడికి తన కూతుర్ని యివ్వనని చెప్ప డంతో నిరాశకు గురై అడవి దారెంట వెళ్ళిపోతాడు. ఇదీ కథ-

ఈ కథలో యువకుడు తన అవగాహనతో కాక తన నిరాశ నుంచి దూరం కావటానికి ఒక మార్గం ఎన్నుకునేందుకు ఉద్యమంలో చేరిపోవటం ఎంత అసమంజసమో ఎవరికైనా సులభంగా అర్థమౌతుంది. యిలాంటి కథకు వాస్తవ సంఘటనలు ప్రేరణలు అయితే కావచ్చు గానీ, వాస్తవ చిత్రణ మాత్రమే తమ కర్తవ్యం అని కమిటెడ్ రచయితలు భావిస్తే సరిపోతుందా ?

రచయితలు యిటువంటి అవగాహనా లోపాల్ని తెలుసుకున్నప్పుడు, వాటిని తమకు తాముగా కానీ, సంఘపరంగా కానీ సరి చేసుకునే ప్రయత్నాలు చేపట్టాలి. అందుకు వారికి తమచుట్టూ వున్న సంఘ నిర్మాణం కూడా సహకరించవలసి వుంది. ఈ రంగాలలో మెరుగైన కృషి జరిగేందుకు విమర్శకులు నిర్వహించవలసిన పాత్ర ఎంతో వుంది.

—సెర్ప్

★

సమీక్ష

తెలుగు కథ : పునర్నవం

తెలుగు కథకు మళ్ళీ మంచిరోజులు వస్తున్నాయన్న అభిప్రాయం సర్వత్రా వ్యక్తమవుతూంది 1970 తర్వాత 'ఇప్పుడు వీస్తున్న గాలి' అనే విరసం కథా సంకలనం తోటి, కవిత్వంలో లాగా కథలో పెను కదలిక వచ్చిందనడం వాస్తవ విహితమైన పరిశీలన అనిపించుకోదు. నిజమే ననుకున్నా తెలంగాణా ప్రాంతంలో లాగా మరొక ప్రాంతంలో ఇది కనిపించదు. రాచకొండ విశ్వనాథశాస్త్రి, కాళీపట్నం రామారావులాంటి మేటి కథకులు 1970 తర్వాత తమ కలాలకు అంత పనిపెట్టలేదు. రాయలసీమలో రాచమల్లు రామచంద్రారెడ్డి, కేతు విశ్వనాథరెడ్డి, సోమం జయరామ్ వంటి కథకుల మార్గాన్ని అనుసరించిన వాళ్ళు అంతగా లేకపోయారు. ఈ లోపల సినీమా దుష్ప్రభావం వల్లనూ, పత్రికల వ్యాపార ధోరణుల ఫలితంగానూ, తెలుగు కథల రాశి పెరిగినంతగా వాసి పెరగలేదు ఇది తెలుగు కథ దుస్థితి.

అలాంటిది ఇప్పుడిప్పుడు వైదొలగుతూ ఉంది. జీవితం వేస్తూ వస్తూన్న సవాళ్ళను కథకులు నిబ్బరంగా అందుకొంటున్నారు. సమస్యలకు సవ్యమైన పరిష్కారాలు చూపినా, చూపకపోయినా, కథల్లో వాటిని 'పోజ్' చేయగలుగుతున్నారు. ఇదే పదివేలు. పరిష్కారం చూపడం రచయిత కర్తవ్యం కాదనే విమర్శకులు లేకపోలేదు. అది వేరే విషయం.

కథ పునర్నవానికి నిత్యక్షామ నిలయమైన రాయలసీమ, విప్లవోద్యమ యుద్ధరంగం తెలంగాణా ఆటపట్లవుతున్నాయి. "బ్రతుకు వాసన" వేసే కథలు ఈ రెండు ప్రాంతాలనుంచే ఎక్కువగా వెలువడుతున్నాయి. వీటికి శ్రీకాకుళం మండలాన్ని కూడా జత చేర్చవచ్చు. సర్కారు జిల్లాల్లో మాత్రం శుభోదర్కమైన ఈ మార్పు ఇంకా మొనజూపడం లేదు. ఆర్తీ ఆరాటమూ, తెగువా తెంపరితనమూ, ఎక్కడెక్కడ నిస్తబ్ధతను బద్దలుకొట్టుతూ వస్తాయో, జీవితం ఎక్కడెక్కడ కల గుండు పడి సుడి తిరుగుతూ వస్తుందో, దైన్యంనుంచీ, హైన్యంనుంచీ, దగానుంచీ,

దోపిడీనుంచీ మనుషులు ఎక్కడెక్కడ బయటపడి తమ మానవత్వాన్ని మళ్ళీ సమకూర్చుకునేందుకు ప్రయత్నాలు సాగిస్తారో, అక్కడే కథ మళ్ళీ పురుడు పోసుకోవటం గమనించదగిన విశేషం.

పునర్జన్మ ఎత్తుతున్న తెలుగు కథను ఒక మంచిదారిలో పెట్టడానికి మద రాసులో, హైదరాబాదులో సంస్థలు కొన్ని తలెత్తాయి. కథల 'వర్క్‌షాప్'లు జరుగుతున్నాయి. "మంచి కథ"ను గీటురాయి చేసుకున్న కథా సంకలనం 'కథ 91'. పాపినేని శివశంకర్, వాసిరెడ్డి నవీన్ దీని సంకలనకర్తలు. ఇందులో 15 కథలున్నాయి. ఒకదానికీ మరొకదానికీ పోలికే లేని కథలివి. విప్లవోద్యమ పక్ష పాతాన్ని ఈ సంకలనకర్తలకు అంటగట్టడం అన్యాయం. అల్లం రాజయ్య 'శమల' తప్ప తక్కిన ఏ కథా ఉద్యమానికి సంబంధించింది కాదు. సంకలన కర్తల నిజాయితీకి ఇంతకంటె చక్కని నిదర్శనం మరొకటి లేదు.

ఎలెక్షన్ డ్యూటీకి వెళ్ళినప్పుడు పంకజం అనే హోమ్‌గార్డు చూపిన కలివిడి తనం, సంకోచరాహిత్యం, గుండెనిబ్బరం కేతువిశ్వనాథరెడ్డి కథ 'రెక్కలు'కు వస్తువు నందించాయి. తాను పెద్ద చదువే చదివిన సుజాత అమెరికాలో స్థిరపడిన రఘును 'సెలెక్షన్ ప్రాసెస్'లో పెళ్ళాడి అతని ఇష్టప్రకారమే ఉద్యోగం చేస్తూకూడా, రోజూ అతని 'పిన్‌ప్రిక్స్' భరించలేక ఇండియాను తిరిగివచ్చి తల్లిదండ్రులు వద్దంటున్నా వినక విడాకుల కోసం కోర్టు కేసు వేయడం కవన శర్మ కథ 'విడాకులు' ఇతి వృత్తం. రఘు ఒక్కడే దోషికాదనీ, ఇది వ్యవస్థలో వస్తున్న మార్పేననీ, ఇల్లు, ఆఫీసు, బజారు అనే మూడు పంజరాల మధ్య ఇరుకుదారుల్లో నడవలేక ఈనాటి అమ్మాయి అలసిపోతుందనీ లాయరు దక్షిణామూర్తి విశ్లేషణ

శెనక్కాయలు పండించే పెన్నప్ప వానకోసం మిన్నుల కేసి మోరెత్తి చూసీ చూసీ మార్కెట్ రేట్ల తారుమార్లకు ఎలా నష్టపోతాడో, అయినా మంచి రోజుల గురించి ఆశ చావక మళ్ళీ మళ్ళీ ఎలా జీవితం చదరంగంలో పావవుతాడో 'వాన రాలే' (కథకుడు స్వామి) వివరిస్తుంది. చీనీ కాయలు పండించే నారాయణప్ప షావు కార్ల, బ్రోకర్ల, ఏజంట్ల, మండీ వ్యాపారుల మోసాలకు గురై చివరకు ఏడెనిమి దేళ్ళు పెంచిన తన చీనీ చెట్లను తానే నరికి పొగుబెట్టడానికి పూనుకుంటాడో సింగమ నేని నారాయణ కథ 'అదును' చూపుతుంది. బల్లులు గుడ్లుపెట్టే నేలే అయినా,

దాన్ని వదులుకోలేని చెన్నప్ప, తన కొడుకు రామచంద్రుడు దాన్ని అమ్మాలని పట్టు బట్టినప్పుడు, ఎలా చేలోనే ప్రాణం విడుస్తాడో చిలుకూరి దేవపుత్ర కథ 'మన్ను తిన్న మనిషి' చిత్రిస్తుంది. ఒకప్పుడెప్పుడో జమీందార్లలాగా బతికి, ఇప్పుడు మరి చితికిపోయిన గంగులు నాయుడు తన మామిడి తోటను ఒక అసామికి కౌలుకిచ్చి కూడా అతనినే మోసం చేయజూస్తాడో మధురాంతకం నరేంద్ర కథ 'అత్యాచారం' తెలియజేస్తుంది.

సవతితల్లి పోరుబడలేక దేశంమీద పడి ఎలాగో ప్రయోజకుడైన ఆర్మీ మేజర్ దక్షిణామూర్తి సవతి తమ్ముడి మీద మమకారాన్ని చూపడం మునిపల్లె రాజు కథ 'సవతి తమ్ముడు'కు వస్తువు.

ఎడ్డె మనిషి అనిపించుకునే కిష్టయ్య వీరనారాయణ వద్ద పాలేరుగా చేరి ఆయన రెండో భార్య కమల సానుభూతినీ దయాదాక్షిణ్యాలనూ పొంది పనిచేస్తూ, కన్న బిడ్డల కటికతనానికి గురై గోదావరిలో పడి చావనున్న చంద్రమ్మను చేరదీసి మారు మనువు చేసుకుని, ఊరి పంచాయితీ తీర్పును ధిక్కరించి వెళ్ళి కామ్రేడ్ కిష్టయ్యగా మారి, టౌను చేరిన వీరనారాయణ దుర్మార్గం వల్ల అరెస్టుకాగా, అతని అనుచరులు వీరనారాయణ ఇంటిమీద దాడి చేసి ఆయనను 'కిడ్నాప్' చేస్తారు. ఈ మార్పులన్నింటిలోనూ వీరనారాయణ పడుచు పెళ్ళాం కమల పొందిన అనుభవాలూ అనుభూతులూ కమల వ్యక్తిత్వంలో నిత్య సంఘర్షణ తెచ్చిపెట్టి కమలను ఒక విశిష్టమైన వ్యక్తిగా మలుస్తాయి. తాను "పుట్టుబానిస" అనుకోవచ్చుగాని, ఎప్పటికప్పుడు తాను పితూరీకి మానసికంగా తయారవుతుంది ఇదీ అల్లం రాజయ్య కథ "కమల" ఇతివృత్తం.

అయిదు నక్షత్రాల ఆస్పత్రి బసాయిని అబ్బూరి ఛాయాదేవి కథ "ఆఖరికి అయిదు నక్షత్రాలు" ఎండగట్టుతుంది. కట్టుకున్న భర్తను కాదని మరొకనితో కాపురం పెట్టిన రాజమ్మను తిరిగి తీసుకొచ్చి కొట్టీ తిట్టీ దారిలో పెట్టజూచిన తల్లి కన్నమ్మ తాను చేసినదంతా కుమార్తె బతుకు కోసమేనని నిరూపించిన కథ "బిడ్డలు గల్ల తల్లి" (ఆర్.ఎం. ఉమామహేశ్వరరావు).

స్పేస్ యుగానికి సంబంధించిన సైన్స్ ఫిక్షన్ కథ "మానవ ఫ్యాక్టర్" (కె. సదాశివరావు). అస్తిత్వ వేదనకు సంబంధించిన కథ "లైబ్రరీలో" (కె.వి.

రెడ్డి శాస్త్రి). మానసిక వికలాంగులైన బిడ్డలకు సంబంధించిన కథ "జీవని" (డా. వి. చంద్రశేఖరరావు). అక్కా తమ్ముళ్ళ అనుబంధానికి సంబంధించిన కథ "వాల్‌పోస్టర్" (తల్లావజ్ఝల పతంజలిశాస్త్రి), ఊళ్ళో "సంగం" పెట్టి తన వాళ్ళకు తలలోని నాలుకై ఊరిపెద్దల ఆగ్రహానికి అగ్గమై పోలీసులపాలై చివరకు "మిస్సింగ్" కేసై కాకతీయ కాలువలో శవంగా మారిన సత్తయ్య జీవన్మరణాల నేపథ్యంతో అతని తండ్రి వెంకటి మానసిక క్షోభను వర్ణించే కథ "ఆక్రోశం" ఆదెపు లక్ష్మీపతి)

రాయలసీమ, తెలంగాణాల కథకులు తమ తమ మాండలికాలనే ప్రయోగించారు. సంభాషణల్లో మాండలికం, కథనంలో శిష్ట వ్యావహారికం ఉంది. స్వామి కథలో మాత్రం పాత్రల సంభాషణా క్రమంలో "ధైర్యం", "విశ్రాంతి", "వస్తుంది", "ప్రాప్తం" వంటి మాటలు దూరడం బాగుండలేదు. ఈ మాటలు ఆ పాత్రలకు నప్పవు.

కేతు విశ్వనాథరెడ్డి కథలో "మాలవాడ" వేరూ, "హరిజనవాడ" వేరూ అనట్టు చెప్పడం జరిగింది మాదిగవాడ అని చెప్పదలచుకుంటే ఆ పేరే వాడవచ్చు. లేదా "అరుంధతీయవాడ" అనవచ్చు.

మునిపల్లె రాజు కథలో, దువ్వూరి రామిరెడ్డి "మధుశాల" అని వచ్చింది. ఆయనది "పానశాల". "మధుశాల" నాయపరెడ్డి రామిరెడ్డిది.

వీటిని ఎత్తిచూపడం సంకలనకర్తలు మరింత జాగరూకత ప్రదర్శించవలసి ఉంది అని చెప్పటానికే.

[కథ 91— సాదాప్రతి వెల : రు. 20: మేలుప్రతి వెల : రు. 40/- ప్రతులకు, విశాలాంధ్ర బుక్‌హౌస్, బాంక్ స్ట్రీట్, హైదరాబాదు, నవయుగ బుక్‌హౌస్, ఆర్య సమాజ్ మందిర్ ఎదురుగా, బడీచౌడ్, హైదరాబాదు: నవయుగ బుక్‌హౌస్ సుల్తాన్ బజార్, హైదరాబాదు].

కె.వి.ఆర్.

★

'సరిహద్దు' నవల

'సరిహద్దు' వినంగానే సరిహద్దు. కిక్కు, కాలక్షేపాలు నిండిపోయి మత్తెక్కించే వ్యాపార శైలికి: జీవన పోరాటంలోని సృజనాత్మక శైలికి మధ్య స్పష్టమైన సరిహద్దు. విస్తారమైన తెలుగు నవలా రంగంలో 'వసంత గీతం' లాంటి కొన్ని అరుదైన నవలలతో పాటు వచ్చి, ప్రజాజీవితాల్ని పోరాట పథంలో చిత్రించిన 'సరిహద్దు' విప్లవ, వ్యాపార సాహిత్యాల నడుమ బలంగా గీచిన సరిహద్దు.

ఆదివాసీ ప్రజల పోరాటాల్ని, జీవితాన్ని వాళ్ళ చూపులో భాషలో (సంభాషణలు) ఇంతగా చూపించడం, ఆ గిరిజనుల్లో ఒకరిగా బతుకుతున్న ఈ తరహా రచయితకు తప్ప మరెవ్వరికీ సాధ్యం కాదు. విల్లంబులతో జంతువులను వేటాడే గిరిజనుడు, దోపిడీతో వేటాడబడుతూ, ఒక దశలో వెనక్కి తిరిగి చేతికందిన 'రాళ్ళ'తోనే తిరగబడిన జీవన క్రమం మొత్తాన్ని సిద్ధాంతీకరించడమైనా, చిత్రించడమైనా వాళ్ళ చేతుల్లో 'బలిమి' అయినవాళ్ళకే సాధ్యమవుతుంది. అలాంటి ఆ ఆదివాసీ ప్రాంతాల్లో, పల్లెల్లో భూస్వామ్య సంబంధాల్లోని దోపిడీని, అణచివేతను ఈ నవల చూపిస్తుంది.

పెట్టుబడి ఎప్పుడైతే ప్రవేశిస్తుందో- చరిత్రలో యింతకు ముందు మానవుల మధ్య ఉన్న మార్మిక సంబంధాల్ని, అనుబంధాల్ని అది నాశనం చేసి, కేవలం మానవ సంబంధాల్ని నగ్న ఆర్థిక సంబంధాలుగా మార్చివేస్తుంది. ఈ క్రమంలో కొత్త దోపిడీ వ్యవస్థ, కొత్త దోపిడీ సంబంధాలు, శక్తులు ఏర్పడ్తాయి.

అడవుల్లోకి, అటవీ సంపద మీదికి కొత్తగా వస్తున్న దోపిడీ స్వరూపాలు ఇలాంటివే. ఈ దోపిడీని చట్టబద్ధం చేయాలని కూడా ప్రయత్నాలు జరుగుతాయి. పెద్ద పెద్ద కాంట్రాక్టర్లు, అధికారుల దగ్గర్నుండి పార్లమెంటు, అసెంబ్లీల్లో అరిచే మంత్రులదాకా కొత్త తరహా దోపిడీకి పూనుకోవడంలో ఇది కనిపిస్తుంది.

సమగ్ర గిరిజనాభివృద్ధి అంటున్నారు- అడవుల్లోంచి, జన్మహక్కు ఉన్న భూముల్లోంచి ఆదివాసీలను తరిమేసి నిరాశ్రయుల్ని చేస్తున్నారు. గ్రామీణాభివృద్ధి అంటున్నారు- వ్యవసాయ రంగంలో సంక్షోభాలు సృష్టించి మైదానాల్లోని పేద

ప్రజలను తరిమేస్తున్నారు. భూమ్మీది మమకారం పోగొట్టుకోకుండా తిరుగుబాటు లేవదీస్తే సరిహద్దు దళాలు గ్రామాల గుండెలపై కవాతు చేస్తాయి. సులభంగా ఎన్‌కౌంటర్ కథల పరంపరలు కొనసాగుతాయి. ప్రజలు, పల్లె నుండి కర్మాగారానికి వలసపోతే, పారిశ్రామికీకరణ అంటూనే లాకౌట్ల పేరుతో అక్కడా ఉండనివ్వరు...

ఈ కల్లోల నిర్బంధ పరిస్థితుల్లో మార్క్సిజం, వర్గ పోరాటం నేత్రాలుగా సమాజాన్ని వీక్షించి ఈ నవల రాసినట్లనిపిస్తుంది. మామూలుగా వర్గ సమాజం రచయితను-శ్రామికుని సాధ్యమయినంత దూరదూరంగా చేసేందుకు ప్రయత్నిస్తుంటుంది. ఈ అంతరం ఇద్దరి పరిసరాలకు, అవగాహనకు, ఆచరణకు సంబంధించి రూపొందుతుంది. ప్రజల రచయిత ఈ ధోరణిపై తిరగబడి రచన సాగిస్తాడు. 'సాధన' ప్రజలు నిర్వహించే పోరాటంలో అంతర్భాగమయి విప్లవకారునిగా రాటుదేలాడు; రచయితగా ప్రకాశిస్తున్నాడు. రచన, రచయిత కూడా విప్లవోద్యమానికి కమిట్ కావడం వల్లనే 'సరిహద్దు' యింతగా జీవన పోరాట విలువల్ని ప్రస్తావించ గలిగింది. అంతేగాక ఏదైతే నిర్మూలింపబడాల్సి ఉందో ఆ విలువల వికృత రూపాన్ని, వాటి మూలాల్ని వర్గపోరాట సాహిత్యంలో భాగంగా చిత్రించడం జరిగింది. దేనితో ఘర్షణ పడుతున్నామో దాన్ని వ్యక్తీకరించుకోవడం కూడా అవసరమే! మార్క్సిజాన్ని ఆచరణ శాస్త్రంగా, ప్రధాన పదార్థ అంశాల మొత్తంగా పరిశీలించడం ఉన్నత ప్రమాణాలు గల సాహిత్య సృజనకు దోహదపడింది. మావో చెప్పినట్లు "మనకు కావల్సింది రాజకీయాలకు, కళకు ఐక్యత. విషయానికి, విధానానికి ఐక్యత. విప్లవ రాజకీయ విషయానికి సాధ్యమయినంత ఉన్నత కళా రూపానికి ఐక్యత..". సాధన తన అనుభవ సారాన్ని సమగ్ర దర్శనంగా ఉండే విధంగా నవలగా రాశాడు. సాహిత్యం మొత్తం విప్లవ యంత్రంలో అంతర్భాగంగా అమరి ప్రజలను చైతన్యవంతులను చేసేందుకు, సమైక్య పరిచేందుకు దోహదపడాలనే దానిమీద సాధన లాంటి రచయితలకు ఎప్పుడూ విశ్వాసం గట్టిగా ఉంటుంది.

దాంతోపాటు: ఒకసారి వాడుమడుకులతో, ఒక్కోసారి గజిబిజిగా, శత్రువును చూటుగాస్తూ, ఎదురు దెబ్బతీస్తూ, నిమిషానికి ఒకతావు మారుస్తూ జనం గుండె సవ్వడితో ఏకమయ్యే దళ జీవితాన్ని, ఆ పోరాటానికి సైదోడుగా నడుస్తున్న ప్రజల జీవితాన్ని దృశ్యమానం చేయగలిగాడు.

"ఎంత కాలంగానో బాధించబడ్డ అన్ని శక్తులను విప్లవం విడుదల చేస్తుంది. వాటి జీవితపు లోతుల విరామాల నుంచి ఉపరితలానికి నెడుతుంది". వెనుకబాటు లేని రాజకీయ కార్యాచరణలోని స్థిరత్వం: రచనలోని సృజనాత్మకతను పదునెక్కించింది. పూడుకపోయిన జీవితాలను వెలికితెచ్చే ఉద్యమ కార్యకర్తగా, ప్రజల జీవిత లోతుల్ని, విరామాల్ని విశదంగా అర్థం చేసుకోగలిగాడు. రచయితగా, సున్నితంగా రచనలో పట్టించగలిగాడు.

విప్లవోద్యమం స్త్రీ సమస్యల్ని, కుటుంబ సంబంధాలను గుర్తించలేకపోతోందని, విప్లవ సాహిత్యోద్యమం 'స్త్రీ'ని అర్థం చేసుకోవడం లేదని బైటి నుండి వచ్చే విమర్శలకు 'సరిహద్దు' సమాధానమవుతుంది. మూర్ఖ సాంప్రదాయాలు, కట్టుబాట్ల నడుమ, భూస్వామ్యంలోని అన్ని రకాల దోపిడీకి గురై నలుగుతున్న గిరిజన స్త్రీ పట్ల, గ్రామీణ స్త్రీ పట్ల విప్లవోద్యమం ఎంతగా పట్టి పట్టి చర్చిస్తూ, పరిష్కార మార్గాల కోసం ఎంతగా ప్రయత్నిస్తుందో ఈ నవలవల్ల తెలుస్తుంది. ఎప్పటికప్పుడు స్త్రీ సమస్యల్ని అధ్యయనం చేస్తూ స్త్రీ విముక్తి పట్ల అవగాహన పెంచుకుంటూ మహిళల్ని ఉద్యమంలో ఎలా కలుపుకపోతుందీ బోధపడ్తుంది. విప్లవ పార్టీ ఈ విషయంలో ఆచరణాత్మకంగా పరిపక్వత సాధించే దశలో ఉన్నట్లు తెలుస్తుంది. స్త్రీ గురించి ఎందరేమన్నా అవి కొంత వరకు సరైనవే కావచ్చు: భారతదేశ విముక్తి ఉద్యమంలో ముందు నడిచే ఆదివాసీ, కార్మిక, కర్షక ప్రజలలో సగభాగమై నడిచేది గిరిజన గ్రామీణ పేద స్త్రీలే.

ప్రపంచం తెలియని 'స్త్రీ' ఇవాళ కొత్త సమాజ నిర్మాణానికి విప్లవకారిణి అయింది. ఈ సంగతి 'సరిహద్దు'లోని ప్రతి స్త్రీ పాత్ర చెబుతుంది.

విప్లవ పోరాటం మనోదృశ్యం కాదు—వాస్తవం. 'సరిహద్దు' నవల వాస్తవిక సన్నివేశాలతో నడిచింది. అందుకే చదువుతుంటే జీవిస్తున్నట్లే ఉంటుంది. రచనలో సాగిన అనుభూతి జీవితమే! కాకుంటే, ముందుమాట రాసిన చెంచయ్య గారన్నట్లు రచయితకు కొంత తీరుబడి ఉండి రాసి ఉండుంటే 'సరిహద్దు' ఇంకింత ప్రతిభావంతంగా సమగ్రంగా, స్ఫూర్తి కలిగించేదిగా ఉండేది.

ఏమైనా నవల చివరి వాక్యం ప్రపంచమంతా పీడనలేని సుందర ఆశా దృశ్యానికి సూత్రీకరణ.

—చేతన ★

లేఖలు :

బాలగోపాల్ 'ప్రవృత్తి' ఏమిటి?

“రాగో” నవలలోని తుపాకులను, మందుపాతరలను పక్కన పెడితే చరిత్ర అర్థం కాదు. పక్కకు పెట్టి పరిశీలిస్తే బాలగోపాల్ గారి ‘చరిత్ర, మనిషి, మార్క్సిజం’గా మారిపోవాల్సి ఉంటుంది మనం.

సెప్టెంబర్ అరుణతారలో ‘రాగో’ నవలలోని తుపాకులను, మందు పాతరలను పక్కకు పెడుతూ బాలగోపాల్ గారు వ్రాసిన వ్యాసం మొత్తం పీడిత ప్రజల పోరాటు, చరిత్రకు, ఆచరణకు సంబంధించిన అవగాహనకు వ్యతిరేకమైనది. ఈనాడు ఆదివాసుల లేదా పీడితుల చేతుల్లోకి మందు పాతరలు చేరాయంటే, అది వారికి చరిత్రలో జరిగిన అన్యాయానికి ప్రతీకారంగా ఆయుధాల రూపంలో నూతన వ్యవస్థ కోసం కొనసాగుతున్న పోరాటం. అంతేగాని ఆయుధాలను, మందు పాతరలను ఉపయోగిస్తున్నారంటే చేతి గుల కాదు.

ఈ కనీస అవగాహన బాలగోపాల్ గారికి తెలియదని కాదు. ఆయుధాలను పక్కకు పెట్టి చరిత్రను పరిశీలిస్తున్నారంటే తిరిగి మొదటి కొచ్చినట్లే! ఈ పరిణామానికి అంటే బాలగోపాల్ ‘చరిత్ర, మనిషి, మార్క్సిజం’గా మారటానికి అనేక జాతీయ, అంతర్జాతీయ కారణాలుండొచ్చు. “మానవ ప్రవృత్తి” పేరుతో వారు తీసుకొస్తున్న వాదనలు వారి పరిణామానికి సాక్ష్యమే!

రష్యా, తూర్పు యూరప్‌లో వచ్చిన సంఘటనలు, చైనాలో రాబోయే సంఘటనలు ఏ మార్క్సిస్టుకు భయం, ఆందోళన కలిగించటం లేదు. ఆ భయం, ఆందోళన బాలగోపాల్ గారికి పుట్టడం మన ఆందోళనకు దారితీస్తుంది. కాబట్టి సోషలిజం, సమసమాజం అనే ఆదర్శాలు ఈ రోజు సంక్షోభంలో ఉన్నాయని వారనటంలో ఆశ్చర్యం లేదు!

“ఈ మధ్య అమెరికా మూడవ ప్రపంచ దేశాల ప్రజల హక్కుల గురించి తెగ బాధపడి పోతోంది. ఫలితంగా అరాఫత్, నెల్సన్ మండేలాలు ప్రపంచ హీరోలయి, ఆ యా దేశాల ప్రజా ఉద్యమాలను గాలి కొదిలారు.

'అవయవం'లో ఉన్నది పచ్చిబూతు వర్ణనే

1993 ఆగస్టు అరుణతార మాసపత్రికలో కె. శ్రీనివాస్ లేఖ చదివి ఆశ్చర్యం కలిగింది. తన రచన "అవయవం" అచ్చు అయిన తేదీ మార్చి 18 అని ప్రకటించారు. కానీ అది ఏప్రిల్ 18న అచ్చు అయ్యింది. ఆ లేఖలో కె. శ్రీనివాస్ అభిప్రాయాలు పూర్తి వాస్తవ విరుద్ధంగా ఉన్నాయి. తన "అవయవం" కృష్ణాబాయి గారు చదివి అపార్థం చేసుకున్నారేమోనని, దీనికి సరైన పరిష్కారం కోసం "అవయవం"ను కొన్ని కాపీలు జిరాక్సు తీయించి మా "సారస్వతనికేతనం" (వేటపాలెం) గ్రంథాలయంకు రోజూ వచ్చే చిన్నా, పెద్దలకు కాపీలు ఇచ్చి చదివి అభిప్రాయాల్ని తెలియజేయమన్నాను. ఏ రచనకైనా మంచి పాఠకులే న్యాయ నిర్ణేతలు కదా ! ప్రతి ఒక్కరూ దీన్ని బూతు రచనగానే అభిప్రాయాన్ని వెలిబుచ్చారు. దీనిలో అణుమాత్రం కూడా ప్రోగ్రెసివ్ ధోరణి లేదన్నారు. కె. శ్రీనివాస్ అన్నట్లుగా "అవయవం"లో దిగజారుతున్న విలువల పట్ల తీవ్ర నిరసన ఉండి ఉంటే అది తను ప్రయోగించిన పచ్చి బూతు వర్ణనల వల్ల మిగలకుండా పోయి ఉండాలి. కె. శ్రీనివాస్ మరోచోట తాను వ్రాసిన దానికి కట్టుబడి ఉంటానంటూనే, "విప్లవ పరిభాష వున్నంత మాత్రాన విప్లవ రచన గానట్టే, అంగాంగ వర్ణన ఉన్నంత మాత్రాన అశ్లీల రచన కానక్కర్లేదు" అని పరస్పర విరుద్ధమైన లక్ష్యాలు గలిగిన ధోరణుల్ని మేలిపెట్టి కుతర్కంతో తన రచనని సమర్థించుకోవాలని మరో ప్రయత్నంలాగా వుంది. దివ్యభారతుల్ని ఉత్పత్తి చేస్తున్న వ్యవస్థను వదిలిపెట్టి అంగ స్తంభనల గూర్చి ఆలోచించడం హేయంగా వుంది.

—సజ్జా వెంకటేశ్వర్లు, వేటపాలెం *

ఈ మధ్య మన రాష్ట్రంలో కూడ అన్ని వర్గాల ప్రజల కోసం, అన్ని వర్గాలను కలుపుకొస్తూ ఉద్యమించాలని పౌరహక్కుల ఉద్యమకారులు ముందుకొస్తున్నారు. కుందేళ్ళు ఏకమై పులులను చంపి హింసావాదాన్ని సృష్టించవద్దని సలహాలు కూడా ఇస్తున్నారు.

ప్రపంచ హీరోలు, మేధావులు కావాలనుకుంటే ప్రజా ఉద్యమాలను ప్రజల కొదిలి, మార్క్సిజాన్ని వ్యతిరేకిస్తే చాలు, మిగతా పని అమెరికా చేసి పెడుతుంది.

బాలగోపాల్ గారి "మానవ ప్రవృత్తి" ఏమిటో మాలాంటి పాఠకులకు వివరించే బాధ్యత మార్క్సిస్టు మేధావులపై ఉందని భావిస్తూ ఈ లేఖ వ్రాస్తున్నాను.

— చిన్న *

విరసం విశేషాలు

డంకెల్ ప్రతిపాదనలు మెజారిటీ ప్రజలకు నష్టం

26-9-93 ఆదివారం 'డంకెల్ ప్రతిపాదనలకు వ్యతిరేకంగా' విప్లవ రచయితల సంఘం కర్నూలు జిల్లా శాఖ కర్నూలు పట్టణంలో సభ నిర్వహించింది. ఈ సభలో విరసం సభ్యులు శ్రీనివాసమూర్తి, మాధవస్వామి, రాప్తాడు గోపాలకృష్ణ పాల్గొన్నారు

ప్రధాన వక్తగా విచ్చేసిన హైద్రాబాద్‌లోని ఆంధ్రప్రదేశ్ వ్యవసాయ విశ్వవిద్యాలయం, ప్రొఫెసర్ K. R. చౌదరిగారు చేసిన ప్రసంగ సారాంశం : డంకెల్ ప్రతిపాదనల డ్రాఫ్టు 436 పేజీలు గలది. అయితే యింతవరకు కేంద్రప్రభుత్వం అధికారికంగా ఆ ప్రతిపాదనల కాపీలను ప్రజా ప్రతినిధులకు అందజేయలేదు. కేంద్ర మంత్రులు చెబుతున్నట్టుగా ఆ ప్రతిపాదనలు భారతదేశ ఆర్థికాభివృద్ధికి దోహదం చేసేట్టయితే నిజంగా ఆ ప్రతిపాదనలను ప్రజల ముందు ఎందుకు వుంచకూడదు ? పాలకవర్గ పార్టీలన్నీ డంకెల్ ప్రతిపాదనలను వ్యతిరేకిస్తున్నామని చెబుతున్నా మరోవైపు వాటిపై పార్లమెంటులో సమగ్రమైన చర్చ వచ్చేట్లు యింతవరకు ప్రయత్నించక పోవటం చూస్తే వాటి వ్యతిరేకత కేవలం ఓట్ల రాజకీయాల్లో భాగమని అర్థమవుతుంది. సామ్రాజ్య వాద దేశాలు ఆర్థిక సంక్షోభంలో కొట్టుమిట్టాడుతూ ఆ సంక్షోభాన్ని మూడవ ప్రపంచ దేశాలపై రుద్దే ప్రయత్నమే డంకెల్ ప్రతిపాదనలు. వీటిపై మొదట అభివృద్ధి చెందిన దేశాలు వ్యతిరేకతను చూపించినా, ఆ తర్వాత అమెరికా వొత్తిడికి లొంగి మూడవ ప్రపంచ దేశాలని నయా వలసలుగా మార్చుకునేందుకు చేసే ప్రయత్నమే డంకెల్ ప్రతిపాదనలు. ఈ ప్రతిపాదనలు అంగీకరిస్తే వ్యవసాయ రంగం ఛిన్నాభిన్నమవుతుంది. పేద, మధ్యతరగతి రైతులు కూలీలుగా మారుతారు. రైతు తను పండించే విత్తనాలపై, పంటపై హక్కు కోల్పోతాడు. ఇప్పటికే కాడ్గిల్‌లాంటి గుత్త పెట్టుబడిదారి సంస్థలు బొద్దు తిరుగుడు విత్తనాల మార్కెట్టును ఆక్రమించాయి. సబ్సిడీల ఎత్తివేత, ప్రజా పంపిణీ విధానం రద్దులాంటి ప్రజావ్యతిరేక చర్యలు ప్రభుత్వం చేపడుతుంది. దీని వల్ల నష్టపోయేది 80% పేద రైతులు, కూలీలు. అంతేగాక జవుళీ వ్యాపారం GATT పరిధిలో చేర్చడం వల్ల మన ఎగుమతులు దెబ్బతింటాయి. దాంతో పత్తి

రైతులు దెబ్బ తింటారు. ఇక విదేశీ పెట్టుబడులకు ఎటువంటి ఆంక్షలూ, పరిమితులూ లేకుండా మనదేశ మార్కెట్‌ను బార్లా తెరవటంతో మన దేశ సంపదను గుత్త పెట్టుబడిదారి సంస్థలు కొల్లగొడతాయి. విదేశాలలో నిషేధింపబడిన పరిశ్రమలను విదేశీ పెట్టుబడిదారులు మన దేశంలో స్థాపించడం ద్వారా పర్యావరణం దెబ్బతింటుంది. విదేశీ పెట్టుబడిదారులకు మన ప్రజల సంక్షేమం కన్నా లాభాలు ముఖ్యం కనుక వారి వుత్పత్తులు కేవలం వున్నత వర్గాల విలాసాలకు సంబంధించినవే వుంటాయి ఇప్పటికే మన దేశంలో 2,50,000 ఖాయిలాపడ్డ పరిశ్రమలు వున్నాయి. డంకెల్ ప్రతిపాదనలు అమలుచేస్తే మరిన్ని పరిశ్రమలు మూతపడి లక్షలాది కార్మికులు ఉపాధి కోల్పోవటం జరుగుతుంది. బహుళజాతి సంస్థలవల్ల ఉద్యోగ అవకాశాలు ఎక్కువవుతాయని ప్రభుత్వం చెబుతున్నా అది కేవలం భ్రమ మాత్రమే. పంజాబ్‌లోని పెప్సికోలా సంస్థ 50,000 ఉద్యోగాలు కల్పిస్తామని చెప్పినా, 5 సం॥లలో కేవలం 481 ఉద్యోగాలు మాత్రమే కల్పించారు. అత్యంత ఆధునికమైన యంత్రాలవల్ల కార్మికులకు ఉపాధి మాత్రం కలగదు.

డంకెల్ ప్రతిపాదనలవల్ల ఎక్కువ నష్టపోయేది మనదేశ ఔషధ పరిశ్రమ. 1970 ముందు మన దేశంలో ప్రాసెస్‌కి పేటెంట్ హక్కు వుండేది. అందువల్ల ప్రపంచంలోని అన్ని దేశాలకన్నా మనదేశంలో ఔషధాల ధరలు ఎక్కువగా వుండేవి. 1970లో చేసిన చట్టం వల్ల ప్రొడక్టుకు మాత్రమే పేటెంట్ హక్కు కల్పించారు. దాంతో వివిధ కంపెనీలు భిన్నమైన పద్ధతులలో ఔషధాలు తయారు చేయడంతో ఇప్పుడు ఔషధాలు అన్ని దేశాలలోకన్నా చౌకగా లభ్యమవుతున్నాయి. డంకెల్ ప్రతిపాదనలను అంగీకరిస్తే మరల పరిస్థితి 1970 ముందునాటికి దిగజారుతుంది. ఇప్పటికే 78% ఓషధాల పేటెంటులు గుత్త పెట్టుబడిదారీ సంస్థల చేతుల్లో ఉన్నాయి— ఈ విధంగా డంకెల్ ప్రతిపాదనలు మనదేశంలోని మెజారిటీ ప్రజల ప్రయోజనాలను దెబ్బతీస్తుంది. ఈ నామమాత్రపు స్వాతంత్ర్యం కూడా మనం పోగొట్టుకోవాల్సి వస్తుంది. ఇప్పటికే ప్రభుత్వం ఐ. యం. యఫ్, ప్రపంచ బాంకు ఆదేశాలను పాటించడంతో సబ్సిడీలపై కోత, ప్రజా సంక్షేమ రంగాల నిధుల కేటాయింపును తగ్గించడం, విదేశీ పెట్టుబడులను నిబంధనలు లేకుండా ఆహ్వానించడం లాంటి చర్యలవల్ల డంకెల్ ప్రతిపాదనలు దాదాపు 80% అమలు పరుస్తున్నది. అందువల్ల ప్రజాస్వామికవాదులంతా ప్రభుత్వ విధానాల్ని తప్పకుండా వ్యతిరేకించాలి. ★

దోపిడీ వ్యవస్థపై పోరాడిన కలం యోధుడు రావిశాస్త్రి

"తెలుగు రచయితల్లో- చెహోవ్, గోర్కీ, మోపాసా, లూసన్ లేని లోటు ఒక్క చేతిమీదుగా రచనలు చేసి తీర్చినవారు రాచకొండ విశ్వనాథశాస్త్రి. రామ రామ వ్యాపార విష సంస్కృతితో కూడిన పలాయనవాద సాహిత్యం మితిమీరుతున్న తరుణంలో స్పష్టమైన ప్రజానుకూల వైఖరితో రచనలు చేసిన విప్లవ రచయిత రావిశాస్త్రి. గురజాడ-చలం-కుటుంబరావుల తరవాత వచన సాహిత్య రంగంలో అత్యున్నత శిఖరాల్ని అధిరోహించి తెలుగు భాషకు ప్రపంచస్థాయి తెచ్చిన శాస్త్రిగారు లేనిలోటు ఇంత త్వరలో తీరేది కాదు" అన్నారు. రావిశాస్త్రి సంస్మరణ సభకు అధ్యక్షత వహించిన విరసం సభ్యులు డా॥ మానేపల్లి. విరసం, శ్రీకాకుళ సాహితి, జనసాహితి సంయుక్త అధ్వర్యంలో ఆదివారం (14-11-93) స్థానిక టౌన్‌హాల్‌లో రావిశాస్త్రి సంస్మరణ సభ జరిగింది.

ప్రముఖ కథా రచయిత, విరసం శ్రీకాకుళంజిల్లా యూనిట్ కన్వీనర్ శ్రీ ఎ. అప్పల్నాయుడు 'సొమ్ములు పోనాయండి'లో మాండలిక భాష సజీవత్వం గురించి సోదాహరణంగా ప్రసంగించారు. పీడిత జన పక్షపాతి అని, తన క్లయింట్ల నుంచి ఆ భాషను నేర్చుకున్నాననీ చెప్పేవారనీ అన్నారు. శాస్త్రిగారి రచనల్ని వివిధ స్థాయిలలో పాఠ్యాంశాలుగా నిర్ణయించడం అవసరమనీ ఆయన అన్నారు.

శాస్త్రిగారి రచనల్ని పాత పడికట్టురాళ్ళతో అంచనా వేయడం నేరమనీ, ఆయన రచనలు పరిధులు లేని విస్తృతి కలవని, జీవిత వైవిధ్యం పుష్కలంగా ఆ రచనల్లో ఉన్నదని ప్రముఖ ప్రజా చిత్రకారులు శ్రీ బి. ఎస్. స్వామి అన్నారు.

జనసాహితి రాష్ట్ర కార్యవర్గ సభ్యులు శ్రీ ఫయాజ్ ప్రసంగిస్తూ, అనారోగ్యంతో బాధపడుతున్న మహా రచయిత రావిశాస్త్రిగార్ని మనం కాపాడుకోలేక పోయామనీ, ఒక ప్రజా రచయితను ఆదుకునే పరిస్థితి లేకపోవడం ఈ వ్యవస్థలోని దుర్మార్గమనీ, తమ తీవ్ర ఆవేదనని వ్యక్తం చేశారు.

సుమారు అయిదేళ్ళపాటు రావిశాస్త్రిగారి దగ్గర జూనియర్‌గా పనిచేసిన యువ న్యాయవాది, పౌరహక్కుల సంఘం శ్రీకాకుళంశాఖ కన్వీనర్ గంటా మోహన్ ప్రసంగిస్తూ శాస్త్రిగారి వ్యక్తిత్వంలోని నిరాడంబరతను, పీడితజన పక్షపాతాన్ని వివరించి శాస్త్రిగారికి జోహార్లర్పించారు. ★

విశాఖ యూనిట్ కార్యక్రమాలు

1. గురజాడ కన్యాశుల్కం శతజయంతి సభ

సెప్టెంబర్ 26 న విశాఖపట్నంలోని స్థానిక గురజాడ కళామందిర్‌లో కన్యాశుల్కం శతజయంతి సభ జరిగింది. దీనిలో భారత నాస్తిక సమాజం, సామాజిక సాంస్కృతిక విప్లవచైతన్య వేదిక మొదలయిన సంస్థలు కూడా పాల్గొన్నాయి. విజయనగరంలోని వెలుగు సంస్థ నిర్వాహకుడు కన్యాశుల్కం శతజయంతి సభలను విజయవంతంగా నిర్వహించిన రామినాయుడు ఈ సభలో మాట్లాడుతూ 'దేశమంటే మట్టికాదోయ్ దేశమంటే మనుషులోయ్' అని గురజాడ 80 ఏళ్ళ క్రిందటే నినదిస్తే ఈ రోజున దేశమంటే మట్టి, ఇటుకలు, విగ్రహాలుగా ఓట్లు రాజకీయాలుగా సామాజిక స్థితి పతనమైందని పేర్కొన్నారు. ముఖ్య అతిథిగా పాల్గొన్న ప్రముఖ రచయిత్రి ఓల్గా గురజాడ ఆధునిక తెలుగు సాహిత్యంలో తొలి ఫెమినిస్టు అని పేర్కొన్నారు. కన్యాశుల్కంలోని పాత్రలు గురించి సోదాహరణంగా వివరిస్తూ సామాజిక మార్పులు స్త్రీ పురుష సంబంధాలలో వచ్చిన వస్తున్న మార్పులను తెలియజేశారు. మధుర వాణిని మిగిలిన రచయితలలాగా సంస్కరించి పెళ్ళే అంతిమ పరిష్కారంగా చూపించకుండా తాను ఉత్పత్తిలో పాలుపంచుకోవాలనే కోరికను వ్యక్తపరచడం ద్వారా గురజాడ ముందుచూపు పరిష్కారం వెల్లడవుతాయన్నారు. విరసం సభ్యుడు వర్మ అధ్యక్షత వహించిన ఈ సభలో ఇంకా నాస్తిక సమాజం నుండి సాంబశివరావు సామాజిక సాంస్కృతిక విప్లవ చైతన్య వేదిక తరుపున మట్టా సాంబమూర్తి ప్రసంగించారు.

2. 'శ్వేత రాత్రులు'పై చర్చాగోష్ఠి

విశాఖ విరసం ప్రతినెలా నవలలు, కథాసంకలనాలపై నిర్వహిస్తున్న చర్చా గోష్ఠిలో భాగంగా 16-10-93న జిల్లా కేంద్ర గ్రంథాలయంలో 'శ్వేత రాత్రులు' కథా సంకలనంపై చర్చాగోష్ఠి జరిగింది. పాల్గొన్న సభ్యులందరూ అందులోనే కథల నేపథ్యం పై చర్చ చేశారు. ఇటీవల వస్తున్న కథా సంకలనంలో ఈ సంకలనం అగ్రస్థానం వహిస్తుందని పాల్గొన్న వారంతా అభిప్రాయ పడ్డారు.

3. చక్రవేణు సంస్మరణ సభ

23 అక్టోబరు 93న విశాఖలో చక్రవేణు సంస్మరణ సభను విశాఖ విరసం జరిపింది.

బజరా అధ్యక్షత వహించారు.

కారా : తెలుగుసాహిత్యం కోల్పోయిన నలుగురు యువకథకుల్ని గురించి చెప్పి చక్రవేణు యిలా అకాలమరణం పాలవడానికి బాధపడ్డారు.

వాసిరెడ్డి నవీన్ : చాలా ఉద్రేకస్వభావి చక్రవేణు. అదే ఆయన కథలకు ప్రాణమయింది. ప్రాణం తీసిందీ అదే. అతను పల్లె వాతావరణంతో ఇమడగల్గినట్టు బస్తీ అమానవీయతలో ఇమడలేకపోయాడు.

రచయితల సంస్థల్లో నుంచి బయటికి వెళ్ళినా, ఆ సంస్థలు తమ కిచ్చిన బలం వల్లనే నిలబడగల్గామని రచయితలు మర్చిపోరాదని హెచ్చరించారు నవీన్. చక్రవేణు రాసిన 'కువైట్ సావిత్రమ్మ' గొప్పకథ అని చెప్పారు.

కృష్ణాబాయి మాట్లాడుతూ విశాఖ కథా నవల వర్క్‌షాప్ నుంచి రచయితగా తయారైన చక్రవేణు కొద్దికాలంలోనే చక్కటి జీవిత కథాచిత్రాల్ని రచించి మరణించడం కథా సాహిత్యానికి లోటని చెప్పారు.

4. రావిశాస్త్రి సంస్మరణ సభ

ఆధునిక తెలుగు సాహిత్యములో ఒక గురజాడ, ఒక చలం, ఒక కుటుంబరావు ఒక శ్రీశ్రీ లా వారి దరిన నిలవగల్గిన సాహిత్యాన్ని సృజించినవాడు, 1950ల తర్వాత తొలిసారిగా కులీన వర్గాల సాహిత్యం స్థానే క్రొత్తగా ఆక్రమిస్తున్న మధ్య తరగతి జీవితాల చిత్రణతో వస్తున్న సాహిత్యం స్థానే బడుగువర్గాలు అధోజగత్ సహోదరుల జీవితాలే సాహిత్యంగా సృజించినవాడు వారి విముక్తి కోసం తన కలాన్ని ఖడ్గంగ వాడినవాడు, విరసం స్థాపకులలో ముఖ్యుడు అయిన రావిశాస్త్రి గారు 10-11-93 న అనారోగ్యంతో విశాఖపట్నంలో మరణించారు. ఆయన అంతిమ యాత్రలో విశాఖ విరసం సభ్యులు పాల్గొన్నారు. ఆయనకు చివరిదాకా అత్యంత సన్నిహితుడైన చలసాని ప్రసాద్ మరణ సమయంలో ఆయన వద్దే ఉన్నారు.

రావిశాస్త్రి మరణవార్త వెనువెంటనే 11-10-93న విశాఖ విరసం రావిశాస్త్రి సంస్మరణ సభను స్థానిక జిల్లా గ్రంథాలయంలో నిర్వహించింది.

చలసాని ప్రసాద్ అధ్యక్షతన జరిగిన ఈ సంతాప సభలో జనసాహిత్య, సి.పి.ఐ, పౌరహక్కుల సంఘం వారితో బాటు, కాశీపట్నం రామారావు, భూషణం, అత్తిలి కృష్ణారావు, అబ్బూరి గోపాలకృష్ణ, తుమ్మల వేణుగోపాలరావు, కృష్ణాబాయి తదితరులు మాట్లాడారు.

విప్లవ రచయితల సంఘం (విరసం)

14వ రాష్ట్ర మహాసభలు

1994 జనవరి 12, 13 తేదీలలో

రాజమండ్రి - శ్రీ వెంకటేశ్వర ఆనం కళాకేంద్రంలో

12-1-1994 ఉదయం 9 గంటలకు : సభా ప్రారంభం

ప్రధాన ఉపన్యాసకులు	:	కా॥ కె. వి.రమణారెడ్డి (AILRC మాజీ కార్యదర్శి)
మధ్యాహ్నం 2 గంటలకు	:	సాహిత్యంలో కొత్త అంచనాలు - స్త్రీ వాదం అధ్యక్షులు - రుక్మిణి వక్త - కాత్యాయనీ విద్మహే
సాయంత్రం 6 గంటలకు	:	కవి సమ్మేళనం నిర్వాహకులు - వర్మ, శ్రీనివాసమూర్తి

13-1-1994

ఉదయం 9 గంటలకు	:	సాహిత్యంలో కొత్త అంచనాలు - దళితవాదం అధ్యక్షులు - షరీఫ్ వక్త - నారాయణస్వామి
మధ్యాహ్నం 3 గంటలకు	:	కవితా రూపాలు (ప్రధానంగా పద్య చర్చ) అధ్యక్షులు - కా॥ చలసాని ప్రసాద్ వక్త - కా॥ చెంచయ్య
సాయంత్రం 6 గం॥లకు	:	ప్రదర్శన, బహిరంగ సభ (సుబ్రమణ్య మైదానంలో)

"యజ్ఞకుండంలోంచి ద్రౌపది ప్రభవించిందంటారు. ఆ దృశ్యాన్ని వ్యాసుల వారెవరైనా చూశారో లేదో గాని విప్లవాగ్నుల్లోంచి విరసం ప్రభవించడం నేను కళ్ళారా చూసాను" అన్నాడు - మహాకవి శ్రీశ్రీ. చీకట్లకు చిల్చుకుంటూ 4-7-1970 తేదీన హైదరాబాద్‌లో విరసం ఆవిర్భవించింది. దీనికి అంకురార్పణ విశాఖ పట్నంలో (1-2-1970) శ్రీశ్రీ సన్మానసభలోనే జరిగింది.

ఇన్నాళ్ళకి జీవనది గోదావరి సాక్షిగా తన మహాసభలు జరుపుకుంటోంది విరసం. రండి! హృదయపూర్వకంగా ఆహ్వానిద్దాం. విరసం ఆవిర్భవించటం

వ్యక్తి అభీష్టం కాదు. సామాజిక ఆవశ్యకత, యుగాగ్ని సమీకరణ. ప్రపంచ సాహిత్య చరిత్రలోనే విరసంలా ఇరవై మూడు సంవత్సరాలపాటు అవిచ్ఛిన్నంగా సాహిత్య, సాంస్కృతిక రంగాలలో తిరుగులేని విజయాలు సాధిస్తూ ఇంతగా పురోగమించడం అరుదైన విషయం.

వ్యక్తినీ, సమాజాన్నీ, ప్రపంచ పరిణామాల్నీ పరిశీలించడానికి పరీక్షించడానికి దూరదృష్టినీ సూక్ష్మ దృష్టినీ కలిగించే 'ఐపీస్'లా పనిచేస్తోంది విరసం.

తెలుగునాట పాటకు మళ్ళీ ప్రాణం పోస్తూ, వచన కవితకు సార్థకత చేకూరుస్తూ, కథ నవలలు పుంజుకొనేలా దారులు వేస్తూ సమాజాన్ని కదిలిస్తూ నిత్యం జాగృతంగా ముందుకు సాగుతోంది విరసం.

ఈ శతాబ్దం తొలి దశలో వీరేశలింగం, గిడుగు వ్యాప్తి చేసిన ప్రజాస్వామిక భావాలకు సైతం తూట్లు పొడిచేవారు పడగవిప్పుతున్నారు. పీడిత జన శ్రేయస్సునీ శ్రమైక జీవన సౌందర్యాన్నీ వ్యతిరేకించే ఏకాకుల ఉమ్మడి పన్నాగాలు చెల్లవు. సమాజాన్ని వెనక్కి మళ్ళించాలనేవారు భవిష్యత్తులో అపరాధులుగా మిగులుతారు. మన సమాజాన్ని నిలువ నీరుగా మార్చాలని ఒక వర్గం ప్రయత్నిస్తోంది. విజ్ఞానికది నదిలా నిత్య చలనశీలి. అందువల్లనే ఇన్ని వేల ఏళ్ళుగా మూగగా తపించిన స్త్రీ శక్తి, దళిత శక్తి తమ గళాల విప్పి సకల పీడితుల విముక్తి పోరాటంలో భాగస్తులై సామాజిక మూలాల్నే ప్రశ్నిస్తున్నారు.

"ప్రపంచ పురోగతి సాంతం
శ్రమజీవి నెత్తుటి బొట్టులో
ఇమిడి వుంది" అన్నాడు - చెరబండరాజు.

అటువంటి నెత్తుటి బొట్టుని నర రక్త పిపాసుల నుండి రక్షించుకుందాం. మానవత్వాన్ని కాపాడుకుందాం.

మార్పుకోసం సమాజాన్ని ఈ రోజు ప్రశ్నించకపోతే రేపు మీ పిల్లలే మిమ్మల్ని ప్రశ్నిస్తారు! నిలదీస్తారు....

అందుచేత - అఖండ గోదావరి తీరవాసులు హార్దికంగా ఆర్థికంగా చేయూత నిచ్చి విరసం మహాసభలను జయప్రదం చేయవలసిందిగా విజ్ఞప్తి చేస్తున్నాం.

— ఆహ్వాన సంఘం
రాజమండ్రి

★ ఆహ్వాన సంఘం ★

అధ్యక్షులు -

శ్రీ కొత్తపల్లి సత్య శ్రీమన్నారాయణ (కవి)

ప్రధాన కార్యదర్శి -

డా॥ కాటా నారాయణరావు విరసం జిల్లా కన్వీనర్

కార్యదర్శి -

శ్రీ సూర్యవంశీ (కవి)

...: సభ్యులు :...

శ్రీయుతులు....

బొర్డు బుచ్చిరాజు, రిటైర్డు డి.ఇ.వో.

డా॥ మిరియాల రామకృష్ణ, (కవి)

పెద్దింశెట్టి సత్యనారాయణమూర్తి, (శ్రమవాదం ఎడిటర్)

అద్దేపల్లి రామమోహనరావు, కవి, సాహిత్య విమర్శకులు

ప్రొ. సి. రమణయ్య, డీన్ తెలుగు విద్యాపీఠం

కె.వి యస్. వర్మ, (రచయిత)

పెమ్మరాజు గోపాలకృష్ణ, (కవి)

జనాబ్ ఇస్మాయిల్, (కవి)

గంటా బుచ్చిబాబు, (రచయిత)

గద్దే రామమూర్తి, గ్రంథాలయోద్యమ నాయకులు,
అధ్యక్షులు APCLC (W.G.)

పాతూరి వీరభద్రరావు, సీనియర్ క్రిమినల్ లాయర్,
పర్యావరణ పరిరక్షణ ఉద్యమ నాయకులు

వై.యస్. నరసింహారావు, ఆంధ్రకేసరి యువజన సమితి

వడాల వీరభద్రరావు, అల్లూరి సీతారామరాజు యువజన సంఘం
వ్యవస్థాపక అధ్యక్షులు

లోలుగు అప్పాజీ, కళా దర్బార్ సాంస్కృతిక సంస్థ
తోరాటి వసంతరావు, అడ్వొకేట్
వి.వి. భాస్కరరావు, న్యాయవాది
ఇలియాస్, న్యాయవాది
డా॥ జిప్పా & కో
డా॥ కె. రామలింగశాస్త్రి, M.P.B.S.
మద్రి సుబ్రహ్మణ్యం
కుందుల వెంకటరావు, రైతు ఉద్యమ నాయకులు
గర్నేటి హరిబాబు
సాధనాల వెంకటస్వామినాయుడు, (కవి)
ప్రభాకర గిరిష్మన్ M., హేతువాద ఉద్యమ నాయకులు
నాగార్జునశ్రీ, లెక్చరర్ (తె.వి.),
శిఖామణి
శ్రీమతి పద్మజ పరకాల, (లెక్చరర్)
పి.యస్.యన్. రెడ్డి
యు. చిట్టిబాబు
విదదవోలు సుబ్బారావు
టి. సర్వేశ్వరరావు
పిల్లి అబ్బులు
మేడికొండ సనక సనందనాది మహామునులు
మేడికొండ వీర్రాజు
మార్ని సత్తిబాబు
పాకా సురేష్
కొడాలి పట్టాభిరామయ్య
జిన్నా
యస్ యమ్.డి. ముస్తఫా
యనమల అచ్యుత రామారావు
దేవలంక వెంకటరావు

★

స్వీకారం

1) వారం వారం - శ్రీశ్రీ సాహిత్య సర్వస్వం -6. కూర్పు : చలసాని ప్రసాద్, విరసం ప్రచురణ, వెల : రూ 50. సోల్ డిస్ట్రిబ్యూటర్స్ : విశాలాంధ్ర పబ్లిషింగ్‌హౌస్, విజ్ఞాన్‌భవన్, 4-1-435, బ్యాంక్ స్ట్రీట్, హైదరాబాద్-500 001

2) శ్వేతరాత్రులు : తెలుగు కథల సంకలనం. సంపాదకులు : కాళీపట్నం రామారావు, ఆర్. కె. పబ్లికేషన్స్, వెల : రూ. 35. సోల్ డిస్ట్రిబ్యూటర్స్ : నవోదయ బుక్‌హౌస్, ఆర్యసమాజ్ ఎదురు, కాచిగూడ, హైద్రాబాద్.

3) కొమురం భీం : సాహు, అల్లం రాజయ్య. విరసం ప్రచురణ. వెల : రూ. 20. ప్రతులకు : నవోదయ బుక్‌హౌస్.

4) చైనాలో మహత్తర తిరోగమనం - ఎన్. రవి. విరసం నెల్లూరు జిల్లా యూనిట్ ప్రచురణ. వెల: రూ. 2-50 పై. ప్రతులకు : వి. చెంచయ్య, 6-5-13, కావలి - 524 201, నెల్లూరు జిల్లా.

5) శ్రీశ్రీ రేడియో నాటికలు ప్రయోగవాద ధోరణులు- పి. శివలక్ష్మి. స్వరూప్ ప్రచురణలు. వెల : సాదాప్రతి - రూ. 25, లైబ్రరీప్రతి - రూ. 60. ప్రతులకు : విశాలాంధ్ర పబ్లిషింగ్‌హౌస్.

6) పోరాటపథంలో ఐక్యమవుదాం - క్రాంతికారీ ఆదివాసీ మహిళాసంఘటన్. అఖిలభారత విప్లవ సాంస్కృతిక సమితి ప్రచురణ, వెల : రూ. 5 ప్రతులకు : వరవరరావు, 203-లక్ష్మి అపార్ట్‌మెంట్స్, నల్గొండచౌరస్తా, మలక్‌పేట, హైద్రాబాద్-500 036

7) దండకారణ్య సాహిత్యోద్యమం పరిశీలన - దండకారణ్య రచయితలు. వెల : రూ. 4

8) వయొలిన్ రాగమో వసంత మేఘమో- కందుకూరి శ్రీరాములు కవితలు మంజీరా రచయితల సంఘం ప్రచురణ, వెల : రూ. 12. ప్రతులకు : విశాలాంధ్ర బుక్‌హౌస్, హైద్రాబాద్.

9) నూరేళ్ళ పది ఉత్తమ మలయాళ కథలు. అనువాదం : నలిమెల భాస్కర్,

ఒక సమీక్ష కోసం

సారా నిషేధం నిలువుటద్దమై
జనం మధ్యన ప్రతిబింబించాల్సిన చోట
కల్తీకి నజరాలై ప్రవహిస్తుంది.
నిషేధ ఆరంభ శూరత్వ మీడియా
అన్నింటా శాఖోపశాఖలై విస్తరించి
తిరిగి అక్టోబరు 2 పాదులోనే ఊపిరి తీసుకుంటుంది.
రాత్రికి రాత్రి గోతాముల్లో నింపిన ప్యాకెట్లు
పందుల గొందుల్లో గొంతులు తడిపి
క్యాష్ కట్టల వాటాలు వేస్తుంది.
గాంధీని భుజాన మోస్తున్న వీళ్ళు
మైదుకూరు మరణాల సాక్షిగా, వెంకటాపురం శవాల సాక్షిగా సిసలైన
నేరస్థులు!
నేరస్థులకు రక్షణ కవచాలు కల్పించి
ఏ నిర్భాగ్యులకు శిక్షలు వేస్తార్రా ?
మరో మైదుకూరు మరో వెంకటాపురం మన మధ్యన
శోక సముద్రగానం ఆలపించకముందే
జన సముద్రం మత్తు రాజ్యాన్ని ముంచెత్తాలి !

వేటపాలెం, 1-12-93 —వజ్జా ★

నయనం ప్రచురణలు. వెల : రూ. 20. సోల్ డిస్ట్రిబ్యూటర్స్ : నవోదయ బుక్ హౌస్, హైద్రాబాద్.

10) బుద్ధ బోధ - బౌద్ధమతం: డా॥ నిమ్మగడ్డ వెంకటేశ్వరరావు, [illegible] పబ్లికేషన్స్, వెల : రూ. 12. ప్రతులకు : జయంతి పబ్లికేషన్స్, కారల్ మార్క్స్ రోడ్-విజయవాడ-2

11) వట్లూరు గాంధీ, సాహితీబంధు శ్రీ వేగుంట కనక రామబ్రహ్మం- వ్యక్తిత్వ పరిశీలనం : కాట్రగడ్డ రేణూకిరణ్. వెల : లేదు. ప్రతులకు : కాట్రగ రేణూకిరణ్, తెలుగుశాఖ, సి. హెచ్. ఎస్ డి. సెయింట్ థెరిసా కాలేజి, ఏలూరు-3 ★

గల్పిక :

ఆదే నాలుక

అరే లం.... కొడుకులారా! అన్నలేందిరా అన్నలు, అక్కు చేసేదేందిరా అంతా మీరే జేత్తర్రా బాదకావ్‌లు వైర్ మోసుకొచ్చేది మీరే, గుంతలు తొవ్వి మందు పాతర్లు పెట్టేది మీరే, అవి యాడ బెడ్తె మంచిగుంటదో చెప్పేది అంతా చేసేది మీరేరా, బస్సులు గూడా మీరే కాలుస్తర్రా! మీరే అళ్ళకు తావు జూపిస్తరు, మీరే అళ్ళకు వద్దులు మోస్తరు, సెంట్రీ చేస్తరు. అందుకే మిమ్ముల్ని జంపుతం, పట్టుకపోయి కాల్చేస్తం, మిమ్ముల్ని సక్కగజేస్తెనే అంతా సక్కగయితది.

× × ×

అవును ఎన్‌కౌంటర్ వార్త చెప్పటానికి మిమ్ముల్ని పిలిపించినం. ఈ ఉదయం ఎన్‌కౌంటర్ జరిగింది. ఇద్దరు నక్సలైట్లు చచ్చిన్రు సంఘటన వివరాలు మీకిచ్చిన ప్రెస్‌నోట్‌లో వున్నాయి. ఇంక మేం చెప్పాల్సిందేమంటే ఇంటి దగ్గర ఉన్నోళ్ళను తెచ్చి, కాల్చినమని చెప్తున్నారు అది అబద్ధం. ఈ మధ్య తీవ్రవాదులను ప్రజలు ఆదరిస్తలేదు. బస్సులు కాల్చుడు, మందు పాతరలు పేల్చుడు ఇటువంటి హింసను అసహ్యించుకుంటున్నారు. జనం ప్రశాంతంగా బ్రతకాలనుకుంటున్నరు. అన్నలను దాచిస్తలేరు, తిండి బెడ్తలేరు, స్థూపాలను గూలుస్తున్నరు, మాకు సమాచారం అందిస్తున్నరు. ఇంకో మూడేండ్లలో తీవ్రవాదం లేకుండా జేస్తము. ప్రజలు ధైర్యంగా ఉండవచ్చు.

—షహీదా

సామెత

మహానగరాన్ని
మంచినీరు సరఫరా చేయలేని
'ఓట్ల' మార్కు పాలకుడు,
మింటికెగసే మహారణ్యపు జ్వాలల్ని
'కోట్ల' డబ్బు కుమ్మరించి
'చల్లారుస్తా'నన్నాడట !

తిరుపూరు, 18-10-93 —వి. ఎ. రామకృష్ణ శ్రీనిధి ★

గల్పిక :

నాటక రంగం

"సీతలా అగ్నిప్రవేశం చేసి నా శీలాన్ని నిరూపించుకుంటాను" కోటి రూపాయల ముడుపుల విషయమై కొండపలుకతో కొటేషనిచ్చాడు నే(కో)తగాడు.

ఆ మాటవిని ప్రధాన ప్రతిపక్షమైన రామభక్త హనుమాన్లు... "శీలాన్ని నిరూపించే సీనుతో సరికాదు, ఆ తరువాతే అసలు కథా, సీతను 'సింహాసనం' దింపి అడివికి పంపడమున్నా....! " అని తరువాతి ఘట్టంలో రాముడు చేసిన పనిని తలచుకొని చంకలు గుద్దుకున్నాయి.

కోతిమూక రాముణ్ని సొంతం చేసుకున్నందుకు కోపమొచ్చింది నే(కో)తగాడి(ద)కి వెంటనే 'మంత్రదండం' చేతిలో వుందేమో 'రాజకీయాలు చి మతాన్ని వేరుచేసే బిల్లుని పెడతా'నంటూ ఓండ్ర పెట్టింది. అలాగని స్వాముల చుట్టూ, బాబాలచుట్టూ తిరగడం మానలేదు.

"మా రామభక్తిని అణచివేయడానికే కుట్ర" కోతులు కుయ్యో.... మొర్రో మన్నాయి. నే(కో)తగాడిద ఓండ్ర పెట్టిందేగాని, తన 'హిందు'స్థానీ సంగీతం మీద అనుమానమూ పెరిగింది. 2 కేజీల నుంచి 88 కేజీల బరువుకెదిగిన కోతుల్ని తలచుకొని కుమిలిపోయి ఒకప్రకటన ఇచ్చింది.

"పాండవుల దుస్థితి.... మా పరిస్థితీ ఒక్కటే! కిందటేడాది డిసెంబరు 6న అయోధ్యలో వివాదాస్పద కట్టడం నేలకొరుగుతున్న దురదృష్టకర క్షణాల్లో తమ ప్రభుత్వం అలనాటి పాండవుల మాదిరిగా నిస్సహాయంగా చూస్తూ వుండిపోవలసి వచ్చింది. మహాభారతంలో ద్రౌపదికి వస్త్రాపహరణం జరుగుతున్న తరుణంలో పంచపాండవుల్లా నిస్సహాయంగా వుండిపోయాం. అయితే మేం మర్యాదకు కట్టుబడ్డాం. భారత రాజ్యాంగాన్ని గౌరవిస్తామన్న ప్రతిజ్ఞకు మేం కట్టుబడ్డాం".

ప్రకటన చదివి కోతులన్నీ పళ్లికిలించుకొని నవ్వి "జూదంలో పందెం కట్టిన ద్రౌపది అయినా మసీదయినా ఒకటే" అంటూ ముక్తకంఠంతో అరిచాయి. తెరపడింది.

మొదటిరంగం పూర్తయింది. బాగా నటిస్తున్నందుకు తెరచాటుగా కోతులూ నేతలూ ఒకర్నొకరు అభినందించుకున్నారు.

— బజరా

పీడిత ప్రజల పక్షపాతి రావిశాస్త్రి

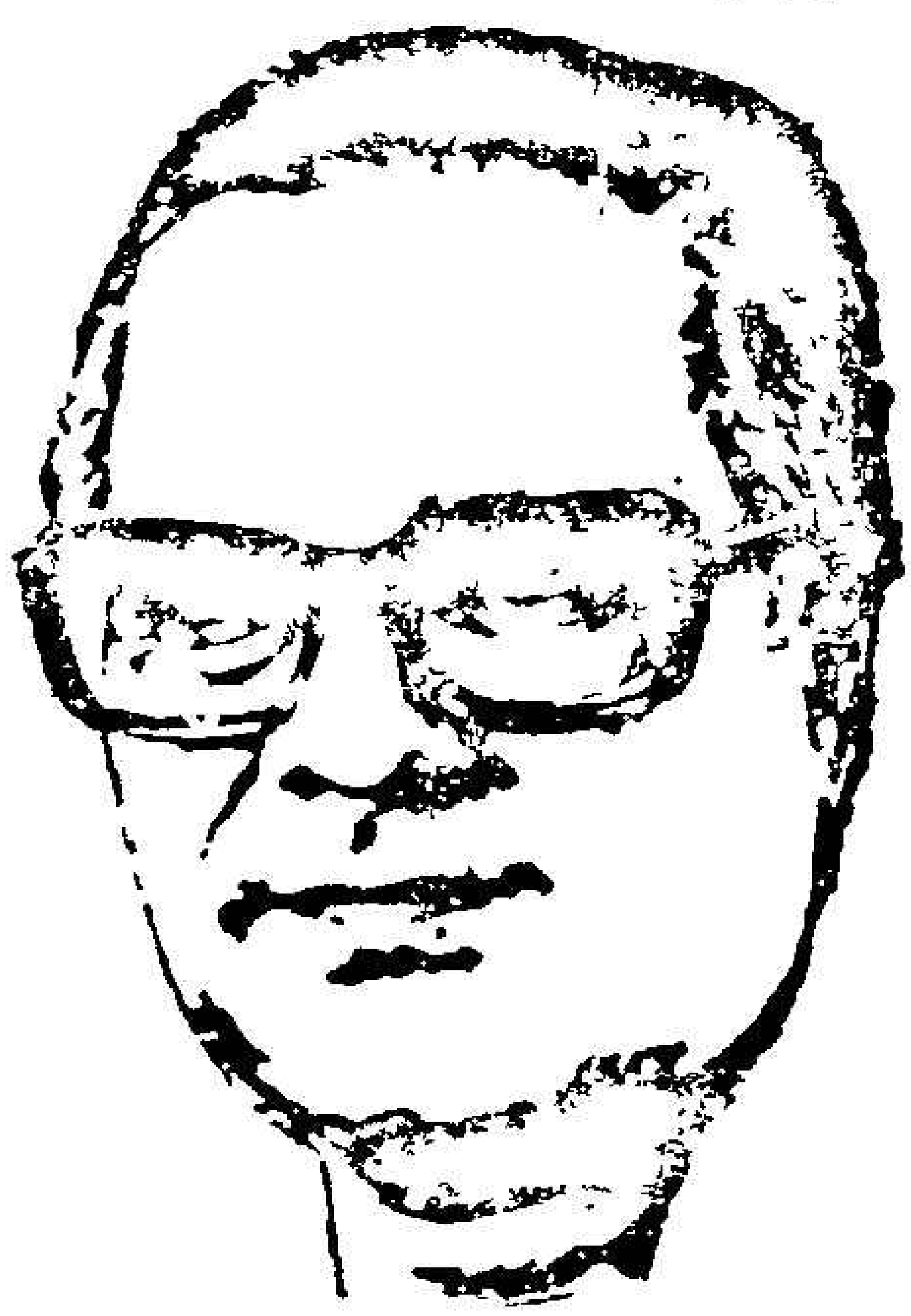

రావిశాస్త్రి కలం శాశ్వతంగా ఆగిపోయింది.

రచయితగా సుదీర్ఘ జీవితాన్ని కలిగిన రావిశాస్త్రి జీవితాంతం పీడిత ప్రజల కోసం కలం పట్టిన ప్రజా రచయిత. రాజ్యాంగంలోని లొసుగులను, న్యాయ వ్యవస్థలోని లోపాలను, వాటిని ఆధారంగా చేసుకుని పోలీసులు చేసే అరాచకాలను, వీటన్నిటికీ బలై పోతున్న శ్రామిక ప్రజల బాధామయ జీవితాల్ని ప్రతిభావంతంగా చిత్రించిన కథా, నవలా రచయిత రావిశాస్త్రి.

1970 నుండి 77 వరకు విప్లవ రచయితల సంఘం ఉపాధ్యక్షుడిగా పని చేసిన రావిశాస్త్రి ఆ తర్వాత విరసానికి టెక్నికల్‌గా దూరమైనా, ఆయన మనస్సు విరసంతోనే ఉండేది. 1970 లో విరసం ఏర్పాటుకు దోహదం చెయ్యడమే గాకుండా, దానికి నాయకత్వం కూడా వహించి, తన శ్రామికవర్గ స్వభావాన్ని ప్రదర్శించి, జీవితాంతం బాధ్యతాయుతమైన రచయితగా వ్యవహరించాడు.

సాహిత్యానికి ఒక సామాజిక బాధ్యత ఉందనీ, సమాజంలో జరిగే వర్గ సంఘర్షణలో పీడిత వర్గం చేతిలో సాహిత్యం ఒక ఆయుధం లాంటిదనీ గుర్తించి, ఆచరణలో రుజువు చేసిన రచయిత రావిశాస్త్రి.

ఆరుసారా కథలు, పిపీలికం వంటి కథలూ, అల్పజీవి, రాజు-మహిషి, రత్తాలు-రాంబాబు వంటి నవలలూ, నిజం వంటి నాటకాలూ తెలుగు సాహిత్యంలో ఒక ఒరవడిని సృష్టించాయి. ఈ మూడు ప్రక్రియలలో రావిశాస్త్రి తనదైన శైలిని సృష్టించుకున్నారు. లాయరుగా తన అనుభవాన్నీ, తన క్లయింట్ల అనుభవాలనూ కథలుగా మలచగలిగిన శక్తి ఆయనది. మార్క్సిస్టు దృక్పథంతో తన అనుభవంలోని జీవితాన్ని సాహిత్య రూపంలోకి మార్చగలిగిన కొద్దిమంది గొప్ప రచయితల్లో రావిశాస్త్రి ఒకరు.

పేదల బాధల గాథల్ని కథా వస్తువుగా మల్చే అద్భుతమైన ఆయన రచనా ధోరణిని అర్థం చేసుకోవడం ద్వారా రచయితలు, ఆయన రచనల్లోని సందేశాన్ని అవగాహన చేసుకోవడం ద్వారా పాఠకులు ఆయనకు నిజమైన నివాళి అర్పించ గలరు. రావిశాస్త్రి గారికి విరసం జేజేలు పలుకుతోంది.

కావలి, 11-11-93. వి. చెంచయ్య, విరసం కార్యదర్శి

KLVA101M108 BC

152 ARUNATARA DECEMBER, 1993 H/GTR-70
Annual Subscription Rs. 50/- Single Issue Rs. 5/-

పదిలం బాబు !

అమ్మా ! స్కూల్ డ్రస్ పూర్తిగా చిరిగిందే
బాబు ! సూదితో చిరుగుల్ని కుడుతాను సర్దుకుపోరా

అమ్మా ! టీచర్ స్కూల్ ఫీజ్ తెమ్మందే
బాబు ! మీ నాన్న ఇంట్లో లేదురా

అమ్మా! పెన్నులో సిరా అయిపోయిందే
బాబు ! మీనాన్న పొద్దుట్నుండి ఇంటికి రాలేదు రా

అమ్మా ! నాన్నెందుకు రాలేదే ?
బాబు ! మీ నాన్న పనిచేసేకంపిని మూశేశారటరా

అమ్మా ! కంపినెందుకు మూసేశారే ?
బాబు ! తెల్ల దొంగల కంపెనీల పోటీకి తట్టుకోలేక మూసేశారట

అమ్మా ! చీకటి పడింది నాన్నేదే
బాబు ! రేపటి వెలుతురు కోసం వెళ్లాడురా

అమ్మా నేను కూడ వెలుతున్నానే !
పదిలం బాబు !

—తోట

Printed at Nagendra Press, VJA-2 on behalf of Venkataramana Printers, Guntur-1. Revolutionary Writers' Association

మనసు ఫౌండేషన్ పుస్తకాల పరిశీలనాపట్టిక

పుస్తకం సంఖ్య	KLVA101M108
పుస్తకం పేరు	అరుణతార
తారీఖు	08 February 2025
ముందు అట్ట	yes
వెనుక అట్ట	yes
మొత్తం పేజీలు	71
పెద్ద సైజు పేజీలు	no
ఖాళీ పేజీలు	no
లేని పేజీలు	no
తయారు చేసినది	Susmitha
పేజీలు విడదీసినది	Bhanusree
స్కాన్ చేసినది	akshaya
పరీక్ష చేసినది	HASEEMA
పేజీలు పరిచూసినది	
బైండింగు చేసినది	
ప్యాకింగు చేసినది	
పరిస్థితి	Good